2015

SRH N.V. Jaarverslag 2015

Inhoudsopgave

1 Inleiding 2

1.1 SRH, van financiële holding naar vennootschap zonder dochtermaatschappijen 2

1.2 Resultaat 4

1.3 Vooruitzichten 4

2 Strategie en ontwikkelingen 5

2.1 Strategie en organisatie 5

2.2 Nationalisatie en maatregelen Europese Commissie 5

2.3 Dividendbeleid 5

2.4 Onze mensen: Personele consequenties van de splitsing 5

3 Corporate governance 7

3.1 Wijzigingen in de samenstelling Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen 7

3.2 De Raad van Bestuur 8

3.3 De Raad van Commissarissen 9

3.4 Bericht van de Raad van Commissarissen 10

3.5 Remuneratierapport 15

3.6 Algemene vergadering van aandeelhouders 20

3.7 Code Corporate Governance 20

4 Financiële ontwikkelingen 21

5 Risicobeheer, liquiditeit en kapitaalmanagement 22

5.1 Risicobeheer en governance 22

5.2 Kapitalisatie 22

5.3 Liquiditeitsmanagement en financiering 22

5.4 Credit ratings 23

6 Jaarrekening 24

Enkelvoudige jaarrekening 25

Grondslagen 27

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 58

Geconsolideerde jaarrekening 74

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 79

Overige gegevens 100

Gebeurtenissen na balansdatum 100

Regeling inzake de winst-en verliesbestemming 100

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 101

1 Inleiding

SRH N.V. (tot en met 30 september 2015 genaamd: SNS REAAL N.V.) was tot en met 30 september 2015 de moedermaatschappij van SNS Bank N.V. en tot en met 26 juli 2015 de moedermaatschappij van VIVAT N.V. In dit jaarverslag refereert 'SRH' naar de rechtspersoon SRH N.V., met statutaire zetel te Utrecht, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 16062627. SRH N.V. houdt kantoor aan de Croeselaan 1, 3521 BJ Utrecht.

Voor zover van toepassing, wordt met 'SNS Bank' of 'Bank' gerefereerd naar SNS Bank N.V., en refereren 'VIVAT', en 'Verzekeraar' naar VIVAT N.V. (voorheen REAAL N.V.).

1.1 SRH, van financiële holding naar vennootschap zonder dochtermaatschappijen

Als onderdeel van het herstructureringsplan voor SRH, opgesteld na de nationalisatie van haar aandelen en goedgekeurd door de Europese Commissie op 19 december 2013, zijn in 2015 de laatste stappen gezet op het gebied van de ontvlechting van de holding, bank- en verzekeringsactiviteiten. Op 16 februari 2015 heeft SRH de verkoop van VIVAT aan Anbang Group Holdings Co. Ltd., een volle dochteronderneming van Anbang Insurance Group Co. Ltd. ('Anbang'), aangekondigd. Ter uitvoering van voormelde verkoop, heeft SRH op 26 juli 2015 al haar aandelen in het kapitaal van REAAL N.V. (thans genaamd VIVAT) aan Anbang Group Holdings Co. Limited overgedragen. Na een aanpassing van de oorspronkelijke koopovereenkomst per 30 juni 2015, bedroeg de verkoopprijs voor (a) de aandelen in VIVAT en (b) de vorderingen van SRH op VIVAT en haar groepsmaatschappijen uit hoofde van vennootschapsbelasting die betrekking hebben op de boekjaren 2013 en 2014, gezamenlijk: € 85 miljoen.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de omvang van de sub (b) vermelde vorderingen (naar schatting) € 85 miljoen bedroeg, zodat SRH haar aandelen in het kapitaal van VIVAT feitelijk voor een prijs van € 1 heeft verkocht aan Anbang. Daarnaast heeft Anbang zich verplicht tot het doen van een kapitaalstorting in VIVAT waarmee de solvabiliteit van VIVAT werd versterkt tot een toereikend niveau. Deze kapitaalstorting is op 23 oktober 2015 geëffectueerd. Anbang heeft zich voorts verplicht om er voor zorg te dragen dat VIVAT de door SNS Bank en SRH aan VIVAT verstrekte geldleningen (voormalige intragroep leningen) aan SNS Bank, respectievelijk SRH zal terugbetalen. De lening ter grootte van nominaal € 250 miljoen die door SNS Bank aan VIVAT is verstrekt, heeft VIVAT ultimo 2015, inclusief rente, volledig terugbetaald aan SNS Bank.

VIVAT heeft de door SRH aan haar verstrekte geldleningen pro resto ten bedrage van € 302 miljoen, vermeerderd met de daarover verschuldigde rente, gedeeltelijk terugbetaald op 1 februari 2016. Het voormelde bedrag van € 302 miljoen bestond uit een lening van SRH aan SRLEV N.V. ('SRLEV') ter grootte van € 95 miljoen en uit een lening aan VIVAT ter grootte van € 250 miljoen (pro resto € 207 miljoen). De aflossing van voormelde achtergestelde leningen was alleen mogelijk met instemming van De Nederlandsche Bank. SRLEV heeft instemming van De Nederlandsche Bank voorafgaand aan de terugbetaling ontvangen en vervolgens het hele bedrag, inclusief rente, terugbetaald. VIVAT heeft deze instemming eveneens ontvangen, maar slechts voor terugbetaling van een bedrag van € 63 miljoen en VIVAT heeft dat bedrag, vermeerderd met rente, vervolgens aan SRH terugbetaald. Een gedeelte van de lening aan VIVAT, ter grootte van € 144 miljoen, is achtergebleven bij VIVAT.

In de koopovereenkomst met Anbang heeft SRH zich voorts jegens Anbang verplicht om de indexatieverplichtingen van de verzekerde pensioenen van een groep (voormalige) medewerkers van VIVAT volledig gefinancierd over te dragen. Het betreft (voormalige) medewerkers van VIVAT die in dienst zijn gekomen bij VIVAT vanuit fusies en overnames van VIVAT met andere verzekeraars.

Een deel van deze pensioenindexatieverplichtingen jegens (voormalige) medewerkers is achtergebleven bij SRH en een ander gedeelte is per 1 januari 2015 in het kader van de splitsing tussen Bank en Verzekeraar overgegaan naar SNS Bank en VIVAT. Daarbij heeft SRH aan SNS Bank en VIVAT vergoedingen betaald voor het overnemen van de indexatieverplichtingen van respectievelijk € 3,6 en € 35,8 miljoen.

In de onderhandelingen over de uitvoering van in de koopovereenkomst opgenomen afspraak, hebben SRH, SNS Bank, Anbang en VIVAT begin mei 2016 overeenstemming bereikt over de volledige financiering van VIVAT's voormelde pensioenindexatieverplichtingen door SRH, alsmede over de overdracht van de voormelde pensioenindexatieverplichtingen van SRH en

SNS Bank aan VIVAT voor een totaal bedrag van € 117,5 miljoen. Deze overeenkomst resulteert voor SRH in een verplichting jegens VIVAT (bovenop het voormelde reeds betaalde bedrag van € 35,8 miljoen) ter grootte van € 81,7 miljoen en jegens SNS Bank (bovenop het voormelde reeds betaalde bedrag van € 3,6 miljoen) ter grootte van € 0,4 miljoen, voor welke bedragen SRH per 31 december 2015 een voorziening in haar boeken heeft genomen.

De door SRH aan VIVAT uit hoofde van deze overeenkomst te betalen bedragen zullen worden verrekend met het bedrag van de voormelde achtergestelde lening. Het restant zal begin juli 2016 door VIVAT aan SRH worden betaald. Gemelde verrekening behoeft de instemming van De Nederlandsche Bank (opschortende voorwaarde). Mocht deze instemming niet worden verkegen, dan kan worden teruggevallen op de eerdere afspraak die is opgenomen in de koopovereenkomst met Anbang. SNS Bank en SRH dragen hun eigen pensioenindexatieverplichtingen dan niet over aan VIVAT.

Voor SRH houdt de verkoop van VIVAT in dat aan een belangrijke EC-verplichting uit het herstructureringsplan is voldaan.

Aangezien VIVAT onder de boekwaarde werd verkocht, heeft SRH een fors verlies geleden op deze transactie. Een deel van dit verlies is reeds in de jaarrekening over 2014 verantwoord als gevolg van de waardering van VIVAT als 'aangehouden voor verkoop'. Dit resulteerde in 2014 op het niveau van SRH in de afschrijving van alle (im)materiële activa van VIVAT ter grootte van € 206 miljoen. Vervolgens is het resterende verlies van € 2.050 miljoen verantwoord in de winst- en verliesrekening van SRH over 2015.

Na de afronding van de verkoop van VIVAT, heeft SRH op 30 september 2015 al haar aandelen in het kapitaal van SNS Bank aan de Nederlandse Staat overgedragen voor een koopprijs van € 2,7 miljard, zoals door de Minister van Financiën aangekondigd in de Kamerbrief van 28 augustus 2015. Vervolgens zijn de aandelen in SNS Bank door de Staat aan NLFI overgedragen. Met de gemelde overdrachten is SNS Bank onder de Nederlandse Staat (via NLFI) gebracht – los van SRH - hetgeen SNS Bank in staat stelt om haar kapitaalpositie verder te versterken via de kapitaalmarkt op een standalone basis.

Aangezien SNS Bank onder de boekwaarde werd overgedragen, heeft SRH een verlies geleden op deze transactie. Dit verlies van € 547 miljoen is in de winst- en verliesrekening verantwoord als resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten (zie toelichting 2 in de geconsolideerde jaarrekening voor meer informatie).

Per 30 september 2015 houdt SRH geen belangen meer in andere vennootschappen en is haar statutaire doel beperkt tot het verder ontmantelen van de vennootschap. Ook onderlinge (financiële) banden tussen SRH, SNS Bank en VIVAT zijn tot een minimum beperkt en betreffen voornamelijk nog afspraken over huisvesting, voormelde resterende lening aan VIVAT (zie hiervoor), de verplichting van SRH tot het betalen van een bedrag aan VIVAT met betrekking tot pensioenindexatieverplichtingen (zie hiervoor), het uitwisselen van noodzakelijke data en het detacheren van personeelsleden t.b.v. SRH. Uiteindelijk zal SRH worden ontmanteld en ophouden te bestaan.

De hiervoor beschreven ontvlechting van SRH heeft ook gevolgen voor de inrichting van dit jaarverslag. SRH is per 30 oktober 2015 niet meer onderworpen aan bepalingen van de Wet op het financieel toezicht (‘Wft’). In de boeken van SRH zijn de activiteiten van SNS Bank en VIVAT als beëindigde bedrijfsactiviteit geclassificeerd en daarom is met betrekking tot deze entiteiten alleen nog informatie opgenomen voor zover deze relevant is voor SRH.

Na de overdracht van SNS Bank en VIVAT, is de governance van SRH vereenvoudigd. SRH heeft sinds 30 september 2015 niet langer een Ondernemingsraad en de Raad van Bestuur bestaat nog slechts uit twee personen en de Raad van Commissarissen nog slechts uit drie personen. Behoudens Charlotte Insinger, één van de leden van de Raad van Commissarissen, zijn de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen in principe benoemd tot de datum van de algemene vergadering waarin de vaststelling van de jaarrekening over 2015 aan de orde komt. Deze algemene vergadering van aandeelhouders is gepland voor 30 mei 2016. Dick Okhuijsen zal terugtreden als lid van de Raad van Bestuur per 1 juni 2016.

De benoemingstermijn van de leden van gemelde gremia is bewust kort gehouden omdat de aandeelhouder, de commissarissen en het bestuur in onderling overleg de governance in de loop van 2016 wenst te evalueren. Deze evaluatie is begin 2016 afgerond. Uit de evaluatie is voortgekomen dat het gewenst is om na de datum van de algemene vergadering van aandeelhouders waarin de vaststelling van de jaarrekening over 2015 aan de orde komt, alleen nog een Raad van Bestuur te hebben en niet langer een Raad van Commissarissen. De statuten en de reglementen van SRH zullen dan zodanig worden aangepast dat het toezicht en advies van de Raad van

Commissarissen verschuift naar de algemene vergadering van aandeelhouders van SRH.

Hiertoe is onder meer vereist dat de Minister van Justitie – krachtens het bepaalde in artikel 2:156 BW - aan SRH volledige ontheffing verleent van de toepassing van de artikelen 2:158 – 2:164 BW. Het verzoek hiertoe is door SRH ingediend op 27 januari 2016. Dit verzoek is toegewezen op 22 februari 2016. De nieuwe governance zal worden geïmplementeerd door middel van een statutenwijziging.

1.2 Resultaat

SRH rapporteerde over 2015 een nettoverlies van € 2.157 miljoen, tegenover een nettoverlies van € 712 miljoen over 2014. Hieronder viel een nettoverlies op beëindigde bedrijfsactiviteiten van € 2.138 miljoen, hoofdzakelijk bestaande uit het verlies op de beëindigde bedrijfsactiviteit VIVAT van € 1.887 miljoen en het verlies op de beëindigde bedrijfsactiviteit SNS Bank van € 248 miljoen. Zie hoofdstuk 4 Financiële ontwikkelingen voor verdere informatie.

1.3 Vooruitzichten

Zoals hiervoor vermeld, is het doel om te komen tot een ontmanteling van SRH. Voordat deze ontmanteling volledig zal worden gerealiseerd, dienen alle nog lopende zaken van SRH te worden afgewikkeld. De belangrijkste zijn:

1. Afwikkeling van de verplichtingen onder de voormelde overeenkomst inzake de pensioenindexatieverplichtingen van SRH, SNS Bank en VIVAT jegens (voormalige) medewerkers en het verkrijgen door VIVAT van de in paragraaf 1.1 vermelde instemming van De Nederlandsche Bank voor de in die paragraaf vermelde verrekening;
2. Afronding van het lopende onderzoek naar het Saldocompensatiestelstel, waarover meer in hoofdstuk 3.4 Bericht van de Commissarissen;
3. Afwikkeling van alle lopende en toekomstige juridische procedures die – mede naar aanleiding van de nationalisatie van SRH – zijn of nog worden ingesteld tegen SRH.

Na afronding van de vorenbedoelde zaken, zullen alle overeenkomsten waarbij SRH partij is, worden beëindigd en kan de vereffening van SRH worden voltooid.

De ontmanteling zal zorgvuldig plaatsvinden en het is de verwachting dat dit mede met het oog op de nog lopende juridische procedures nog enige jaren zal duren.

Utrecht, 19 mei 2016

Harmen de Mol van Otterloo
Voorzitter van de Raad van Bestuur SRH N.V.

2 Strategie en ontwikkelingen

2.1 Strategie en organisatie

Na de verkoop van VIVAT en de verplaatsing van SNS Bank naar een positie onder de Nederlandse Staat (via NLFI) heeft het in stand laten van SRH geen toegevoegde waarde meer. In lijn met de verplichtingen die voortvloeien uit het herstructureringsplan zal SRH uiteindelijk worden ontmanteld. Deze strategie van SRH volgt eveneens uit haar per 30 september 2015 gewijzigde statutaire doelomschrijving.

Het tijdstip waarop de daadwerkelijke ontmanteling haar beslag krijgt, is afhankelijk van het verloop van de juridische procedures die mede naar aanleiding van de nationalisatie van SRH tegen SRH zijn of nog worden ingesteld.

Per de datum van het opmaken van dit jaarverslag zijn er (nog) geen gerechtelijke procedures gestart tegen SRH anders dan vermeld in de toelichting Juridische Procedures in de jaarrekening.

2.2 Nationalisatie en maatregelen Europese Commissie

Na de onteigening van de aandelen SRH per 1 februari 2013, heeft de Nederlandse Staat in 2013 een herstructureringsplan ingediend bij de Europese Commissie waarvan de verkoop van de Verzekeraar een belangrijk onderdeel was. De Europese Commissie heeft op 19 december 2013 definitief goedkeuring verleend voor deze maatregelen van de Minister. In haar besluit van 19 december 2013 heeft de Europese Commissie een aantal voorwaarden en restricties aan SRH gesteld die, tenzij anders bepaald, tot aan het einde van de herstructureringsperiode eind 2017 gelden. Met de verkoop van de Verzekeraar en de overdracht van de Bank is op het niveau van SRH inmiddels aan alle restricties voldaan, zodat SRH zich kan richten op haar verdere ontmanteling.

2.3 Dividendbeleid

De vennootschap kan aan de aandeelhouders, en andere gerechtigden tot voor uitkering vatbare winst, slechts uitkeringen doen conform hetgeen daarover in de wet en de statuten is bepaald.

Conform het bepaalde in de statuten, heeft de vennootschap een reserverings- en dividendbeleid dat wordt vastgesteld en kan worden gewijzigd door de algemene vergadering van aandeelhouders. De raad van bestuur kan, met goedkeuring van de raad van commissarissen, daartoe een voorstel doen. De vaststelling en nadien elke wijziging van het reserverings- en dividendbeleid wordt als apart agendapunt op de algemene vergadering behandeld en verantwoord.

Conform het bepaalde in de wet en de statuten van SRH, zal, in geval van volledige ontmanteling van SRH, hetgeen na voldoening van alle schulden van SRH resteert, worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. De uitkering vindt, conform de wet en de statuten bepaald, plaats naar evenredigheid van het nominale bedrag van hun aandelen. Het vorenstaande behoudens eerdere uitkeringen van winst of uitkeringen ten laste van de reserves van SRH in overeenstemming met de wet, de statuten en het voormelde dividendbeleid.

2.4 Onze mensen: Personele consequenties van de splitsing

De eerste drie kwartalen van 2015 stonden volledig in het teken van het afronden van de ontvlechting van de Verzekeraar en de Bank. Nadat in december 2013 door de Europese Commissie goedkeuring is verkregen op ons herstructureringsplan, is in de periode daarna de focus gelegd op het verder verzelfstandigen van de Bank en de Verzekeraar. Voorafgaand daaraan is per 1 januari 2015 voor bijna alle medewerkers het juridisch werkgeverschap gewijzigd van SRH naar SNS Bank of VIVAT.

Na afronding van de verzelfstandiging van de Bank en de Verzekeraar zijn het doel en de governance structuur van SRH aangepast. Met een beperkt aantal medewerkers wordt thans op een gecontroleerde manier gewerkt aan de verdere ontmanteling van SRH. De medewerkers van SRH die in loondienst zijn, zijn allen in dienst van SNS Bank en gedetacheerd aan SRH. Per de datum van opmaak van dit jaarverslag zijn 7 medewerkers vanuit SNS Bank aan SRH gedetacheerd.

De Centrale Ondernemingsraad (COR) is per 30 september 2015 overgegaan naar SNS Bank. Per die datum heeft SRH geen (Centrale) Ondernemingsraad meer.

Het gemiddeld aantal fte's in 2015 voor de geconsolideerde groep SRH inclusief beëindigde bedrijfsactiviteiten was 4.255 (2014: 6.374). Het gemiddeld aantal fte's in 2015 voor de juridische entiteit

SRH enkelvoudig (voortgezette activiteiten zonder dochters) was 33.

Het aantal fte's ultimo 2015 was 10 (2014: 6.368).

3 Corporate governance

3.1 Wijzigingen in de samenstelling Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen

Fase 1: Vanaf 1 januari 2015 tot kort na datum overdracht VIVAT per 26 juli 2015

Samenstelling Raad van Bestuur

In deze periode bestond de Raad van Bestuur uit de volgende personen:
- Gerard van Olphen (voorzitter)
- Maurice Oostendorp (CFRO)
- Dick Okhuijsen (lid)
- Wim Henk Steenpoorte (lid)

Samenstelling Raad van Commissarissen

In deze periode bestond de Raad van Commissarissen uit de volgende personen:
- Jan Nooitgedagt (voorzitter)
- Charlotte Insinger
- Monika Milz
- Jos Nijhuis
- Jan Nijssen
- Jan van Rutte
- Ludo Wijngaarden

Fase 2: Vanaf datum verkoop VIVAT per 26 juli 2015 tot datum overdracht SNS Bank per 30 september 2016

Samenstelling Raad van Bestuur

Per 26 juli 2015, de datum van de verkoop van de aandelen in de Verzekeraar, is Gerard van Olphen teruggetreden als lid van de Raad van Bestuur en is Maurice Oostendorp in zijn plaats benoemd als voorzitter. Wim Henk Steenpoorte is per 31 juli 2015 teruggetreden als lid van de Raad van Bestuur, zodat de Raad van Bestuur per die datum vervolgens bestond uit de volgende personen:
- Maurice Oostendorp (voorzitter)
- Dick Okhuijsen (lid)

Samenstelling Raad van Commissarissen

Per 26 juli 2015, de datum van de verkoop van de aandelen in de Verzekeraar, is Jan Nooitgedacht teruggetreden als lid van de Raad van Commissarissen, zodat de Raad van Commissarissen per die datum vervolgens bestond uit de volgende personen:
- Charlotte Insinger
- Monika Milz
- Jos Nijhuis
- Jan Nijssen
- Jan van Rutte (waarnemend voorzitter)
- Ludo Wijngaarden

Jan van Rutte vervulde tot het moment van de verkoop van de Bank aan de Staat de rol van waarnemend voorzitter.

Fase 3: Vanaf datum overdracht SNS Bank per 30 september 2015 tot datum opmaak van dit jaarverslag

Samenstelling Raad van Bestuur

Na de overdracht van de aandelen in de Bank naar een positie direct onder de Staat is Maurice Oostendorp per 30 september 2015 eervol ontslag verleend als bestuurder van SRH. Per laatstgemelde datum is Harmen de Mol van Otterloo benoemd als lid en voorzitter van de Raad van Bestuur. Dick Okhuijsen bleef aan als lid van de Raad van Bestuur.

Sinds gemelde wijzigingen per 30 september 2015, bestaat de Raad van Bestuur tot de datum van het opmaken van dit jaarverslag daarmee uit de volgende personen:
- Harmen de Mol van Otterloo (voorzitter)
- Dick Okhuijsen (lid)

Samenstelling Raad van Commissarissen

Na de overdracht van de Bank aan de Staat, per 30 september 2015, is de samenstelling van de Raad van Commissarissen opnieuw gewijzigd. Per die datum traden, behoudens Charlotte Insinger, alle leden van de Raad van Commissarissen terug als lid van de Raad van Commissarissen.

Bij aandeelhoudersbesluit buiten vergadering is besloten om, mede gelet op de nog beperkte doelstelling van SRH, per 30 september 2015 het aantal leden van de Raad van Commissarissen vast te stellen op drie.

In de ontstane twee vacatures zijn per genoemde datum benoemd: Joes Leopold, als voorzitter, en Maurice Oostendorp, als lid. Charlotte Insinger bleef aan als Commissaris. Met hun aanwezigheid is voor de overgangsfase in het bestuur de kennis van de historie van SRH geborgd.

Sinds gemelde wijzigingen per 30 september 2015, bestaat de Raad van Commissarissen tot de datum van het opmaken van dit jaarverslag daarmee uit de volgende personen:

- Joes Leopold (voorzitter)
- Charlotte Insinger
- Maurice Oostendorp

De benoemingstermijn van de heren Oostendorp en Leopold loopt tot aan het eind van de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders waarin de vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2015 aan de orde komt. Charlotte Insinger is voor de eerste keer als commissaris benoemd op 15 april 2009 op voordracht van de Nederlandse Staat. Zij is herbenoemd op 6 juni 2013. Zij treedt uiterlijk af op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 6 juni 2017.

Fase 4: De Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur per of na de datum van de algemene vergadering van aandeelhouders waarin de vaststelling van de jaarrekening over 2015 aan de orde komt

Raad van Bestuur

Zoals hiervoor vermeld, zal Dick Okhuijsen per 1 juni 2016 terugtreden als lid van de Raad van Bestuur. Per de datum van het opmaken van dit jaarverslag loopt de procedure voor benoeming van zijn opvolger nog. De Raad van Bestuur verwacht dat Harmen de Mol van Otterloo per 30 mei 2016 zal worden herbenoemd als voorzitter van de Raad van Bestuur.

Raad van Commissarissen

Hoewel SRH sinds de overdracht van de Bank aan de Staat niet langer voldoet aan de eisen van het structuurregime opgenomen in artikel 2:153 lid 2 BW, blijft het structuurregime op grond van het bepaalde in artikel 2:154 lid 2 BW nog gedurende drie jaren formeel van toepassing op SRH. Omdat SRH sinds de overdracht van de Bank aan de Staat geen ondernemingsraad meer heeft, zijn de statuten van SRH met instemming van de toenmalige ondernemingsraad per 30 september 2015 zodanig gewijzigd dat de rechten van de ondernemingsraad uit hoofde van het structuurregime zijn komen te vervallen.

Omdat uit de evaluatie van de governance van SRH naar voren is gekomen dat de algemene vergadering van aandeelhouders de toezichthoudende en adviserende rol van de Raad van Commissarissen over zal nemen, is besloten om – conform het bepaalde in artikel 2:156 BW – de Minister van Justitie te verzoeken om SRH volledige ontheffing te verlenen van het bepaalde in de artikelen 2:158 – 2:164 BW. Het verzoek hiertoe heeft SRH op 27 januari 2016 ingediend en is per 22 februari 2016 toegekend conform het verzoek. De nieuwe *governance* zal worden geïmplementeerd door het wijzigen van de statuten van SRH per of kort na 30 mei 2016.

Na implementatie als hiervoor vermeld, zal geen Raad van Commissarissen meer in functie zijn.

3.2 De Raad van Bestuur

Samenstelling en functioneren

De Raad van Bestuur van SRH bestaat op de datum van opmaak van dit jaarverslag uit:

- Harmen de Mol van Otterloo (voorzitter)
- Dick Okhuijsen

De Raad van Bestuur is onder andere verantwoordelijk voor het opstellen en realiseren van de doelstellingen van SRH. Na het tot stand brengen van de splitsing tussen de Bank en de Verzekeraar en de overdracht van de Verzekeraar aan Anbang en de Bank aan de Nederlandse Staat, is het karakter van SRH gewijzigd van financiële holding naar een vennootschap zonder ondernemings- of groepsactiviteiten, hetgeen per 30 september 2015 ook formeel is gemaakt met een nieuwe organisatiestructuur en wijziging van de statutaire doelomschrijving van SRH. Daarbij is de focus verlegd naar de afbouw van SRH.

Formele regels voor het functioneren van de Raad van Bestuur zijn vastgelegd in de statuten van SRH en in een reglement voor de Raad van Bestuur.

Het reglement voor de Raad van Bestuur is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Het reglement voor de Raad van Bestuur is als gevolg van de aanpassing van de organisatiestructuur laatstelijk gewijzigd per 17 december 2015.

De statuten en het reglement voor de Raad van Bestuur bevatten een opsomming van besluiten die aan de goedkeuring van de Raad van Commissarissen zijn onderworpen. Besluiten die zijn onderworpen aan de goedkeuring van de algemene vergadering van aandeelhouders zijn vermeld in de wet, de statuten van SRH en het reglement voor de Raad van Bestuur.

Krachtens de statuten en het reglement voor de Raad van Bestuur, geldt voor besluiten van de Raad van Bestuur dat die worden genomen bij meerderheid van de uitgebrachte stemmen. In vergaderingen brengt ieder stemgerechtigd lid van de Raad van Bestuur één stem uit. Bij staking van stemmen heeft de voorzitter van het Bestuur een beslissende stem, tenzij er slechts twee stemgerechtigde leden van het Bestuur in functie zijn, dan is het voorstel verworpen.

Er geldt geen quorum, zodat de voormelde regel dat wanneer er slechts een bestuurder ter vergadering aanwezig is of ter vergadering vertegenwoordigd is, de betreffende bestuurder zelfstandig kan besluiten.

Benoemingstermijnen, verantwoordelijkheden, curricula vitae en nevenfuncties

Harmen de Mol van Otterloo, Bestuursvoorzitter

Harmen M. de Mol van Otterloo (1949) is sinds 30 september 2015 lid van de Raad van Bestuur, als voorzitter. Zijn (eerste) benoemingstermijn eindigt aan het eind van de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van SRH waarin de vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2015 aan de orde komt.

De benoemingstermijn is bewust kort gehouden omdat de aandeelhouder, de commissarissen en het bestuur in onderling overleg de governance in de loop van 2016 wenst te evalueren. Hierover meer in paragraaf 3.1 en 3.3.

Harmen de Mol van Otterloo is als partner van NautaDutilh, waar hij zich met name richtte op de algemene ondernemingsrechtpraktijk, uitgetreden per 1 januari 2014. Harmen de Mol van Otterloo is gespecialiseerd in geschillenbeslechting, zowel bij de overheidsrechter als in arbitrage. Hij heeft tal van cliënten, zowel Nederlandse als buitenlandse waaronder multinationals, in rechte vertegenwoordigd. Voorts werd en wordt hij als arbiter ingeschakeld voor geschillen verband houdende met overnames, joint ventures en andere vormen van commerciële samenwerking. Harmen is voorts raadsheer-plaatsvervanger geweest bij het Gerechtshof te Amsterdam vanaf 2003 tot en met 2010.

Nevenfuncties: onderzoeker in opdracht van de Ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam, arbiter in privaatrechtelijke geschillen, bestuurder bij een Nederlandse joint-venture vennootschap.

Dick Okhuijsen

Dick Okhuijsen (1965) is sinds 3 december 2009 lid van de Raad van Bestuur. Dick Okhuijsen zal per 1 juni 2016 terugtreden als lid van de Raad van Bestuur.

Voordat Dick Okhuijsen bij SRH in dienst trad, vervulde hij verschillende functies bij Nationale Nederlanden en ING Groep, waaronder die van CEO van ING Life Insurance in Japan en CEO van ING Czech en Slowak Republic. Dick Okhuijsen was tot en met 17 augustus 2015 CEO van SNS Bank.

Nevenfuncties: vice-voorzitter van Stichting Management Studies, voorzitter van Toezichtscommissie Zwitserleven PPI N.V. en ambassadeur van de Universiteit Twente.

3.3 De Raad van Commissarissen

Samenstelling en benoeming

De Raad van Commissarissen van SRH bestaat op de datum van opmaak van dit jaarverslag uit:

- Joes Leopold (voorzitter)
- Charlotte Insinger
- Maurice Oostendorp

Alle leden van de Raad van Commissarissen hebben de Nederlandse nationaliteit.

De Raad van Commissarissen vergadert minstens vier keer per jaar volgens een jaarlijks op te stellen schema. De Raad van Commissarissen besluit bij meerderheid van stemmen. De Raad van Commissarissen heeft een reglement vastgesteld ter uitwerking van en aanvulling op een aantal bepalingen uit de statuten. In dit reglement staan onder andere aanvullende bevoegdheden.

De Raad van Commissarissen heeft – mede gelet op haar beperkte omvang – geen afzonderlijke commissies ingesteld.

Curricula vitae, functies en benoemingstermijnen

Joes Leopold

Joes Leopold is als commissaris en voorzitter van de RvC benoemd op 30 september 2015. Zijn benoemingstermijn eindigt aan het eind van de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van SRH waarin de vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2015 aan de orde komt.

Leopold adviseert en begeleidt overheden, bedrijven en investeerders bij complexe financiële vraagstukken en projecten. Hij is in Londen en Amsterdam bij verschillende banken werkzaam geweest. Hij is namens de Nederlandse Staat als projectleider betrokken geweest bij de nationalisatie van SRH en de verzelfstandiging van Propertize en als adviseur bij de verkoop van VIVAT.

De benoemingstermijn is bewust kort gehouden omdat de aandeelhouder, de commissarissen en het bestuur in onderling overleg de governance in de loop van 2016 wenst te evalueren. Zoals ook vermeld is paragraaf 3.1, is in vervolg op deze evaluatie, besloten om het toezicht

op SRH door de aandeelhouder NLFI uit te laten oefenen en niet door een Raad van Commissarissen. Het voornemen bestaat om de statuten van SRH per of kort na 30 mei 2016 met het oog daarop te wijzigen.

Charlotte Insinger
Charlotte Insinger is lid van de Raad van Commissarissen van SNS Bank, lid van de Raad van Commissarissen van Vastned Retail N.V. per 24 april 2015, lid van de Raad van Toezicht van Luchtverkeersleiding Nederland, en voorzitter van de Raad van Toezicht van de Stichting World Expo Rotterdam 2025.

Insinger is voor de eerste keer als commissaris benoemd op 15 april 2009 op voordracht van de Nederlandse Staat. Zij is herbenoemd op 6 juni 2013. Zij treedt af uiterlijk op de eerste algemene vergadering van aandeelhouders na 6 juni 2017, maar zij zal eerder terugtreden en wel per of kort na het eind van de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van SRH waarin de vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2015 aan de orde komt, zoals ook vermeld in paragraaf 3.1 ten aanzien van de andere twee commissarissen.

Maurice Oostendorp
Maurice Oostendorp (1956) was vanaf februari 2013 tot 30 september 2015 Chief Financial and Risk Officer in de Raad van Bestuur van SRH. In de periode vanaf overdracht van VIVAT aan Anbang (26 juli 2015) tot aan de overdracht van SNS Bank aan de Staat (30 september 2015), heeft Oostendorp tevens de functie bekleed van waarnemend voorzitter van de Raad van Bestuur. Na de verzelfstandiging van SNS Bank N.V. is Maurice Oostendorp als directievoorzitter toegetreden tot het bestuur van SNS Bank. Daarnaast is Maurice Oostendorp lid van de Raad van Commissarissen van ASN Bank N.V., RegioBank N.V. en SNS Securities. Maurice Oostendorp is tevens lid Raad van Commissarissen van Nederlandse Waterschapsbank N.V., lid Raad van Commissarissen en voorzitter van de Audit Commissie van Propertize B.V. en lid Raad van Advies van Women in Financial Services (WIFS).

Voordat Oostendorp bij SRH in dienst kwam, vervulde hij verschillende functies bij Coöperatie VGZ en ABN AMRO, waaronder die van Chief Financial Officer en lid van de Raad van Bestuur bij Coöperatie VGZ en Directeur Generaal Group Finance bij ABN AMRO.

Zijn benoemingstermijn eindigt aan het eind van de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van SRH waarin de vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2015 aan de orde komt. Oostendorp zal niet worden herbenoemd.

3.4 Bericht van de Raad van Commissarissen

Het jaar 2015 stond in het teken van de verdere uitvoering van het herstructureringsplan zoals in augustus 2013 ingediend bij de Europese Commissie en waarvoor in december 2013 goedkeuring is verkregen. In 2015 werd verder gegaan met het tot stand brengen van de ontvlechting van de Bank en de Verzekeraar.

In het eerste halfjaar van 2015 is hard gewerkt aan de totstandkoming van de koopovereenkomst met Anbang Group Holdings Co. Limited (‘Anbang’) met betrekking tot alle geplaatste aandelen in het kapitaal van VIVAT. Op 16 februari 2015 heeft SRH de verkoop van VIVAT aan Anbang aangekondigd. Ter uitvoering van voormelde verkoop, heeft SRH op 26 juli 2015 al haar aandelen in het kapitaal van VIVAT aan Anbang overgedragen.

Voor meer informatie over het verkoopproces wordt verwezen naar de inleiding.

Na de verkoop van VIVAT heeft SRH op 30 september 2015 alle geplaatste aandelen in het kapitaal van SNS Bank overgedragen aan de Staat. Na deze overdracht is de naam van SNS REAAL N.V. gewijzigd in SRH N.V.

Na de verkoop van VIVAT en de overdracht van SNS Bank aan de Staat, richt SRH zich vanaf 1 oktober 2015 op de verdere ontmanteling van haar organisatie.

Samenstelling Raad van Commissarissen

Raad van Commissarissen. Voormalige samenstelling en wijzigingen
Voor de samenstelling van de Raad van Commissarissen wordt verwezen naar paragraaf 3.1 van dit jaarverslag.

Raad van Commissarissen. Nieuwe samenstelling
Zoals vermeld in paragraaf 3.1, bestaat sinds gemelde wijzigingen per 30 september 2015, de Raad van Commissarissen tot de datum van het opmaken van dit jaarverslag uit de volgende drie personen: Joes Leopold, Charlotte Insinger en Maurice Oostendorp.

Naar het oordeel van de Raad van Commissarissen zijn twee van de drie commissarissen onafhankelijk en is dus voldaan aan best practice bepaling III.2.1. van de Code Corporate Governance. Maurice Oostendorp geldt niet als onafhankelijk omdat hij bestuurder van SRH was in de vijf jaar voorafgaand aan zijn benoeming als

commissaris van SRH (zoals bedoeld in best practice bepaling III.2.2 aanhef en sub a).

Meer informatie over de samenstelling van de Raad van Commissarissen en haar leden in 2015 tot de datum van het opmaken van dit jaarverslag staat in paragraaf 3.1.

Samenstelling Raad van Bestuur

Zoals vermeld in paragraaf 3.1, bestaat de Raad van Bestuur per de datum van het opmaken van dit jaarverslag uit de volgende twee leden: Harmen de Mol van Otterloo (voorzitter) en Dick Okhuijsen (lid).

Meer informatie over de samenstelling van de Raad van Bestuur en haar leden staat in paragraaf 3.1.

Thema's

Belangrijke onderwerpen en discussies in de Raad van Commissarissen

2015 heeft primair in het teken gestaan van het afronden van de verkoop van VIVAT. Voorts was het van belang om na afronding van de verkoop van VIVAT, de Bank te verzelfstandigen naar een positie direct onder de Staat. De Raad van Commissarissen is door de Raad van Bestuur goed betrokken bij en periodiek geïnformeerd over de stand van zaken rondom het verkoopproces van VIVAT. Naast het verkoopproces van VIVAT was er ook aandacht voor andere onderwerpen, zoals de solvabiliteit van VIVAT. Zowel bij het verkoopproces van VIVAT, als bij het verzelfstandigen van de Bank heeft de Raad van Commissarissen een belangrijke adviserende rol voor de Raad van Bestuur gespeeld, naast het feit dat zij toezicht hield op de Raad van Bestuur.

Na de overdracht van VIVAT en de Bank, was het van belang om SRH opnieuw in te richten, met het oog op haar werkzaamheden als afbouworganisatie.

Aandachtspunten

De Raad van Commissarissen heeft in zijn vergaderingen in het bijzonder aandacht en tijd besteed aan het verkoopproces van de Verzekeraar, mede in het licht van de solvabiliteit van de Verzekeraar.

De Raad van Commissarissen heeft zich in 2015 voorts onder meer gericht op:

- de jaarresultaten 2014, het jaarverslag en de jaarrekening van SRH over 2014 (*februari en maart*);
- diverse aspecten die verband houden met de splitsing van Bank en Verzekeraar, in elk geval tot aan de verkoop van VIVAT;
- de wijzigingen in het management en de Raad van Commissarissen van de Bank, de Verzekeraar en SRH;
- het proces van verkoop van de Verzekeraar en alternatieve scenario's in het geval van niet slagen van een verkoop (*met name eerste helft van het jaar*);
- de voorbereiding van de verzelfstandiging van de Bank (*tot 30 september*);
- communicatie met diverse stakeholders;
- de nieuwe inrichting (*governance*) van SRH, in het licht van de nieuwe doelstelling van SRH na de verkoop van VIVAT en de overdracht van SNS Bank, alsmede na de algemene vergadering van aandeelhouders die wordt gehouden op 30 mei 2016;
- het onderhandelingsproces met betrekking tot de verplichting van SRH jegens Anbang om de voormelde pensioenindexatieverplichtingen van VIVAT jegens haar (voormalige) medewerkers volledig gefinancierd mee te geven;
- het onderzoek naar het Saldocompensatiestelstel dat in opdracht van de Raad van Commissarissen door PWC wordt uitgevoerd (een nadere toelichting op dit onderzoek is opgenomen in de paragraaf hieronder); en
- het monitoren van de (voortgang van) de juridische procedures waarbij SRH is betrokken of mogelijk zal worden betrokken.

Onderzoek Saldocompensatiestelsel

Binnen SRH bestond sinds lange tijd een verwevenheid in de structuur van rekening-courantsaldi bij banken, aangeduid als een stelsel van saldocompensatie en rente-integratie. Binnen dit stelsel werd door de betreffende bank rente berekend over het saldo van de in het stelsel opgenomen rekeningen, waardoor rentekosten over roodstanden werden vermeden indien het saldo op het totaal van de bankrekeningen positief was.

Op basis van deze structuur had VIVAT in het derde kwartaal van 2013 een schuld (negatief saldo op de rekening-courant) van circa € 700 miljoen aan SNS Bank, terwijl SRLEV een positief saldo op de rekening-courant had van circa € 800 miljoen. Inherent onderdeel van deze structuur was een verpanding door VIVAT van het positieve saldo van SRLEV ten behoeve van SNS Bank. Deze verpanding en de gevolgen voor de berekening van de solvabiliteit van SRLEV zijn pas in het derde kwartaal 2013 aan het licht gekomen, waarna het stelsel op andere wijze is gestructureerd. Op 16 februari 2015 heeft de Minister van Financiën aan de Tweede Kamer in een brief over de verkoop van VIVAT aan Anbang de (consequenties van) de structuur toegelicht, alsmede een onderzoek door de Auditdienst Rijk aangekondigd.

Er is thans sprake van een drietal onderzoeken die min of meer parallel plaatsvinden:

- Een intern feitenonderzoek van SRH
- Een extern onderzoek door de afdeling Forensic Services van PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. ('PwC') dat in opdracht van de Raad van Commissarissen van SRH wordt uitgevoerd
- Een onderzoek binnen het Ministerie van Financiën

De Minister van Financiën heeft de Auditdienst Rijk gevraagd om het onderzoek binnen het Ministerie van Financiën te analyseren en hierover een rapport van bevindingen op te stellen.

SRH verleent haar volledige medewerking aan alle drie gemelde onderzoeken.

In het eerste kwartaal van 2014 is het interne feitenonderzoek naar de historie van het Saldocompensatiestelsel gestart. Gedurende het onderzoek zijn de daaruit voortgekomen tussenrapportages besproken in de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen van SRH. Op 19 mei 2016 is een finale concept-versie van het rapport van PwC in de vergadering van de Raad van Commissarissen van SRH besproken. Volgens de opdrachtbevestiging aan PwC beslaat de onderzoeksperiode de periode van eind jaren '90 tot en met 2014. SRH wacht de uitkomsten van de externe onderzoeken af. Lopende de onderzoeken wordt niet op conclusies uit deze onderzoeken vooruit gelopen.

Functioneren Raad van Commissarissen

Jaarlijks evalueert de Raad van Commissarissen zijn functioneren. In 2014 is dat gebeurd onder leiding van een extern bureau. De evaluatie over de periode vanaf 30 september 2015 heeft begin 2016 plaatsgevonden.

Samenwerking

Samenwerking met commissies

De Raad van Commissarissen kende tot 30 september 2015 drie commissies: (a) de Audit Commissie, (b) de Risico Commissie en (c) de Remuneratie en Nominatie Commissie. Na de overdracht van de Bank naar een positie direct onder de Staat (via NLFI), zijn de gemelde commissies – gelet op de nog beperkte doelomschrijving van SRH en de nog beperkte samenstelling van de Raad van Commissarissen – opgehouden te bestaan. Vanaf 30 september 2015 zijn geen commissies meer in functie.

De samenwerking tussen de Raad van Commissarissen en zijn commissies was gedurende de relevante periode in 2015 goed. In de vergaderingen van de commissies vond een verdieping van onderwerpen plaats, zodat besluitvorming in de Raad van Commissarissen zorgvuldig werd voorbereid. De inhoud van de vergaderingen van de commissies werd teruggekoppeld in de vergadering van de Raad van Commissarissen, zodat alle commissarissen volledig op de hoogte waren en zorgvuldige besluitvorming tot stand kon komen.

In het laatste kwartaal van 2014 is het zogenaamde Technisch Overleg ingesteld, welk Technisch Overleg in 2015 tot aan het moment van de overdracht van VIVAT werd gecontinueerd. Dit overleg werd gevormd door vier commissarissen die door de Raad van Commissarissen daartoe werden aangewezen. Het Technisch Overleg werd ingesteld om een nauwe betrokkenheid van de Raad van Commissarissen bij de verkoop van de Verzekeraar te waarborgen. Op deze wijze kon de Raad van Commissarissen intensief en frequent worden geïnformeerd door de Raad van Bestuur teneinde de rol van de Raad van Commissarissen adequaat te vervullen en daarbij advies te kunnen geven aan de Raad van Bestuur alsook toezicht te houden op het proces. Het instellen van het Technisch Overleg was een effectieve manier om invulling te geven aan deze nauwere betrokkenheid en grotere informatiebehoefte. Het Technisch Overleg had geen zelfstandige besluitvormende bevoegdheid. Het Technisch Overleg had een voorbereidende rol ten behoeve van besluitvorming in de voltallige Raad van Commissarissen. Notulen van het Technisch Overleg werden daartoe met de voltallige Raad van Commissarissen gedeeld.

Samenwerking met de Raad van Bestuur

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op en adviseert de Raad van Bestuur door zich kritisch op te stellen waar dat moet, te adviseren waar dat nodig is en te ondersteunen waar dat kan. De Raad van Commissarissen vergewist zich er van dat de door de Raad van Bestuur genomen of te nemen besluiten op goede gronden berusten en zorgvuldig tot stand zijn gekomen of komen.

De samenwerking tussen de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen was gedurende het gehele jaar, in de verschillende samenstellingen goed. Er is sprake van een goede dialoog tussen de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. Zowel de Raad van Commissarissen als de Raad van Bestuur staat open voor elkaars mening.

De Raad van Commissarissen is van mening dat de Raad van Bestuur als geheel, maar ook de verschillende individuele leden, in 2015 een bijzondere inzet en betrokkenheid hebben getoond. De leden van de Raad van Bestuur werken goed samen en functioneren effectief. De Raad van Bestuur heeft voortvarend en

gedegen de ontvlechting van de Bank en de Verzekeraar tot stand gebracht.

Samenwerking met externe deskundigen

Advisering door externe deskundigen wordt verzocht daar waar nodig voor de goede uitoefening van de toezichttaak door de Raad van Commissarissen. Gedurende het verkoopproces van VIVAT is de Raad van Commissarissen bijgestaan door een externe juridisch adviseur.

In het licht van de in de Wet op het accountantsberoep opgenomen verplichte kantoorroulatie voor organisaties van Openbaar Belang, is EY met ingang van 2016 als nieuwe externe accountant van SRH aangesteld. De formele aanwijzing van EY als externe accountant van SRH heeft plaatsgevonden op 17 december 2015 en is geëffectueerd krachtens een schriftelijk aandeelhoudersbesluit. Voorafgaand aan de aanwijzing, hebben SRH en SNS Bank voor 30 september 2015 een tenderproces voor aanwijzing doorlopen.

Vergaderingen van de Raad van Commissarissen

Algemeen

Evenals in 2014 vergaderde de Raad van Commissarissen ook in 2015 een aantal malen meer dan gebruikelijk. Dit hield onder meer verband met de het verkoopproces van de Verzekeraar.

Frequentie

De formele vergaderingen van de Raad van Commissarissen vonden conform jaarplanning negen maal per jaar plaats, met een extra off site in januari. Evenals in 2014 hebben er in 2015 veel extra vergaderingen plaatsgevonden, zowel fysiek als telefonisch. De extra telefonische vergaderingen werden veelal ingepland vanwege het verkoopproces van de Verzekeraar, zodat de Raad van Commissarissen op bijna wekelijkse basis volledig geïnformeerd werd.

Vanaf 30 september 2015, na de Verkoop van de Bank en de Verzekeraar, is het aantal vergaderingen teruggebracht en heeft de Raad van Commissarissen nog twee maal vergaderd. Na 30 september 2015 zijn ook de reglementen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen gewijzigd. In het gewijzigde reglement voor de Raad van Commissarissen is opgenomen dat de Raad van Commissarissen ten minste vier maal per jaar vergadert. Voorts is in de statuten van SRH opgenomen dat de Raad van Commissarissen vergadert zo dikwijls één van zijn leden het verzoekt.

Aanwezigheid

Ondanks alle extra op korte termijn ingeplande vergaderingen, was de Raad van Commissarissen over het algemeen voltallig aanwezig. Indien een commissaris afwezig was, heeft de betreffende commissaris in de regel input op de te bespreken onderwerpen van te voren meegegeven aan de voorzitter van de Raad van Commissarissen, dan wel aan de voltallige Raad van Commissarissen. Uitgaande van een normale frequentie van negen vergaderingen per jaar, is daarmee de aanwezigheidsgraad hoog gebleken. Dit getuigt van grote betrokkenheid van de Raad van Commissarissen.

Permanente Educatie sessies

In 2015 heeft de Raad van Commissarissen (samen met de Raad van Bestuur) permanente educatie sessies gevolgd. Gelet op de nog beperkte activiteiten van SRH na 30 september 2015 en de ruime ervaring van haar CEO op het gebied van het voeren van juridische procedures, is in het reglement van de Raad van Commissarissen van SRH, zoals gewijzigd na 30 september 2015, niet meer voorzien in een programma voor Permanente Educatie. Indien er gelet op de binnen SRH actuele onderwerpen daartoe aanleiding bestaat, zullen wel één of meer sessies voor Permanente Educatie worden georganiseerd.

Aanwezigheid Raad van Bestuur

De Raad van Commissarissen vergadert in de eerste helft van 2015 in zijn reguliere vergaderingen het eerste half uur buiten aanwezigheid van de leden van de Raad van Bestuur. Begin 2015 heeft een vergadering van de Raad van Commissarissen plaatsgevonden zonder dat daarbij leden van de Raad van Bestuur aanwezig waren. Tijdens die vergadering is onder meer de externe evaluatie onder leiding van een externe besproken. Vanaf 30 september 2015 vergadert de Raad van Commissarissen in de regel in aanwezigheid van de Raad van Bestuur.

Aanwezigheid externe accountant

De externe accountant is aanwezig bij alle vergaderingen van de Audit Commissie en ten minste één maal per jaar bij een vergadering van de Risico Commissie. Begin 2015 vond een vergadering van de Risico Commissie plaats waarbij de externe accountant aanwezig was. Desgewenst woont de externe accountant ook vergaderingen van de Raad van Commissarissen bij. Vanaf 30 september 2015 zijn er niet langer commissies van de Raad van Commissarissen in functie en woont de accountant met enige regelmaat een deel van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen bij, in het bijzonder de vergaderingen waarin de jaarrekening wordt behandeld.

Slotwoord

De Raad van Commissarissen wenst zijn dank aan en waardering voor alle (voormalige) medewerkers van SRH uit te spreken in het bijzonder voor hun betrokkenheid en inzet. In de afgelopen periode is zowel extern als intern veel van hen gevraagd. Ook van het management van SRH is in 2015 een uitzonderlijke inspanning gevraagd. De Raad van Commissarissen spreekt graag haar waardering uit voor de goede samenwerking tijdens deze complexe en zeer intensieve periode.

Utrecht, 19 mei 2016

Namens de Raad van Commissarissen
Joes Leopold, voorzitter

3.5 Remuneratierapport

Inleiding
Het remuneratierapport behandelt de beloning van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen van SRH N.V. ('SRH'). Vanwege de naamgeving tot 30 september 2015 wordt bij voormelde beschrijving in voorkomende gevallen nog gesproken over 'SNS REAAL'.

Dit remuneratierapport is als volgt opgebouwd. Eerst wordt de governance en het beloningsbeleid van de per 30 september 2015 in functie getreden bestuurder beschreven. Vervolgens wordt de governance en het beloningsbeleid van de leden van de Raad van Bestuur die reeds per 1 januari 2015 in functie waren, beschreven. Vervolgens wordt de feitelijke beloning van alle leden van de Raad van Bestuur over 2015 beschreven. Ten slotte wordt ingegaan op de beloning van de Commissarissen.

Uitgangspunten, governance en beloningsbeleid vanaf 30 september 2015

Uitgangspunten
Uitgangspunt is dat beloningen binnen SRH voldoen aan de wettelijke kaders. De afbouwdoelstelling van SRH in combinatie met het feit dat de Nederlandse Staat (via NLFI) de aandelen in het kapitaal van SRH houdt, is voorts aanleiding een gematigde beloning te hanteren.

Governance
Artikel 14 van de statuten van SRH bepaalt onder meer dat het beleid op het gebied van bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur wordt vastgesteld door de algemene vergadering, met inachtneming van het bepaalde in artikel 2:135 juncto 2:383c tot en met 2:383o Burgerlijk Wetboek.

De bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur wordt met inachtneming van het voormelde beleid vastgesteld door de Raad van Commissarissen.

Hoewel voor de leden van de Raad van Bestuur die in functie treden na 30 september 2015 geen formeel beleid is vastgesteld, wordt bij het bepalen van de beloning wel het voormelde uitgangspunt gehanteerd. Voorts dient de beloning te passen binnen de wettelijke kaders.

Beloningselementen en arbeidsmarktvergelijking
Leden van de Raad van Bestuur die op of na 30 september 2015 in functie treden, verrichten hun werkzaamheden op opdrachtbasis. Zij gaan voor de duur van hun benoeming een overeenkomst van opdracht aan met SRH. De vergoeding vindt daarbij plaats op uur-basis, waarbij de jaarlijkse vergoeding is gemaximeerd. Er is geen sprake van prestatiedoelstellingen of van een variabele beloning. Van een arbeidsmarktvergelijking is geen sprake, onder meer omdat de activiteiten van SRH dusdanig op zichzelf staan dat geen goede vergelijking kan worden gemaakt.

Vast jaarinkomen, geen pensioenbijdrage, geen overige secundaire arbeidsvoorwaarden vanaf 30 september 2015

De huidige voorzitter van de Raad van Bestuur is per 30 september 2015 in functie getreden. De vergoeding wordt op uur-basis in rekening gebracht ad € 100 per uur, exclusief btw. Het totale jaarinkomen van de voorzitter van de Raad van Bestuur is evenwel gemaximeerd op € 90.000, exclusief btw, per jaar.

De voorzitter van de Raad van Bestuur ontvangt geen variabele beloning en er is geen sprake van prestatiedoestellingen. Het functioneren van de voorzitter van de Raad van Bestuur wordt wel geëvalueerd door de Raad van Commissarissen. De voorzitter van de Raad van Bestuur ontvangt geen pensioenbijdrage en neemt niet deel aan enige pensioenregeling van SRH. Er is evenmin sprake van overige secundaire arbeidsvoorwaarden.

Uitgangspunten en governance vanaf 1 januari tot en met 30 september 2015
De kaders en governance voor het beloningsbeleid zijn in het verleden vastgelegd in het 'Groepsbeleid Beloning SNS REAAL'. Het Groepsbeleid Beloning SNS REAAL was onder meer van toepassing op de Raad van Bestuur, althans op de leden van de Raad van Bestuur die voor 30 september 2015 in functie waren. Dit beloningsbeleid heeft gegolden tot het moment waarop alle werknemers zijn overgaan naar de Bank en de Verzekeraar, maar bleef nadien feitelijk ook van kracht voor het nog in functie zijnde lid van de Raad van Bestuur.

Het vorenbedoelde beloningsbeleid van SRH was gebaseerd op de volgende uitgangspunten:
- Het beloningsbeleid voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

- Het beloningsbeleid kenmerkt zich door aandacht voor alle stakeholders van de onderneming; klanten, werknemers, aandeelhouder en de maatschappij.
- De beloning is transparant.
- De beloning past bij het risicoprofiel van SRH en het risicoprofiel van de betrokken functiehouder.
- Het beleid is in overeenstemming met en draagt bij aan een degelijke en doeltreffende risicobeheersing en moedigt niet aan tot het nemen van meer risico's dan voor de onderneming aanvaardbaar is.
- Het totale beloningspakket doet recht aan de gevraagde output van de betreffende functiehouder.
- Het beleid ondersteunt het aantrekken en behouden van goede mensen, daarbij rekening houdend met de specifieke positie van SRH.
- Het beleid draagt bij aan de realisatie van de strategie en lange termijn belangen van SRH.
- Er is sprake van een passende verhouding tussen de vaste en de variabele beloning.
- Het beleid is zo consistent mogelijk voor de gehele groep om uitwisselbaarheid en doorstroom van medewerkers te bevorderen.
- Het veranderde verdienmodel en de situatie waarin het bedrijf zich bevindt zijn aanleiding de beloning te matigen.

Voormelde uitgangspunten golden over geheel 2015 voor alle leden van de Raad van Bestuur die reeds op 1 januari 2015 in functie waren. Behoudens de voorzitter van de Raad van Bestuur die per 30 september 2015 in functie is getreden, zijn in 2015 geen andere leden toegetreden tot de Raad van Bestuur.

Variabele beloning

Mede op grond van de werking van de 'Wet aansprakelijkheidsbeperking DNB en AFM en bonusverbod staatsgesteunde ondernemingen', hebben de leden van de Raad van Bestuur geen recht op toekenning en/of uitbetaling van variabele beloning. SRH valt per de datum van opmaken van dit jaarverslag op dit punt nog onder de werking van deze wet.

Beloningsbeleid Raad van Bestuur voor leden in functie per 1 januari 2015

Beloningselementen

Leden van de Raad van Bestuur die per 1 januari 2015 in functie waren, zijn een contract met SRH aangegaan voor een benoemingstermijn van vier jaar. Leden van de Raad van Bestuur die na 1 januari 2013 zijn benoemd, hebben een aanstelling in de vorm van een overeenkomst van opdracht.

De beloning van de leden van de Raad van Bestuur die reeds op 1 januari 2015 in functie waren, bestaat uit de volgende elementen:

- Vast jaarinkomen;
- Variabele beloning (niet van toepassing gedurende staatsteun/ nationalisatie);
- Pensioenbijdrage;
- Overige secundaire arbeidsvoorwaarden.

Deze beloningselementen worden verderop in dit remuneratierapport verder toegelicht.

Arbeidsmarktvergelijking

Voor de Raad van Bestuur heeft voor de laatste maal in december 2014 een nieuwe marktvergelijking plaatsgevonden ten opzichte van:

1. De Financiële markt: een groep (beursgenoteerde) Nederlandse financiële instellingen;
2. De Cross-industrymarkt: een groep middelgrote (beursgenoteerde) Nederlandse niet-financiële instellingen.

De totale beloning (vast en variabel) van de voormalige voorzitter van de Raad van Bestuur lag 61% onder het mediaanniveau van de Cross Industry markt en 50% onder het mediaanniveau van de Financiële markt. De vaste beloning van de voormalige voorzitter van de Raad van Bestuur lag 11% onder het mediaanniveau van de Cross Industry markt en 30% onder het mediaanniveau van de Financiële markt.

De totale beloning (vast en variabel) van de leden van de Raad van bestuur die per 1 januari 2015 in functie waren lag 52% onder het mediaanniveau van Cross Industry markt en 43% onder het mediaanniveau van de Financiële markt. De vaste beloning van de leden Raad van Bestuur lag 4% onder het mediaanniveau van Cross Industry markt en 26% onder het mediaanniveau van de Financiële markt.

Het beloningsbeleid (en de feitelijke beloning) voor de leden van de Raad van Bestuur die reeds in functie waren per 1 januari 2015 was soberder dan voorgeschreven in de Code Banken en de Code Verzekeraars.

Prestatiedoelstellingen

Voor de leden van de Raad van Bestuur die reeds in functie waren per 1 januari 2015 werden jaarlijks prestatiedoelstellingen vastgesteld. De prestatiedoelstellingen moesten aan een aantal vereisten voldoen (vereisten op grond van wet- en regelgeving, aangevuld met een aantal vereisten die door de Raad van Commissarissen werden vastgesteld).

De controleafdelingen Risk en Compliance en de stafafdelingen Finance en P&O controleerden de prestatiedoelstellingen voorafgaand aan de prestatieperiode (ex ante risicoanalyse) en rapporteerden daarover aan de Remuneratie en Nominatie Commissie, waarna bijstelling kon plaatsvinden. De prestatiedoelstellingen werden uiteindelijk door de Raad van Commissarissen vastgesteld.

De prestatiedoelstellingen werden afgeleid van de lange termijn strategische doelen van SRH en hielden rekening met het gewenste risicoprofiel.

Bij de vaststelling van de prestatiedoelstellingen werden, indien relevant en mogelijk, alle stakeholders van SRH in aanmerking genomen, waaronder klanten, werknemers, de aandeelhouder en de maatschappij.

De mate waarin de prestatiedoelstellingen door de leden van de Raad van Bestuur zijn gerealiseerd werd na afloop van iedere prestatieperiode door de Raad van Commissarissen vastgesteld.

Met de verkoop van de Bank en de Verzekeraar zijn de prestatiedoelstellingen vanaf 30 september 2015 niet langer relevant.

Vast jaarinkomen

Het totale vaste jaarinkomen van de voormalige voorzitter van de Raad van Bestuur bedroeg € 551.650 plus collectieve loonsverhogingen. Voor de overige leden van de Raad van Bestuur die reeds per 1 januari 2015 in functie waren bedroeg het totale vaste jaarinkomen € 441.320.

De leden van de Raad van Bestuur die in functie waren per 1 januari 2015, hebben geen recht op een verhoging van het vaste jaarinkomen (m.u.v. collectieve loonsverhogingen) zolang SRH onder de werking van de 'Wet aansprakelijkheidsbeperking DNB en AFM en bonusverbod staatsgesteunde ondernemingen' valt. Dit is tot de datum van publicatie van dit jaarverslag het geval.

Variabele beloning

De leden van de Raad van Bestuur hebben geen recht op variabele beloning zolang SRH onder de werking van de ‘Wet aansprakelijkheidsbeperking DNB en AFM en bonusverbod staatsgesteunde ondernemingen' valt. Op basis van de tekst van de huidige wetgeving zal dit het geval zijn voor zolang als de Nederlandse Staat (via NLFI) aandelen in SRH houdt.

Pensioenbijdrage

De leden van de Raad van Bestuur die per 1 januari 2015 in functie waren, nemen deel aan dezelfde pensioenregeling als voormalige medewerkers van SRH. Deze pensioenregeling is vastgelegd in de cao van SNS Bank / VIVAT. De in de CAO opgenomen te betalen eigen bijdrage van 4,5% over de pensioengrondslag geldt ook voor de leden van de Raad van Bestuur. Er is geen sprake van discretionaire pensioen toekenningen.

Per 1 januari 2015 zijn enkele belangrijke wijzigingen doorgevoerd in de pensioenregeling van SRH. Deze wijzigingen hebben een direct verband met de aanpassingen in het fiscale kader voor pensioenopbouw (het zogenoemde Witteveenkader 2015).

De pensioenopbouw voor het pensioengevend inkomen boven de €100.000 is per 1 januari 2015 vervallen. Voor iedereen op wie dat van toepassing is, wordt het werkgeversdeel van de premie boven de €100.000, die voorheen werd afgedragen aan het pensioenfonds, nu in de vorm van een bruto toeslag van 16,35% aan de medewerker uitgekeerd. Door deze wijziging zijn de kosten niet gestegen.

De overige wijzigingen zoals de verlaging van de pensioenopbouw onder de €100.000 worden niet gecompenseerd.

Overige secundaire arbeidsvoorwaarden

SRH heeft voor de leden van de Raad van Bestuur die in functie waren op 1 januari 2015 twee verzekeringen afgesloten die worden gezien als inkomen, een arbeidsongeschiktheidsverzekering en een overlijdensrisicoverzekering. De premies hiervoor worden door SRH betaald. In de tabel met de beloning van de leden van de Raad van Bestuur maken deze premies onderdeel uit van het element ‘Overige'.

Bij beëindiging van de aanstelling op initiatief van SRH ontvangen de leden van de Raad van Bestuur die in functie waren op 1 januari 2015 een vergoeding van maximaal één maal de totale vaste beloning per jaar.

De overige secundaire arbeidsvoorwaarden zijn in lijn met de voorwaarden die golden voor het merendeel van de voormalige medewerkers.

Feitelijke beloning Raad van Bestuur

Zoals uiteengezet in paragraaf 3.1, telde de Raad van Bestuur over geheel 2015 in totaal vijf leden:

1. Gerard van Olphen, voorzitter RvB, van 1 januari 2015 tot 26 juli 2015;
2. Maurice Oostendorp, CFRO van 1 januari 2015 tot 30 september 2015;

3. Wim-Henk Steenpoorte, lid RvB van 1 januari 2015 tot 31 juli 2015;
4. Dick Okhuijsen, lid RvB van 1 januari 2015 tot 31 december 2015 en daarna; en
5. Harmen de Mol van Otterloo, voorzitter RvB vanaf 30 september 2015 tot 31 december 2015 en daarna .

Onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van de beloning per lid van de Raad van Bestuur over 2015.

	Vaste beloningen[1]		Pensioen[2]		Overige[3]		Beëindigings-vergoeding		Totaal	
in duizenden euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
H.M. de Mol van Otterloo (per 30-9-2015, voorzitter)[4]	23	--	--	--	--	--	--	--	23	--
D.J. Okhuijsen	444	440	18	77	101	35	223	--	786	552
G. van Olphen (tot 26-7-2015)[5]	312	550	10	96	57	30	--	--	379	676
M.B.G.M. Oostendorp (tot 30-9-2015)[6]	332	440	13	77	69	32	--	--	414	549
W.H. Steenpoorte (tot 31-7-2015)	259	440	10	77	61	46	446	--	776	563
Totaal Raad van Bestuur	**1.370**	**1.870**	**51**	**327**	**288**	**143**	**669**	**--**	**2.378**	**2.340**

1 De vaste beloning is het vaste jaarsalaris inclusief vakantiegeld en dertiende maand.

2 Het pensioen betreft de werkgeversbijdrage verminderd met de eigen bijdrage.

3 Onder "overig" vallen de resterende beloningen waaronder de premie arbeidsongeschiktheidsverzekering en premie overlijdensrisicoverzekering (voor de waardering van de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de overlijdensrisicoverzekering wordt uitgegaan van het gebruteerde voordeel voor de werknemer), de salaristoeslag als compensatie voor het wegvallen van de pensioenopbouw boven de € 100.000, de bijtelling voor het privégebruik van de leaseauto (of de vergoeding in contanten) verminderd met de eigen bijdrage(n), de bijdrage in de ziektekostenverzekering en sociale lasten.

4 De heer de Mol van Otterloo is sinds 30-9-2015 voorzitter van de Raad van Bestuur.

5 De heer van Olphen was tot 26-7-2015 voorzitter van de Raad van Bestuur.

6 De heer Oostendorp was van 26-7-2015 tot 30-9-2015 waarnemend voorzitter van de Raad van Bestuur.

Beloning gewezen bestuurder

De heer Steenpoorte is per 31 juli 2015 terug getreden als lid van de Raad van Bestuur. Na zijn terugtreding als lid van de Raad van Bestuur was hij tot 31 januari 2016 in dienst van SRH. In die periode heeft hij advieswerkzaamheden verricht, alsmede (overdrachts)werkzaamheden met betrekking tot enkele statutaire rollen binnen VIVAT, tegen gelijkblijvende arbeidsvoorwaarden, inclusief de vergoeding bij uitdiensttreding op initiatief van SRH. De beloning van de heer Steenpoorte als zittende bestuurder tot 31 juli 2015 is opgenomen in bovenstaande tabel. De totale beloning van de heer Steenpoorte in 2015 als zittende en gewezen bestuurder bedroeg € 1.013 duizend: € 443 duizend vaste beloningen, € 123 duizend pensioen, premie risicoverzekeringen en overige beloningen, en € 446 duizend vergoeding bij uitdiensttreding.

Totale beloning zittende en gewezen bestuurders 2015

De totale beloning van zittende en voormalige bestuurders in 2015 (inclusief vergoeding bij uitdiensttreding voor zittende en gewezen bestuurders) bedroeg € 2.614 duizend (2014: € 2.535 duizend).

De heer Okhuijsen zal per 1 juni 2016 terug treden als lid van de Raad van Bestuur. Op dat moment ontvangt hij de in bovenstaande tabel opgenomen vergoeding bij uitdiensttreding op initiatief van SRH van € 223 duizend.

Aandelenbezit

Het beloningsbeleid van de leden van de Raad van Bestuur die per 1 januari 2015 in functie waren, voorziet in een gedeeltelijke uitbetaling van de variabele beloning in de vorm van 'fantoom aandelen' (aandelenvervanger). De leden van de Raad van Bestuur hebben echter geen recht op variabele beloning zolang SRH onder de werking van de 'Wet aansprakelijkheidsbeperking DNB en AFM en bonusverbod staatsgesteunde ondernemingen' valt. De afgelopen jaren is aan de Raad van Bestuur geen variabele beloning toegekend en zijn dus ook geen aandelen of fantoom aandelen aan de leden van de Raad van Bestuur toegekend.

Beloningsbeleid en feitelijke beloning Raad van Commissarissen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de jaarlijkse beloning (exclusief 21% BTW) van de leden van de Raad van Commissarissen, alsmede, voor zover relevant, de vergoeding per commissie.

in Euro's	tot 30-9-2015	vanaf 1-10-2015
Vaste jaarlijkse beloning voorzitter RvC	45.000	20.000
Vaste jaarlijkse beloning lid RvC	30.000	15.000
Lid Remuneratie en Nominatie Commissie	3.250	--
Lid Risico Commissie	3.250	--
Lid Audit Commissie	7.000	--
Forfaitaire onkostenvergoeding voorzitter RvC	2.156	--
Forfaitaire onkostenvergoeding vicevoorzitter en lid RvC	1.617	--

Voor de Raad van Commissarissen zoals samengesteld per 1 januari 2015 heeft voor de laatste maal in december 2014 een nieuwe marktvergelijking plaatsgevonden ten opzichte van:

1. De Financiële markt: een groep (beursgenoteerde) Nederlandse financiële instellingen;
2. De Cross Industry markt: een groep middelgrote (beursgenoteerde) Nederlandse niet-financiële instellingen.

De vaste beloning van de voormalige voorzitter van de Raad van Commissarissen lag 22% onder het mediaanniveau van de Cross Industry markt en 28% onder het mediaanniveau van de Financiële markt. De vaste beloning van een lid Raad van Commissarissen (tot 30 september 2015) lag 29% onder het mediaanniveau van de Cross Industry markt en 29% onder het mediaanniveau van de Financiële markt. De beloning per commissie lag voor de Raad van Commissarissen tot 30 september 2015 gemiddeld 36% onder het mediaanniveau van de Cross Industry markt en 37% onder het mediaanniveau van de Financiële markt.

Zoals uiteengezet in paragraaf 3.1, telde de Raad van Commissarissen over geheel 2015 negen verschillende leden. De volgende tabel geeft een totaaloverzicht van de beloning per lid van de Raad van Commissarissen over geheel 2015.

Bruto beloning excl. 21% BTW van de Raad van Commissarissen

	Als lid van de Raad van Commissarissen[1]		Als lid van een commissie[2]		Totaal	
in duizenden euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
J.M. Leopold (per 30-9-2015)[3]	5	--	--	--	5	--
C.M. Insinger	26	30	6	8	32	38
M.B.G.M. Oostendorp (per 30-9-2015)[4]	4	--	--	--	4	--
J.J. Nooitgedagt (tot 26-7-2015)[5]	26	45	7	16	33	61
J.C.M. van Rutte (tot 30-9-2015)[6]	24	30	9	12	33	42
M.R. Milz (tot 30-9-2015)	23	30	3	5	26	35
J.A. Nijhuis (tot 30-9-2015)	23	30	6	9	29	39
J.A. Nijssen (tot 30-9-2015)	23	30	3	5	26	35
L.J. Wijngaarden (tot 30-9-2015)	23	30	9	12	32	42
	177	**225**	**43**	**67**	**220**	**292**

1 Betreft vaste jaarlijkse beloning voor het lidmaatschap/voorzitterschap/vice voorzitterschap van de Raad van Commissarissen.

2 Betreft de jaarlijkse beloning voor één of meerdere commissies, inclusief de forfaitaire onkostenvergoeding.

3 De heer Leopold is sinds 30-9-2015 voorzitter van de Raad van Commissarissen.

4 De beloning van de heer Oostendorp is uitbetaald aan zijn werkgever SNS Bank en niet ten goede gekomen aan de heer Oostendorp zelf.

5 De heer Nooitgedagt was tot 26-7-2015 voorzitter van de Raad van Commissarissen.

6 De heer van Rutte was van 26-7-2015 tot en met 17-8-2015 waarnemend voorzitter en van 17-8-2015 tot 30-9-2015 voorzitter van de Raad van Commissarissen.

3.6 Algemene vergadering van aandeelhouders

Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen ('NLFI') is de enig aandeelhouder van SRH. NLFI is verantwoordelijk voor het beheer van de aandelen en het uitoefenen van alle rechten verbonden aan de aandelen, waaronder begrepen het stemrecht, conform het bepaalde in de wet en de statuten van NLFI. Ondanks het bezit van alle stemrechten verbonden aan de aandelen, dienen - conform het bepaalde in de wet en de statuten van NLFI - alle zwaarwegende en principiële beslissingen eerst de goedkeuring te hebben van de Minister van Financiën.

Op grond van de wet en de statuten van NLFI, bezit NLFI niet het recht tot het vervreemden of bezwaren van de aandelen; deze rechten kunnen alleen verkregen worden na het ontvangen van een formele autorisatie van de Minister van Financiën.

3.7 Code Corporate Governance

De Corporate Governance Code (de 'Code') is van toepassing op alle Nederlandse beursgenoteerde vennootschappen. De tekst van de Code is beschikbaar op www.commissiecorporategovernance.nl. Hoewel de Code als gevolg van de nationalisatie formeel niet meer van toepassing was op SRH, heeft SRH de Code in overleg met NLFI zo volledig mogelijk toegepast tot 30 september 2015.

SRH onderschrijft thans nog altijd de uitgangspunten van de Code, evenwel past SRH de Code - mede gelet op (a) de doelstelling van SRH, (b) haar beperkte omvang en (c) het feit dat SRH per het moment van de verzelfstandiging van de Bank geen onderneming meer drijft - thans nog slechts beperkt toe.

In het jaarverslag van SRH wordt volgens het 'pas toe of leg uit' beginsel verantwoording afgelegd over de naleving van de bepalingen die nog wel relevant zijn voor SRH. De beperkte toepassing betekent dat SRH alleen de volgende principes en best practice bepalingen (deels) toegepast: van onderdeel I. (Naleving en handhaving van de Code), van onderdeel II (Bestuur), de volgende onderdelen: II.1 (Taak en werkwijze) (*alleen de principes*), II.3 (Tegenstijdige belangen), van onderdeel III (Raad van Commissarissen), de volgende onderdelen III.1 (Taak en werkwijze), III.2 (Onafhankelijkheid), III.3 (Deskundigheid en samenstelling), III.4 (De voorzitter van de raad van commissarissen en de secretaris van de vennootschap), III.6 (Tegenstrijdige belangen), III.7 (Bezoldiging), van onderdeel IV (Algemene vergadering), de volgende onderdelen: IV.1 (Bevoegdheden), IV.4 (Verantwoordelijkheid van aandeelhouders) (alleen IV. 4.4 t/m 4.6), van onderdeel V (De audit van de financiële verslaggeving en de positie van de interne audit functie en van de externe accountant), de volgende onderdelen: V.1 (Financiële verslaggeving), V.2 (Rol, benoeming, beloning en beoordeling van het functioneren van de externe accountant), V.4 (Relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van de vennootschap). Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat het - gelet op deze beperkte toepassing - onder meer niet langer nodig is om bestuursverklaringen op te nemen in het jaarverslag.

4 Financiële ontwikkelingen

In 2015 rapporteerde SRH een nettoverlies van € 2.157 miljoen, ten opzichte van een nettoverlies van € 712 miljoen over het jaar 2014. Het verlies van 2015 omvatte het verlies uit beëindigde bedrijfsactiviteiten van € 2.138 miljoen, bestaande uit een verlies op de beëindigde bedrijfsactiviteit VIVAT van € 1.887 miljoen en een verlies op de beëindigde bedrijfsactiviteit SNS Bank van € 248 miljoen, bestaande uit de operationele winst van SNS Bank tot en met 30 september 2015 van € 299 miljoen en het verlies op de overdracht van SNS Bank van € 547 miljoen.

In relatie tot VIVAT was in december 2014 reeds een eenmalige last van € 206 miljoen genomen, bestaande uit de afschrijving van alle materiële en immateriële vaste activa van VIVAT tot nihil na haar classificatie als ‘aangehouden voor verkoop’ ingevolge IFRS 5. Het totale boekverlies op de verkoop van VIVAT is daarmee uitgekomen op € 2.093 miljoen.

Exclusief het nettoverlies van de voormalige groepsmaatschappijen van € 2.138 miljoen bedroeg het nettoverlies van SRH € 19 miljoen, tegen een nettoverlies van € 55 miljoen in 2014. Dit € 36 miljoen hogere resultaat werd met name verklaard door hogere beleggingsresultaten en lagere kosten, vooral herstructureringskosten.

5 Risicobeheer, liquiditeit en kapitaalmanagement

5.1 Risicobeheer en governance

SRH is in 2014 en begin 2015 getransformeerd tot een financiële holding zonder operationele en risicodragende activiteiten. Na de verkoop van de Verzekeraar per 26 juli 2015 en de Bank per 30 september 2015, heeft SRH geen dochters meer.

De Raad van Bestuur van SRH was tot 30 september 2015 eindverantwoordelijk voor het risicobeheer van holding en Bank en tot 26 juli 2015 voor het risicobeheer van holding, Bank en Verzekeraar. Op het niveau van de holding zijn geen specifieke risico comités meer ingesteld. De Raad van Bestuur van SRH dient als hoogste risico orgaan binnen SRH. De belangrijkste risico onderwerpen worden door de Raad van Bestuur afgestemd met de Raad van Commissarissen. Gezien de beperkte omvang van SRH heeft de Raad van Commissarissen geen specifieke commissies.

In 2015 hebben voor SRH een aantal belangrijke gebeurtenissen plaatsgevonden waaronder de overgang van het juridisch werkgeverschap van SRH naar SNS Bank of VIVAT, de verkoop van de Verzekeraar en de verkoop van de Bank. De resterende activiteiten van SRH zijn zoveel mogelijk verder afgebouwd, waardoor ultimo 2015 een kleine bezetting resteerde. In dit kader past ook de verdere uitbesteding van activiteiten aan externe dienstverleners, zoals op het gebied van administratie, juridische advisering en IT. Omdat de organisatie door haar kleine omvang inherent kwetsbaarder wordt, zijn aanvullende maatregelen op het gebied van interne beheersing getroffen zoals een verlaging van autorisatiegrenzen. De interne controlemaatregelen worden stringent toegepast.

Voornamelijk in vervolg op de nationalisatie is tegen SRH een aantal juridische procedures ingesteld. In verband met deze procedures loopt SRH een financieel risico. Voor een beschrijving van deze procedures en de daarmee verbonden mogelijke financiële risico's wordt verwezen naar de toelichting Juridische procedures in de jaarrekening.

Na de verkoop van de Bank en de Verzekeraar is de focus van SRH komen te liggen op de afbouw van haar organisatie, waaronder begrepen het voeren van juridische procedures. De juridische procedures worden door SRH gevoerd in overleg met de Raad van Commissarissen en als de statuten en/of reglementen daarover bepalingen bevatten, in overleg met de algemene vergadering van aandeelhouders en/of het Ministerie van Financiën. Schikkingen komen eveneens tot stand met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de statuten en de reglementen en, als materieel, na intern beraad met, dan wel goedkeuring van het Ministerie van Financiën, conform de governance van SRH en NLFI.

SRH maakt voor het voeren van juridische procedures tevens gebruik van interne juristen en externe advocaten. Dit mitigeert de risico's die zijn verbonden aan het voeren van juridische procedures, zoals bijvoorbeeld het in acht nemen van de daarvoor geldende vervaltermijnen.

5.2 Kapitalisatie

SRH stuurde tot aan het moment van verkoop van de Verzekeraar op de solvabiliteit van de Verzekeraar, de kapitaalratio's van de Bank, en de double leverage van de groep als kapitaalsdoelstellingen. De double leverage doelstelling beperkt de mate waarin vreemd vermogen, dat door de groep is aangetrokken, als eigen vermogen kan worden doorgegeven aan de dochters. Met de verkoop van de dochters is de double leverage geëlimineerd en wordt alleen nog op de omvang van het eigen vermogen, in relatie tot de verplichtingen van SRH, gestuurd. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met reeds bestaande verplichtingen, als met mogelijke toekomstige verplichtingen waaronder die voortvloeiend uit juridische procedures, voornamelijk samenhangend met de nationalisatie.

In 2015 daalde het totaal eigen vermogen van SRH naar € 1,8 miljard, ten opzichte van € 4,0 miljard ultimo 2014. De belangrijkste oorzaak van deze daling was het verlies gerealiseerd op de verkoop van de Bank en van de Verzekeraar.

5.3 Liquiditeitsmanagement en financiering

Het belangrijkste actief van SRH komt voort uit de opbrengst op de overdracht van de aandelen in het kapitaal van SNS Bank van € 2,7 miljard aan de Nederlandse Staat. Na verrekening van het overbruggingskrediet van € 1,1 miljard resteert hiervan € 1,6 miljard als vordering op de Nederlandse Staat.

Na de gedeeltelijke terugbetaling per 1 februari 2016 door VIVAT van de achtergestelde leningen van € 302 miljoen inclusief opgelopen rente is de rekening courant

schuld bij SNS Bank afgelost, voordat deze faciliteit na eind februari 2016 niet meer werd verlengd.

In het licht van de in paragraaf 1.1 beschreven verplichtingen over het volstorten van de pensioenindexatieverplichtingen van VIVAT en de onderhandelingen daarover, heeft VIVAT de achtergestelde geldleningen aan SRH terugbetaald, behoudens een gedeelte ter grootte van nominaal € 144 miljoen. De door SRH aan VIVAT te betalen bedragen uit hoofde van een in mei 2016 bereikte overeenstemming zullen worden verrekend met het bedrag van de voormelde achtergestelde lening. Het restant van de lening zal begin juli 2016 door VIVAT aan SRH worden betaald mits DNB dan haar instemming heeft verleend aan de in paragraaf 1.1 bedoelde verrekening.

De omvang van de resterende door SRH aangehouden liquiditeiten wordt ruim voldoende geacht om de operationele activiteiten van SRH in de komende jaren te kunnen uitvoeren. SRH kan tevens uitbetaling van (een deel van) de vordering op de Nederlandse Staat verlangen indien haar liquiditeitspositie dit noodzakelijk maakt (zie toelichting Overige vorderingen in de jaarrekening).

5.4 Credit ratings

Sinds de nationalisatie van SRH worden de credit ratings van SNS Bank en VIVAT afzonderlijk bepaald. Met de verkoop van zowel de Verzekeraar als de Bank in 2015 worden de credit ratings van deze voormalige dochters niet meer toegelicht. Alle credit ratings van SRH zijn door de *rating agencies* per augustus 2015 ingetrokken.

Utrecht, 19 mei 2016

Raad van Bestuur

Harmen de Mol van Otterloo (Voorzitter)
D.J. Okhuijsen

6 Jaarrekening

Inhoudsopgave

Enkelvoudige jaarrekening 25
- Enkelvoudige balans 25
- Enkelvoudige winst- en verliesrekening 26

Grondslagen 27
- Algemene informatie 27
- Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening 27
- Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening 28

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 58
- 1 Deelnemingen in groepsmaatschappijen 58
- 2 Vorderingen op groepsmaatschappijen 59
- 3 Overige vorderingen 59
- 4 Beleggingen 60
- 5 Uitgestelde belastingvorderingen 60
- 6 Vennootschapsbelasting 60
- 7 Overige activa 61
- 8 Kas en kasequivalenten 61
- 9 Eigen vermogen 61
- 10 Schuldbewijzen 62
- 11 Voorziening voor personeelsverplichtingen 63
- 12 Overige voorzieningen 63
- 13 Schulden aan de Nederlandse Staat 63
- 14 Schulden aan Banken 64
- 15 Overige verplichtingen 64
- 16 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 64
- 17 Verbonden partijen 67
- 18 Gebeurtenissen na balansdatum 69
- 19 Resultaat groepsmaatschappijen 71
- 20 Resultaat uit beleggingen 71
- 21 Personeelskosten 71
- 22 Overige operationele lasten 72
- 23 Overige rentelasten 72
- 24 Overige lasten 72
- 25 Belastingen 73
- 26 Accountantskosten 73

Geconsolideerde jaarrekening 74
- Geconsolideerde balans 74
- Geconsolideerde winst- en verliesrekening 75
- Geconsolideerd totaalresultaat 75
- Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen 76

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening 79
- 1 Acquisities en verkopen 79
- 2 Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten 79
- 3 Immateriële vaste activa 82
- 4 Materiële vaste activa 83
- 5 Beleggingen 85
- 6 Derivaten 86
- 7 Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen 86
- 8 Vorderingen op klanten 88
- 9 Vorderingen op banken 89
- 10 Overige vorderingen 89
- 11 Vennootschapsbelasting 89
- 12 Overige activa 89
- 13 Kas en kasequivalenten 90
- 14 Schuldbewijzen 90
- 15 Voorziening voor personeelsverplichtingen 90
- 16 Overige voorzieningen 92
- 17 Spaargelden 92
- 18 Overige schulden aan klanten 92
- 19 Schulden aan de Nederlandse Staat 92
- 20 Schulden aan banken 92
- 21 Overige verplichtingen 93
- 22 Financiële instrumenten 93
- 23 Hedging en Hedge accounting 99

Handtekeningen 99

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans

Voor resultaatverdeling en in miljoenen euro's	Toelichting[1]	2015	2014
Activa			
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1	--	4.772
Vorderingen op groepsmaatschappijen	2	--	451
Overige vorderingen	3	1.900	--
Beleggingen	4	--	38
Uitgestelde belastingvorderingen	5	--	48
Vennootschapsbelasting	6	8	--
Overige activa	7	40	3
Kas en kasequivalenten	8	--	2
Totaal activa		**1.948**	**5.314**
Passiva			
Geplaatst aandelenkapitaal		469	469
Agioreserve		5.476	5.468
Reële-waardereserve		--	9
Wettelijke reserve deelnemingen		--	390
Overige reserves		-1.951	-1.625
Onverdeeld resultaat		-2.157	-712
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders	9	**1.837**	**3.999**
Schuldbewijzen	10	--	55
Voorziening voor personeelsverplichtingen	11	23	81
Overige voorzieningen	12	59	4
Schulden aan de Nederlandse Staat	13	--	1.100
Schulden aan banken	14	19	--
Overige verplichtingen	15	10	75
Totaal passiva		**1.948**	**5.314**

1 De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige winst- en verliesrekening

in miljoenen euro's	Toelichting[1]	2015	2014
Resultaat groepsmaatschappijen	19	-2.138	-657
Nettoprovisie en beheervergoedingen		--	1
Resultaat uit beleggingen	20	36	24
Totaal baten		**-2.102**	**-632**
Lasten			
Personeelskosten	21	14	240
Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa		--	12
Overige operationele lasten	22	29	-187
Overige rentelasten	23	12	18
Overige lasten	24	8	9
Totaal lasten		**63**	**92**
Resultaat voor belastingen		**-2.165**	**-724**
Belastingen	25	-8	-12
Nettoresultaat		**-2.157**	**-712**

1 De bij de resultaatposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

Grondslagen

Algemene informatie

SRH N.V., opgericht en gevestigd in Nederland, is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht met haar statutaire zetel te Utrecht. Het kantoor adres van SRH N.V. is Croeselaan 1, 3521 BJ Utrecht. De naam van SRH N.V. luidde tot 30 september 2015: SNS REAAL N.V. SRH N.V. was tot 30 september 2015 de moedermaatschappij van SNS Bank N.V. en tot 26 juli 2015 de moedermaatschappij van REAAL N.V. (thans genaamd VIVAT N.V.). Op 30 september 2015 werd de naam van de vennootschap gewijzigd in SRH N.V. en sinds die datum heeft de entiteit geen dochtermaatschappijen meer.

Alle aandelen in SRH worden gehouden door de stichting: Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI).

De voornaamste grondslagen van de financiële verslaggeving die zijn gehanteerd bij de opstelling van de enkelvoudige en de geconsolideerde jaarrekening worden in dit hoofdstuk uiteengezet.

Vaststelling jaarrekening

De jaarrekening wordt ter vaststelling voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 30 mei 2016. Na vaststelling wordt de jaarrekening overeenkomstig het daarover in de wet bepaalde, gepubliceerd.

Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening

SRH N.V. (hierna te noemen 'SRH') stelt de enkelvoudige jaarrekening op in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van artikel 2:402 BW. Op basis hiervan wordt in de winst- en verliesrekening slechts het resultaat uit deelnemingen na aftrek van de belastingen daarover als afzonderlijke post vermeld. Hierbij is gebruik gemaakt van de door artikel 2:362 lid 8 BW geboden mogelijkheid om in de enkelvoudige jaarrekening de grondslagen van waardering en resultaatbepaling toe te passen die in de geconsolideerde jaarrekening worden gehanteerd. De grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening zijn in het volgende hoofdstuk van deze grondslagen toegelicht.

Per ultimo december 2015 zijn de enkelvoudige en de geconsolideerde balans gelijk omdat SRH geen dochterondernemingen meer heeft. De posten in de geconsolideerde winst- en verliesrekening gerelateerd aan voortgezette activiteiten zijn enkelvoudig en geconsolideerd gelijkluidend omdat alle resultaten van de voormalige dochters als beëindigde bedrijfsactiviteiten in de winst- en verliesrekening zijn opgenomen. Voor zover posten in de enkelvoudige jaarrekening zijn toegelicht, wordt vanuit de geconsolideerde jaarrekening naar deze toelichtingen verwezen.

Na 30 september 2015 heeft SRH geen deelnemingen meer. Voor de periode daarvoor gold het volgende:

- Deelnemingen in groepsmaatschappijen zijn vennootschappen of andere entiteiten waarvan SRH direct of indirect het financiële en operationele beleid kan bepalen, en waarin SRH zeggenschap heeft. De deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de netto vermogenswaarde.
- Wijzigingen in de balanswaarde bij deelnemingen in groepsmaatschappijen als gevolg van mutaties in de herwaarderings-, cash flow-, reële waarde- of winstdelingsreserve van de deelnemingen worden in de wettelijke reserve deelnemingen verantwoord, welke is begrepen in het eigen vermogen.
- De wettelijke reserve voor de in de balans geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling van software van de deelnemingen worden verantwoord onder wettelijke reserve deelnemingen.
- Wijzigingen in de balanswaarde uit hoofde van overeenkomstig de grondslagen van SRH verantwoorde resultaten van de deelnemingen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. De voor uitkering beschikbare reserves van de deelnemingen zijn opgenomen onder de overige reserves.
- Vorderingen op en schulden aan groepsmaatschappijen betreffen intragroep saldi, welke worden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening

1 Gehanteerde grondslagen

1.1 Overeenstemmingverklaring toepassing IFRS

SRH stelt de geconsolideerde jaarrekening op conform de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU). Op grond van de geboden mogelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Titel 9, stelt SRH haar enkelvoudige jaarrekening op volgens dezelfde grondslagen als die worden gebruikt in de geconsolideerde jaarrekening (zie ook Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening voor toepassing artikel 2:402 BW).

1.2 Wijzigingen in gepubliceerde standaarden en interpretaties effectief in 2015

Nieuwe of gewijzigde standaarden worden effectief op de datum zoals vermeld in de betreffende IFRS, waarbij eerdere toepassing kan worden toegestaan. In 2015 werden de volgende standaarden en interpretaties, uitgegeven door respectievelijk de International Accounting Standards Board (IASB) en de IFRS Interpretations Committee (IFRIC), verplicht en zijn door de Europese Unie aanvaard en van toepassing in het huidige boekjaar. De wijzigingen voortvloeiend uit deze publicaties hebben geen materiële invloed op de geconsolideerde jaarrekening van SRH.

- Amendments to IAS 19 Defined Benefit Plans: Employee Contributions
- Improvements to IFRSs 2012
- Improvements to IFRSs 2013

1.3 Interpretaties van bestaande standaarden of wijzigingen in standaarden, maar nog niet effectief in 2015

De volgende nieuwe standaarden, wijzigingen in bestaande standaarden en interpretaties, gepubliceerd voor 1 januari 2016 en effectief vanaf het verslagjaar 2016 en later, worden niet vervroegd toegepast door SRH.

- IFRS 9 Financial Instruments
- IFRS 14 Regulatory Deferral Accounts
- IFRS 15 Revenue from contracts with Customers
- Amendments to IAS 1: Disclosure Initiative
- Amendments to IFRS 10 and IAS 28: Sale or Contribution of Assets between an Investor and its Associate of Joint Venture
- Amendments to IAS 27 Equity Method in Separate Financial Statements
- Amendments to IFRS 11: Accounting for Acquisition of Interests in Joint Operations
- Amendments to IAS 16 and IAS 38: Clarification of Acceptable Methods of Depreciation and Amortisation
- Amendments to IAS 16 and IAS 41: Bearer Plants
- Improvements to IFRSs 2014

De meeste relevante veranderingen die een materiële impact op de jaarrekening van SRH zouden kunnen hebben, worden hieronder toegelicht.

IFRS 9 Financiële instrumenten

De verplichte toepassingsdatum is door de IASB bepaald op 1 januari 2018. Deze nieuwe regelgeving vervangt het grootste gedeelte van de huidige standaard IAS 39 en is onderverdeeld in drie fasen: Classification and Measurement, Impairment en Hedge Accounting. De wijzigingen hebben als doel om de verwerking in de jaarrekening meer te laten aansluiten op het risicomanagementbeleid. De verschillende onderdelen van de nieuwe standaard zijn nog niet aanvaard door de EU, derhalve is een toepassing door SRH vooralsnog niet mogelijk. De impact van IFRS 9 op de verslaggeving van SRH is zeer sterk afhankelijk van de financiële activa en verplichtingen die SRH op het moment van implementatie heeft. Gebaseerd op de balans per eind 2015 wordt de impact als beperkt ingeschat.

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers

IFRS 15 introduceert een nieuwe systematiek van opbrengst toewijzing aan een deel van een contract en daarmee verbonden opbrengsterkenning op een moment. Het basisprincipe is dat een onderneming opbrengsten moet verantwoorden voor geleverde goederen of diensten ter hoogte van een bedrag dat de vergoeding weerspiegelt die de

onderneming verwacht te ontvangen in ruil voor die goederen of diensten. Om dit principe toe te passen moet de onderneming de volgende stappen doorlopen:

1. Identificeren van het contract met een klant
2. Identificeren en separeren van de prestatieverplichtingen
3. Bepalen van de transactieprijs
4. Alloceren van de transactieprijs naar de individuele prestatieverplichtingen
5. Omzet verantwoorden als aan prestatieverplichtingen is voldaan doordat zeggenschap / control is overgedragen aan de klant.

De voorwaarden van IFRS 15 zullen niet van toepassing zijn op contracten die binnen de scope van de lease standard of de standaard voor financiële instrumenten vallen. Verwacht wordt dat IFRS 15 geen significante impact op de verslaggeving van SRH zal hebben.

1.4 Veranderingen in grondslagen, schattingen en presentatie

Presentatiewijziging

Zowel SRH als andere belanghebbenden hebben aanzienlijke inspanningen geleverd om het herstructureringsplan, zoals goedgekeurd in december 2013 door de Europese Commissie, uit te voeren. De ontwikkelingen die verband houden met de verzelfstandiging van SNS Bank zijn beoordeeld door het management ten behoeve van een juiste presentatie van de betrokken activa, passiva en resultaten onder de vereisten van IFRS en de IFRS standaard met betrekking tot vaste activa aangehouden voor verkoop of distributie en beëindigde bedrijfsactiviteiten (IFRS 5) in het bijzonder.

Per 28 augustus 2015 was aan alle voorwaarden voldaan om de activa en passiva van SNS Bank aan te merken als aangehouden voor distributie onder IFRS 5. De activiteiten van SNS Bank voldoen tevens aan de definitie van een beëindigde bedrijfsactiviteit en als zodanig zijn de resultaten in de winst- of verliesrekening zo gepresenteerd.

Per 31 december 2014 was aan alle voorwaarden voldaan om de activa en passiva van VIVAT aan te merken als aangehouden voor verkoop onder IFRS 5. De activiteiten van VIVAT voldoen tevens aan de definitie van een beëindigde bedrijfsactiviteit en als zodanig zijn de resultaten in de winst- of verliesrekening zo gepresenteerd.

1.5 Gehanteerde grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De hierna uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving zijn consistent toegepast voor alle gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening. De grondslagen voor financiële verslaggeving zijn door alle tot SRH behorende entiteiten uniform gehanteerd.

Een aantal hier opgenomen grondslagen betreffen balansposten die (ultimo 2014) onderdeel uitmaken van de activa en passiva aangehouden voor verkoop en/of gedurende 2015 zijn verkocht. De grondslagen voor deze balansposten zijn in de verslaglegginsperiode van belang voor de waardering van de beëindigde bedrijfsactiviteiten en het eigen vermogen van SRH.

Waarderingsgrondslagen balansposten

Bij het opstellen van de jaarrekening worden als waarderingsgrondslagen zowel de reële waarde, geamortiseerde kostprijs als historische kostprijs gehanteerd. De reële waarde wordt gebruikt voor:

- onroerend goed in eigen gebruik
- vastgoedbeleggingen
- een deel van de vorderingen op klanten
- beleggingen opgenomen tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening
- voor verkoop beschikbare beleggingen
- derivaten
- beleggingen en verplichtingen voor rekening en risico van polishouders
- beleggingen en verplichtingen voor rekening en risico van derden
- een deel van de schuldbewijzen

Overige financiële activa (met inbegrip van kredieten en vorderingen) en verplichtingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De boekwaarde van tegen geamortiseerde kostprijs opgenomen activa en verplichtingen die deel uitmaken van een fair value hedge, wordt aangepast met de reële waardeveranderingen die voortvloeien uit het afgedekte risico.

Niet-financiële activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen historische kostprijs. Behoudens de kasstroominformatie, wordt de jaarrekening opgesteld op basis van het toerekeningsbeginsel.

Functionele en rapporteringsvaluta

De geconsolideerde jaarrekening luidt in miljoenen euro's (€). De euro fungeert als functionele en rapporteringsvaluta van SRH. Alle financiële informatie gepresenteerd in euro's is afgerond naar het dichtstbijzijnde miljoen, tenzij anders aangegeven. Tellingen zijn gebaseerd op de niet afgeronde bedragen. De som daarvan kan afwijken van de som van de afgeronde bedragen.

De omrekening van transacties en balansposten in vreemde valuta wordt behandeld in paragraaf 2.4 van deze grondslagen, Vreemde valuta.

1.6 Belangrijkste waarderingsgrondslagen, schattingen en veronderstellingen

Algemeen

Het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening vereist dat SRH schattingen en veronderstellingen maakt, gebaseerd op complexe en subjectieve aannames en inschattingen. Deze schattingen zijn van materiële invloed op de omvang van de gerapporteerde activa en verplichtingen en de voorwaardelijke activa en verplichtingen op de datum van de geconsolideerde jaarrekening en de gerapporteerde baten en lasten over de verslagperiode. Hierbij beoordeelt het management situaties op basis van beschikbare informatie en financiële gegevens die in de toekomst kunnen wijzigen. Hoewel deze schattingen naar het beste weten van het management worden gemaakt, kunnen de feitelijke uitkomsten afwijken van die schattingen en het gebruik van andere veronderstellingen of gegevens kan resulteren in materieel andere resultaten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. De impact hiervan wordt opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, of in de periode van herziening én toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. De belangrijkste waarderingsgrondslagen waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen betreffen de regels voor het vaststellen van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, het vaststellen van de voorziening op vorderingen, het bepalen van reële waarden van financiële activa en verplichtingen, het vaststellen van bijzondere waardeverminderingen en de waarde van SNS Bank op het moment van classificatie als aangehouden voor distributie, en het vaststellen van juridische en overige voorzieningen en pensioenverplichtingen.

Voor gedetailleerde informatie en toelichting op de schattingen en veronderstellingen wordt verwezen naar de volgende paragrafen en de toelichting op de jaarrekeningposten.

Gebruik van schattingen en veronderstellingen bij de opstelling van de jaarrekening

Bij een aantal balansposten is de waardering in sterke mate onderhevig aan het gebruik van schattingen en veronderstellingen. Een nadere verduidelijking hiervan wordt gegeven bij de specifieke grondslagen van de balansposten.

Het gebruik van schattingen en veronderstellingen bij de reële waardebepaling van financiële instrumenten, welke betrekking hebben op zowel de balanswaarderingen als toelichtingen, wordt behandeld in de volgende paragraaf Reële waarden van financiële activa en verplichtingen.

Reële waarden van financiële activa en verplichtingen

De reële waarde van financiële activa en verplichtingen wordt bepaald aan de hand van beurskoersen als deze beschikbaar zijn. Zulke beurskoersen worden primair verkregen van handelsprijzen voor genoteerde instrumenten. Wanneer een handelsprijs niet beschikbaar is worden marktprijzen gebruikt van onafhankelijke marktpartijen of andere

deskundigen. SRH gaat bij het bepalen van de reële waarde uit van een overdrachtsprijs, derhalve worden financiële activa in eerste instantie gewaardeerd tegen de biedprijs en financiële verplichtingen tegen de laatprijs.

In markten die minder actief of inactief zijn geworden kan voor dezelfde belegging de bandbreedte van de koersen uit verschillende bronnen significant zijn. Het selecteren van de meest geschikte koers voor de waardering vereist inschattingsvermogen. Hierbij wordt de beschikbare marktinformatie over de reële waarde van het instrument meegenomen.

Voor bepaalde financiële activa en verplichtingen is geen marktprijs beschikbaar. Voor deze financiële activa en verplichtingen wordt de reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Deze waarderingstechnieken variëren van netto contante waardeberekening tot waarderingsmodellen die gebruik maken van aanvaarde economische methoden. Input voor de modellen is zoveel mogelijk gebaseerd op in de markt waarneembare parameters. Alle gebruikte waarderingstechnieken worden intern beoordeeld en goedgekeurd volgens de governance procedures van SRH.

2 Gehanteerde grondslagen voor de consolidatie

2.1 Groepsmaatschappijen

Groepsmaatschappijen, dat wil zeggen de vennootschappen en andere entiteiten (met inbegrip van zogenoemde special purpose entities) waarover SRH direct of indirect ‘control’ uitoefent, worden in de consolidatie betrokken. Van de uitoefening van control over een vennootschap of andere entiteit is sprake indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Macht over de vennootschap of andere entiteit, tot uitdrukking komend in de mogelijkheid om op basis van bestaande rechten de relevante activiteiten van de vennootschap of andere entiteit te sturen;
- Blootstelling aan of rechten op variabele opbrengsten voortvloeiend uit betrokkenheid bij de vennootschap of andere entiteit;
- De mogelijkheid om macht over de vennootschap of andere entiteit uit te oefenen om daarmee het rendement voor SRH te beïnvloeden.

Groepsmaatschappijen worden integraal in de consolidatie betrokken vanaf het moment waarop SRH de control heeft, tot aan het moment waarop deze eindigt. Deze groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van SRH grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. De belangen van derden worden afzonderlijk in de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening opgenomen.

Per 30 september 2015 heeft SRH geen groepsmaatschappijen meer. Voor de toepassing van IFRS 5 zie boven paragraaf Veranderingen in grondslagen, schattingen en presentatie.

2.2 Geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Geassocieerde deelnemingen (deelnemingen) zijn entiteiten waarin SRH in het algemeen tussen de 20% tot en met 50% van de zeggenschap heeft of waarin SRH op andere wijze invloed van betekenis kan uitoefenen op het operationele en financiële beleid, maar waarin zij geen control heeft.

Joint ventures zijn entiteiten waarover SRH gezamenlijke zeggenschap heeft, waarbij deze zeggenschap in een overeenkomst is vastgelegd en waarin strategische beslissingen over het financiële en operationele beleid met unanieme stemming worden genomen.

De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van SRH in het totaalresultaat van deelnemingen en joint ventures, vanaf de datum waarop SRH voor het eerst invloed van betekenis heeft, tot aan de datum waarop deze invloed eindigt. Het resultaat wordt verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode (de 'equity'-methode), na eventuele aanpassing van het resultaat om dit in overeenstemming te brengen met de grondslagen van SRH.

Deelnemingen en joint ventures worden bij de eerste verwerking verantwoord tegen kostprijs (inclusief de transactiekosten) en daarna verantwoord volgens de vermogensmutatiemethode. In de post is ook bij de acquisitie betaalde goodwill begrepen, verminderd met eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Onder de vermogensmutatiemethode wordt het aandeel van SRH in de resultaten van de deelnemingen en joint ventures in de winst- en verliesrekening verantwoord in het resultaat deelnemingen. Het aandeel van SRH in wijzigingen in de reserves van de deelneming of joint venture, wordt rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen (mutatie aandeel deelnemingen in overig totaalresultaat).

Indien de waardering van de deelneming nihil is geworden, worden geen verdere verliezen meer verantwoord, tenzij SRH namens de deelneming verplichtingen is aangegaan of al betalingen voor de deelneming heeft verricht dan wel dat SRH zich garant heeft gesteld.

Deelnemingen en joint ventures die worden gehouden om te verkopen, worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. Deze deelnemingen en joint ventures worden gewaardeerd tegen de laagste van de boekwaarde of de reële waarde onder aftrek van verkoopkosten. Het resultaat op de verkoop van een investering in een geassocieerde deelneming of joint venture wordt in de winst- en verliesrekening gepresenteerd als één bedrag, bestaande uit de verkoopprijs verminderd met de verkoopkosten en de boekwaarde van de deelneming.

2.3 Eliminatie van transacties bij consolidatie

Intragroepstransacties, -verhoudingen en niet-gerealiseerde resultaten op transacties tussen groepsmaatschappijen worden geëlimineerd bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

Niet-gerealiseerde winsten op transacties tussen SRH en haar geassocieerde deelnemingen en joint ventures worden geëlimineerd voor het belang van SRH in deze investeringen.

Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar slechts voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

2.4 Vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden bij de eerste verwerking omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Monetaire balansposten in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers per balansdatum. Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van deze transacties dan wel bij de omrekening van monetaire balansposten uitgedrukt in vreemde valuta worden verantwoord in de winst- en verliesrekening onder resultaat uit beleggingen of resultaat financiële instrumenten, afhankelijk van de balanspost waarop deze betrekking hebben.

Voor niet-monetaire balansposten die worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij de waardemutaties in het resultaat worden verantwoord, worden de koersverschillen verantwoord als onderdeel van deze waardemutaties. Voor niet-monetaire balansposten die worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardemutaties in de reële-waardereserve in het eigen vermogen worden verantwoord, worden koersverschillen eveneens in het eigen vermogen verwerkt. Niet-monetaire posten die worden gewaardeerd tegen historische kostprijs worden omgerekend tegen de wisselkoers op de oorspronkelijke transactiedatum.

2.5 Administratieve verwerking op basis van de transactiedatum en de afwikkelingsdatum

Alle volgens standaardmarktconventies afgewikkelde aan- en verkopen van financiële instrumenten worden op de transactiedatum verwerkt, dat wil zeggen de datum waarop SRH zich verbindt om het actief of de verplichting te kopen of verkopen. Alle overige aan- en verkopen worden tot de afwikkeling opgenomen als een termijntransactie.

2.6 Saldering van financiële instrumenten

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd gepresenteerd in de balans wanneer er een juridisch afdwingbaar recht bestaat om de opgenomen bedragen te verrekenen en ook het voornemen bestaat om de bedragen gesaldeerd af te wikkelen, of het actief en de verplichting tegelijkertijd af te wikkelen. Van een afdwingbaar recht om te salderen is sprake mits: het niet afhankelijk is van een toekomstige gebeurtenis en het juridisch afdwingbaar is onder normale omstandigheden als ook bij faillissement. Indien niet aan deze voorwaarden wordt voldaan vindt geen saldering plaats.

2.7 Beëindigde activiteiten of activa en passiva aangehouden voor verkoop

Activa en passiva die deel uitmaken van activiteiten die worden beëindigd en activa die worden aangehouden voor verkoop, waarbij het op balansdatum zeer waarschijnlijk is dat de beëindiging of verkoop binnen twaalf maanden

plaatsvindt, worden opgenomen tegen de boekwaarde of, indien lager, de reële waarde onder aftrek van de verwachte verkoopkosten. Een eventuele afwaardering wordt verdeeld over de activa binnen het waarderingstoepassingsgebied van IFRS 5. Financiële instrumenten en verzekeringscontracten aangehouden voor verkoop volgen de waardering van het instrument conform de vereisten van IAS 39 respectievelijk IFRS 4.

2.8 Gesegmenteerde informatie

Na de verkoop van VIVAT en overdracht van SNS Bank heeft SRH geen bedrijfssegmenten meer die operationele activiteiten ontplooien waarmee opbrengsten gegenereerd worden en kosten gemaakt.

3 Specifieke grondslagen balans

3.1 Immateriële vaste activa

Goodwill

Acquisities worden verantwoord volgens de overnamemethode, waarbij de kostprijs van de acquisities wordt toegerekend aan de reële waarde van de verkregen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen. Goodwill, zijnde het verschil tussen de kostprijs van de acquisitie en het aandeel van SRH in de reële waarde van de verkregen identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen op de acquisitiedatum, wordt geactiveerd als immaterieel vast actief. Is het verschil negatief (negatieve goodwill), dan wordt dit onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Een eventuele verandering in de opgenomen reële waarde van verworven activa en verplichtingen per de verkrijgingsdatum die binnen één jaar na acquisitie wordt vastgesteld, wordt gecorrigeerd op de goodwill indien sprake was van een voorlopige waardebepaling. Afwijkingen die na het verstrijken van de periode van één jaar worden vastgesteld, worden verwerkt in de winst- en verliesrekening. Wijzigingen in de kostprijs die afhankelijk zijn van toekomstige gebeurtenissen en voor zover deze niet al zijn opgenomen in de kostprijs, worden opgenomen in de kostprijs van de acquisitie op het moment dat de aanpassing waarschijnlijk is en betrouwbaar kan worden gewaardeerd.

Op de goodwill wordt niet afgeschreven. In plaats daarvan wordt jaarlijks, of vaker als er aanwijzingen zijn, een impairment test uitgevoerd om vast te stellen of een bijzondere waardevermindering heeft plaatsgevonden. Door de toepassing van IFRS 5 is goodwill de volledig afgeboekt.

Software

Kosten die direct verband houden met het ontwikkelen van identificeerbare softwareproducten waarover SRH de beschikkingsmacht heeft en waarmee waarschijnlijk in de toekomst economische voordelen zullen worden gegenereerd die hoger zijn dan deze kosten, worden geactiveerd als immateriële vaste activa. De directe kosten omvatten de aan softwareontwikkelingen uitgegeven externe kosten en direct toerekenbare personeelskosten. Alle overige kosten in verband met de ontwikkeling of het onderhoud van software worden als last opgenomen in de periode waarin deze worden gemaakt.

Op de geactiveerde ontwikkelingskosten voor software wordt lineair afgeschreven gedurende de gebruiksduur, met een maximum van vijf jaar. Op elke verslagdatum wordt beoordeeld of er een indicatie is die wijst op mogelijke bijzondere waardeverminderingen.

Overige immateriële vaste activa

De overige immateriële vaste activa omvatten activa met bepaalde en onbepaalde gebruiksduur, zoals distributiekanalen en klantenportefeuilles. De activa met een bepaalde gebruiksduur worden lineair over hun gebruiksduur afgeschreven of op basis van de winststromen van de onderliggende portefeuilles. Dit is over het algemeen een periode tussen de vijf en vijftien jaar. Indien objectieve aanwijzingen daartoe aanleiding geven vindt een toetsing plaats op een bijzondere waardevermindering. Op de activa met een onbepaalde gebruiksduur wordt niet afgeschreven. Deze immateriële vaste activa worden op iedere balansdatum getoetst op bijzondere waardeverminderingen.

Bijzondere waardeverminderingen van immateriële vaste activa

Een immaterieel vast actief heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan als de boekwaarde hoger is dan de opbrengstwaarde uit het voortgezette gebruik (value in use) of verkoop van het actief. De opbrengstwaarde van de activa die niet tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening zijn geclassificeerd, wordt geschat als er indicaties zijn dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Goodwill, immateriële activa met een onbepaalde looptijd en immateriële activa nog niet beschikbaar voor gebruik worden tenminste jaarlijks getest. Zijn deze immateriële activa initieel opgenomen tijdens de verslagperiode dan wordt vóór het einde van de verslagperiode getoetst op een bijzondere waardevermindering.

Goodwill

Goodwill die ontstaat bij de acquisitie van dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt toegerekend aan kasstroomgenererende eenheden. De boekwaarde van de kasstroomgenererende eenheid (KGE) (inclusief goodwill) wordt jaarlijks vergeleken met de berekende realiseerbare waarde, berekend op basis van value in use. Indien de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde, wordt het verschil als een bijzondere waardevermindering verwerkt in de winst- en verliesrekening. Voor deze goodwill impairment test gelden de volgende uitgangspunten:

- Voor iedere KGE afzonderlijk wordt de value in use bepaald.
- De value-in-use wordt bepaald op basis van de business plannen van de desbetreffende KGE.
- De disconteringsvoet wordt bepaald op basis van het capital asset pricing model, waarbij de beta is bepaald op basis van een vergelijkbare groep bedrijven. Deze referentiegroep wordt bepaald per KGE.

Software en overige immateriële activa

De geactiveerde kosten voor software, distributiekanalen en klantenportefeuilles worden op elke verslagdatum beoordeeld op indicaties die wijzen op mogelijke bijzondere waardeverminderingen.

Merknamen worden jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen. Voor de bepaling van de realiseerbare waarde wordt een value in use berekening uitgevoerd. De belangrijkste aannames hierin zijn de disconteringsvoet en het gebruik van de merknaam (royalty rate).

Terugname bijzondere waardeverminderingsverliezen

Met uitzondering van goodwill worden bijzondere waardeverminderingsverliezen op immateriële vaste activa teruggenomen als er bewijs is dat er een verandering in de schattingen van de opbrengstwaarde is opgetreden na het moment van de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies. De terugname wordt verwerkt in het resultaat onder bijzondere waardeverminderingen. De boekwaarde na terugname kan nooit hoger zijn dan het bedrag voor opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies.

3.2 Materiële vaste activa

Terreinen en gebouwen in eigen gebruik

Vastgoed in eigen gebruik bestaat voornamelijk uit kantoren (gebouwen en terreinen) en wordt gewaardeerd tegen de reële waarde (herwaarderingsmodel) gebaseerd op jaarlijkse taxaties, uitgevoerd door externe, onafhankelijke taxateurs met voldoende vakbekwaamheid en ervaring in de specifieke locaties en categorieën van vastgoed.

Vastgoed in eigen gebruik wordt, afhankelijk van de situatie, gewaardeerd op reële waarde in onverhuurde of (gedeeltelijk) verhuurde staat. Het doel van de waardering is om het bedrag te bepalen waarvoor het actief zou worden overgedragen door bereidwillige partijen in een marktconforme transactie. De kapitalisatiemethode wordt gehanteerd voor de bepaling van deze waarde. Voor de kapitalisatiemethode wordt op basis van een verwacht aanvangsrendement en de markthuurwaarde bepaald wat de reële waarde van een actief is. De bepaling van het rendement van het vastgoed in eigen gebruik is onder meer afhankelijk van huurincentives, disconteringsvoet en leegstandsverwachting, alsmede van locatie, kwaliteit, ouderdom en courantheid van het betreffende onroerend goed.

Toename van de reële waarde boven de kostprijs wordt toegevoegd aan de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen, onder aftrek van uitgestelde belastingverplichtingen. Positieve herwaarderingen worden ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht, voor zover deze een terugname van eerdere bijzondere waardeverminderingen op hetzelfde actief vormen. Dalingen in de reële waarde worden ten laste van die herwaarderingsreserve gebracht, voor

zover ze de terugname van eerdere positieve herwaarderingen van hetzelfde actief vormen. De herwaarderingsreserve kan niet negatief zijn. Alle andere dalingen in de reële waarde worden in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Op gebouwen wordt lineair afgeschreven gedurende de economische levensduur, met een maximum van 50 jaar, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek wordt beoordeeld of de terreinen en gebouwen een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan.

Reparatie- en onderhoudskosten worden opgenomen in de overige operationele lasten op het moment dat de uitgaven worden gedaan. Uitgaven die worden gedaan na verwerving van een actief die de toekomstige economische voordelen van terreinen en gebouwen in eigen gebruik vergroten of verlengen ten opzichte van het oorspronkelijke gebruik worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven.

Bij verkoop wordt het deel van de herwaarderingsreserve gerelateerd aan het verkochte onroerend goed, binnen het vermogen, overgeboekt naar de overige reserves.

Informatieverwerkende apparatuur en overige roerende bedrijfsmiddelen

Deze overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en, indien van toepassing, cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs omvat de uitgaven die direct toewijsbaar zijn aan de verwerving van de activa en wordt lineair afgeschreven gedurende de gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. De geschatte gebruiksduur kan variëren van 3 tot 10 jaar.

Periodiek wordt beoordeeld of de overige materiële vaste activa een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan. Indien de boekwaarde van een materieel actief hoger is dan de opbrengstwaarde, wordt het actief afgeboekt tot de opbrengstwaarde.

Reparatie- en onderhoudskosten worden opgenomen in de overige operationele lasten op het moment dat de uitgaven worden gedaan. Uitgaven die worden gedaan na verwerving van een actief die de toekomstige economische voordelen van overige materiële vaste activa vergroten of verlengen ten opzichte van het oorspronkelijke gebruik worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven.

Resultaten op de verkoop van materiële vaste activa worden bepaald als het saldo van de opbrengstwaarde onder aftrek van transactiekosten en de boekwaarde. Deze resultaten worden als onderdeel van de overige operationele opbrengsten verantwoord.

3.3 Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen, bestaande uit winkel- en kantoorpanden, woningen en terreinen, worden aangehouden om lange termijnhuuropbrengsten te genereren of een waardestijging te realiseren. Indien onroerend goed deels dient als vastgoedbelegging en deels in eigen gebruik is, wordt het onroerend goed opgenomen onder materiële vaste activa, tenzij het gedeelte in eigen gebruik minder is dan 20% van het totale aantal vierkante meters.

Een vastgoedbelegging wordt bij eerste opname tegen reële waarde gewaardeerd, inclusief de transactiekosten. Vastgoedbeleggingen worden behandeld als lange termijnbelegging en gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de waarde van het onroerend goed in (gedeeltelijk) verhuurde staat. De reële waarde is gebaseerd op jaarlijkse taxaties, uitgevoerd door externe, onafhankelijke taxateurs met voldoende vakbekwaamheid en ervaring in de specifieke locaties en categorieën van vastgoed.

Het doel van de waardering is om het bedrag te bepalen waarvoor het actief zou worden overgedragen door bereidwillige partijen in een marktconforme transactie. De kapitalisatiemethode wordt gehanteerd voor de bepaling van deze waarde. Voor de kapitalisatiemethode wordt op basis van een verwacht aanvangsrendement en de markthuurwaarde bepaald wat de reële waarde van een actief is. De bepaling van het rendement van de vastgoedbeleggingen is onder meer afhankelijk van huurincentives, disconteringsvoet en leegstandsverwachting, alsmede van locatie, kwaliteit, ouderdom en courantheid van het betreffende onroerend goed.

Veranderingen in de reële waarde van de vastgoedbeleggingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen onder toelichting Resultaat uit beleggingen.

3.4 Financiële instrumenten

SRH deelt haar financiële instrumenten in een van de volgende categorieën in: (1) tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening, (2) leningen en vorderingen, en (3) voor verkoop beschikbaar. De indeling is afhankelijk van het doel waarvoor de financiële activa worden verworven. Het management bepaalt in welke categorie een instrument moet worden ingedeeld.

Financiële instrumenten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde inclusief de transactiekosten, met uitzondering van de categorie reële waarde via de winst- en verliesrekening, waarbij de transactiekosten direct ten laste van de winst- en verliesrekening worden gebracht.

De categorieën voor beleggingen worden in de volgende paragraaf nader toegelicht.

Beleggingen

Tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening

Een belegging wordt geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening indien het wordt aangehouden voor handelsdoeleinden (‘handelsdoeleinden’) of als het bij eerste opname als zodanig is aangemerkt (‘aangewezen’). Beleggingen worden alleen aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening indien:

1. Hierdoor een inconsistentie tussen X en Y die anders zou zijn ontstaan in waardering of opname wordt geëlimineerd of aanzienlijk wordt beperkt; of
2. SRH de beleggingen beheert en beoordeelt op basis van de reële waarde.

De beleggingen worden opgenomen tegen reële waarde. Ongerealiseerde en gerealiseerde waardeveranderingen worden rechtstreeks in de winst- en verliesrekening opgenomen onder het resultaat uit beleggingen.

De verdiende rente op aangehouden effecten wordt opgenomen als rentebate onder de rentemarge bij de bankactiviteiten en onder het resultaat uit beleggingen bij de verzekeringsactiviteiten. Ontvangen dividend wordt opgenomen onder het resultaat uit beleggingen.

Leningen en vorderingen (geamortiseerde kostprijs)

De post leningen en vorderingen bevat niet-beursgenoteerde beleggingen met een vaste looptijd, en de vorderingen met betrekking tot spaardelen van spaarhypotheken die de Verzekeraar heeft afgesloten. De leningen en vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, eventueel verminderd met een voorziening voor bijzondere waardevermindering.

Voor verkoop beschikbaar (reële waarde via overig totaalresultaat)

Beleggingen die niet voldoen aan de door het management aangegeven criteria om te worden opgenomen in de categorieën leningen en vorderingen of tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening, worden geclassificeerd als voor verkoop beschikbaar.

Voor verkoop beschikbare beleggingen worden na de eerste opname in de balans geherwaardeerd op reële waarde. Niet-gerealiseerde winsten en verliezen die voortvloeien uit reële waardeveranderingen van deze beleggingen worden, rekening houdend met uitgestelde belastingverplichtingen, in het overig totaalresultaat (eigen vermogen) verwerkt.

Wanneer de beleggingen worden verkocht, worden hiermee verband houdende cumulatieve reële waardeaanpassingen verwerkt in de winst- en verliesrekening als resultaat uit beleggingen. SRH hanteert de gemiddelde kostprijsmethode voor de bepaling van het gerealiseerde resultaat.

Bijzondere waardeverminderingen van beleggingen

SRH beoordeelt iedere rapportagedatum of er objectieve aanwijzingen bestaan dat de beleggingen die zijn geclassificeerd als leningen en vorderingen en als voor verkoop beschikbaar een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan. Bijzondere waardeverminderingen worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord onder

de post bijzondere waardeverminderingen. Bij voor verkoop beschikbare beleggingen wordt eerst een eventuele positieve herwaarderingsreserve in het eigen vermogen afgeboekt.

Beleggingen in schuldbewijzen

Beleggingen in schuldbewijzen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of als voor verkoop beschikbaar worden getoetst op een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn voor financiële problemen bij de tegenpartij, het wegvallen van een markt voor het product van de tegenpartij of andere aanwijzingen. Deze beoordeling omvat zowel kwantitatieve als kwalitatieve overwegingen. Voor schuldbewijzen worden onder andere beoordeeld de verwachte en reeds opgetreden kredietverliezen (bijvoorbeeld door wanbetaling), marktgegevens over kredietverliezen en overig bewijsmateriaal dat de uitgever van het instrument niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen.

Beleggingen in aandelen

Een belegging in aandelen wordt geacht een bijzondere waardevermindering te hebben ondergaan indien de boekwaarde de realiseerbare waarde duurzaam overtreft, dat wil zeggen dat de reële waarde:

- 25% of meer gedaald is onder de kostprijs, of
- langer dan negen maanden tenminste 5% lager is dan de kostprijs.

Voor de beleggingen in de vorm van niet-genoteerde aandelen wordt de reële waarde bepaald volgens de volgende criteria, afhankelijk van beschikbaarheid van gegevens:

- De prijs van de meest recente transactie als indicatie.
- Actuele reële waarden van andere beleggingen (in entiteiten) die vergelijkbaar zijn.
- Het gebruik van waarderingstechnieken die zoveel als mogelijk gebruik maken van marktgegevens, en die in overeenstemming zijn met aanvaarde economische methoden.

Terugname van bijzondere waardeverminderingen van schuldbewijzen en aandelen

Indien in een periode daarna de bijzondere waardevermindering afneemt en de afname objectief kan worden toegeschreven aan een gebeurtenis die zich na de afwaardering heeft afgespeeld, wordt de bijzondere waardevermindering teruggenomen via de winst- en verliesrekening. Dit geldt niet voor beleggingen in aandelen, waarbij een waardevermeerdering altijd via het eigen vermogen wordt verwerkt.

Beleggingen voor rekening en risico polishouders (reële waarde via winst- en verliesrekening)

Beleggingen die worden gehouden voor rekening en risico van polishouders zijn geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening. Ze zijn als zodanig aangewezen, omdat de hier tegenoverstaande financiële verplichtingen ook gewaardeerd worden op reële waarde (Zie toelichting Levensverzekeringen voor rekening en risico polishouders). Bedragen die polishouders hiervoor verschuldigd zijn, worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als verzekeringspremies. Waardeveranderingen van de beleggingen en boekresultaten op de verkoop van beleggingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders.

Beleggingen voor rekening en risico derden en Verplichtingen uit beleggingen voor rekening en risico derden (reële waarde via winst- en verliesrekening)

Dit betreft het aandeel van derden in de beleggingen van beleggingsfondsen en de daartegenover, voor eenzelfde bedrag, opgenomen dagelijks opvraagbare financiële verplichtingen aan deze derden. Beide worden gewaardeerd op reële waarde via de winst- en verliesrekening en de resultaten worden verantwoord onder ‘resultaat financiële instrumenten'. SRH loopt geen beleggingsrisico, omdat de economische eigendom geheel bij derden berust.

Deze beleggingsfondsen worden in de consolidatie betrokken, omdat SRH juridisch de controle heeft over deze fondsen en bruto is blootgesteld aan de resultaten daarvan, voornamelijk vanwege de voor rekening en risico van polihouders aangehouden belangen.

Derivaten

Algemeen

Derivaten zijn afgeleide financiële instrumenten en worden opgenomen tegen reële waarde bij het aangaan van het contract. De reële waarde van openbaar verhandelde derivaten is gebaseerd op genoteerde biedprijzen voor gehouden activa of uit te geven verplichtingen en genoteerde laatprijzen voor te verwerven activa of gehouden verplichtingen.

De reële waarde van niet-openbaar verhandelde derivaten is afhankelijk van het type instrument en wordt gebaseerd op een contantewaardemodel of een optiewaarderingsmodel. SRH neemt derivaten met een positieve marktwaarde op onder de activa en derivaten met een negatieve marktwaarde onder de verplichtingen.

Veranderingen in de reële waarde van derivaten die niet vallen onder cashflow hedge accounting worden verwerkt in de winst- en verliesrekening in het resultaat financiële instrumenten.

In contracten besloten derivaten

Een in een contract besloten derivaat wordt gewaardeerd als een apart derivaat als er geen nauw verband bestaat tussen de economische kenmerken en risico's van het in een contract besloten derivaat en die van het basiscontract, als het basiscontract niet tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening is gewaardeerd en als een afzonderlijk instrument met dezelfde kenmerken zou voldoen aan de definitie van een derivaat. Deze in een ander contract besloten derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardemutaties in het resultaat worden verwerkt.

Hedge accounting

SRH gebruikt derivaten als onderdeel van het balans- en risicobeheer. Deze instrumenten worden gebruikt voor het afdekken van interest- en valutarisico's, inclusief risico's uit hoofde van toekomstige transacties. SRH kan bepaalde derivaten aanwijzen als hetzij:

1. Een afdekking van het risico van veranderingen in de reële waarde van een opgenomen actief of verplichting of vaststaande toezegging (fair value hedge); of
2. Een afdekking van de mogelijke variabiliteit van toekomstige kasstromen die is toe te rekenen aan een bepaald risico dat is verbonden met een opgenomen actief of verplichting, of een hoogst waarschijnlijke verwachte transactie (cashflow hedge).

Hedge accounting wordt toegepast voor derivaten die aldus zijn aangewezen en die voldoen aan de voorwaarden van IAS 39 Financiële instrumenten: opname en waardering.

Een hedge relatie wordt geacht effectief te zijn indien SRH, vanaf het begin en gedurende de looptijd, kan verwachten dat veranderingen van de reële waarde of de kasstromen van de afgedekte positie vrijwel volledig worden gecompenseerd door veranderingen van de reële waarde of kasstromen van het afdekkingsinstrument, voor zover deze het afgedekte risico betreffen, en de werkelijke uitkomsten binnen een bandbreedte van 80% tot 125% blijven.

SRH beëindigt de hedge relatie zodra het management daartoe besluit. Ook wordt hedge accounting beëindigd zodra wordt vastgesteld dat een derivaat niet langer effectief is als afdekkingsinstrument, dan wel wanneer het derivaat vervalt, wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend; of wanneer de afgedekte positie vervalt, de afgedekte positie wordt verkocht of afgelost; of wanneer een verwachte transactie niet langer zeer waarschijnlijk wordt geacht.

Fair value hedge accounting

Derivaten die worden aangewezen als afdekking van de reële waarde van opgenomen activa of van een vaststaande verplichting, worden verwerkt als fair value hedge. Veranderingen van de reële waarde van de derivaten die zijn aangewezen als afdekking worden rechtstreeks verwerkt in de winst- en verliesrekening op dezelfde regel waar ook de corresponderende verandering van de reële waarde van het afgedekte actief of de afgedekte verplichting, die is toe te schrijven aan dat specifieke afgedekte risico, wordt verwerkt.

Indien de afdekking niet langer aan de voorwaarden voor hedge accounting voldoet, wordt een aanpassing van de boekwaarde van een afgedekt financieel instrument geamortiseerd ten laste of ten gunste van de winst- en verliesrekening gedurende de verwachte resterende looptijd van het voorheen afgedekte financiële instrument.

Op het moment dat de afgedekte positie niet langer wordt opgenomen, dat wil zeggen dat het wordt verkocht of afgelost, wordt het niet geamortiseerde deel van de reële-waarde aanpassing van het afgedekte actief direct in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Cashflow hedge accounting

Derivaten kunnen worden aangewezen als afdekking van het risico op variabiliteit van de toekomstige kasstromen van een opgenomen actief of verplichting of van een verwachte, zeer waarschijnlijke transactie. Veranderingen van de reële waarde van het effectieve deel van derivaten, die zijn aangewezen als cashflow hedge en die voldoen aan de

voorwaarden voor cashflow hedge accounting, worden opgenomen in de cashflow hedge reserve als aparte component van het eigen vermogen. Het ineffectieve deel wordt in de winst- en verliesrekening wordt verwerkt. De onderliggende waardering van de gehedgede positie, die is aangewezen als onderdeel van een cashflow hedge, wijzigt niet.

Vanaf het moment dat de verwachte transactie resulteert in de daadwerkelijke opname van een actief of een verplichting, worden de cumulatieve winsten en verliezen die voorheen in de cashflow hedge reserve opgenomen waren, overgeboekt naar de winst- en verliesrekening en verwerkt in de perioden waarin de afgedekte transactie van invloed is op het resultaat.

Indien het afdekkingsinstrument zelf vervalt of wordt verkocht, wordt beëindigd of uitgeoefend of niet meer aan de voorwaarden voldoet, blijft het cumulatieve resultaat volledig in de cashflow hedge reserve (eigen vermogen) opgenomen, totdat de verwachte transactie daadwerkelijk plaatsvindt.

Indien de verwachte transactie naar verwachting niet meer zal plaatsvinden, wordt het in het eigen vermogen verwerkte cumulatieve resultaat onmiddellijk naar de winst- en verliesrekening overgeboekt.

Vorderingen op klanten

Hypotheken

Hieronder worden verstaan kredieten aan klanten met hypothecaire zekerheid. Deze kredieten worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De voorwaarden van kredieten kunnen wijzigen als gevolg van heronderhandeling of anderszins. Indien de netto contante waarde van de kasstromen onder de nieuwe voorwaarden afwijkt van de netto contante waarde van de kasstromen onder de huidige voorwaarden dan wordt dit als een aanleiding voor het uitvoeren van een toets op een bijzondere waardevermindering beschouwd.

Daarnaast wordt een aantal gesecuritiseerde kredieten met hypothecaire zekerheid, nog te securitiseren hypotheken en de verbonden verplichtingen, gewaardeerd op basis van reële waarde. Dit betreft de hypotheken vallend onder het securitisatie programma Holland Homes MBS en hypotheken die voor handelsdoeleinden worden aangehouden. Deze hypotheken zijn nader gespecificeerd in de toelichting.

Niet-hypothecair gedekte financieringen en overige vorderingen

Hieronder worden kredieten aan zakelijke en particuliere klanten zonder hypothecaire zekerheid verstaan. De kredieten worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Als de voorwaarden van kredieten zonder hypothecaire zekerheid wijzigen, kennen de vervolgacties dezelfde criteria als de hypotheken.

Voorzieningen vorderingen op klanten

Met betrekking tot de kredieten met en zonder hypothecaire zekerheid wordt een voorziening uit hoofde van bijzondere waardevermindering getroffen indien er objectieve aanwijzingen bestaan dat SRH niet in staat zal zijn om alle bedragen te incasseren die volgens de oorspronkelijke contractuele leningsvoorwaarden moeten worden ontvangen. Voor kredieten die individueel belangrijk zijn, is het bedrag van de voorziening gelijk aan het verschil tussen de boekwaarde en de netto contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Deze waarde is gelijk aan de verwachte toekomstige kasstromen, inclusief de bedragen die uit hoofde van garanties en onderpand worden gerealiseerd, verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van de kredieten.

De criteria voor bijzondere waardevermindering worden toegepast op de gehele kredietportefeuille. Homogene leninggroepen met een kleinere omvang per individuele lening (en overeenkomstig kredietrisico) zoals hypotheken en consumptieve kredieten worden op collectieve basis getoetst op bijzondere waardevermindering. Ditzelfde geldt voor kleinere bedrijfskredieten die op portefeuillebasis worden beheerd. De voorziening op basis van de collectieve benadering wordt bepaald met behulp van modellen, waaronder 'risk rating models' voor homogene pools van kredieten aan particulieren en het midden- en kleinbedrijf. De verliesfactoren die met behulp van dergelijke modellen worden ontwikkeld zijn gebaseerd op historische verliesgegevens van SRH en worden aangepast op basis van actuele gegevens die, naar het oordeel van het management, van invloed zijn op de inbaarheid van de portefeuille op de beoordelingsdatum.

De voorziening voor waardeverminderingen dekt tevens verliezen in gevallen waar objectieve aanwijzingen erop duiden dat in onderdelen van de kredietportefeuille waarschijnlijke verliezen schuilen, waarvan de aanleiding voor het verlies op meetmoment wel heeft plaatsgevonden, maar nog niet is geïdentificeerd (IBNR: 'incurred but not reported'). Voor

hypotheken zijn deze verliezen geschat op basis van historische verliespatronen van kredieten met risicokenmerken die vergelijkbaar zijn met die van andere kredieten in de portefeuille. Verliezen op niet-hypothecair gedekte financieringen en overige vorderingen worden bepaald op basis van historische verliespatronen en de kredietwaardigheid van de kredietnemers. Beide schattingen houden rekening met het actuele economische klimaat waarin de kredietnemers opereren.

Indien het bedrag van de bijzondere waardevermindering vervolgens daalt als gevolg van een gebeurtenis na de afboeking wordt de vrijval van de voorziening ten gunste gebracht van de winst- en verliesrekening. Wanneer een krediet oninbaar is, wordt dit afgeschreven ten laste van de hiermee verband houdende voorziening voor bijzondere waardeverminderingen. Bedragen die daarna alsnog worden geïnd, worden in mindering gebracht op de dotatie aan de voorziening voor bijzondere waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening.

Vorderingen op banken

Dit betreft vorderingen op banken met een resterende looptijd van een maand of langer, voor zover niet in de vorm van rentedragende effecten. De waardering van deze vorderingen geschiedt tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Overige vorderingen

Dit betreffen vorderingen op de Nederlandse Staat en VIVAT. De waardering van deze vorderingen geschiedt tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

Kas en kasequivalenten

Onder kas en kasequivalenten zijn begrepen de direct en niet-direct opeisbare tegoeden bij De Nederlandsche Bank (DNB), tegoeden van de verzekeringsactiviteiten bij de andere banken en vorderingen van de bankactiviteiten op kredietinstellingen met een resterende looptijd korter dan één maand. De niet-direct opvraagbare tegoeden van SRH op andere kredietinstellingen zijn opgenomen onder vorderingen op banken. De waardering van deze vorderingen geschiedt tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

3.5 Belastingen

Acute belastingvorderingen en -verplichtingen

De vennootschapsbelasting betreft te vorderen of verschuldigde belasting met betrekking tot de belastbare winst over de verslagperiode en eventueel nog niet afgerekende verschuldigde belasting over voorgaande periodes. Acute belastingvorderingen en -schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde volgens het geldende belastingtarief waartegen afgerekend zal worden.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Voor voorwaartse verliescompensatie en voor tijdelijke verschillen tussen de fiscale boekwaarde van activa en verplichtingen en de boekwaarde worden uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen gevormd. Hierbij wordt uitgegaan van de belastingtarieven die gelden per balansdatum en de tarieven die zullen gelden in de periode waarin de uitgestelde belastingvorderingen of verplichtingen worden afgewikkeld. De uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden alleen opgenomen indien verwacht wordt dat in de nabije toekomst voldoende fiscale winsten worden gerealiseerd ter compensatie van deze tijdelijke verschillen. Voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde en fiscale waarde van investeringen in groepsmaatschappijen en deelnemingen worden uitgestelde belastingen opgenomen, behalve als SRH het tijdstip kan bepalen waarop deze tijdelijke verschillen aflopen en het daarbij waarschijnlijk is dat deze verschillen niet zullen aflopen in de nabije toekomst.

De uitgestelde belastingvorderingen worden op balansdatum beoordeeld en indien het niet langer waarschijnlijk is dat de gerelateerde belastingbate wordt gerealiseerd, wordt de vordering tot de realiseerbare waarde verminderd.

De belangrijkste tijdelijke verschillen vloeien voort uit de herwaardering van materiële vaste activa, bepaalde financiële activa en verplichtingen waaronder derivatencontracten en toepassing van hedge accounting, voorzieningen voor

pensioenen en overige personeelsregelingen na pensionering, technische voorzieningen, voorwaarts te verrekenen verliezen, en, met betrekking tot acquisities, uit het verschil tussen (a) het saldo van de reële waarde van de overgenomen netto-activa en (b) de fiscale waarde.

Uitgestelde belastingen met betrekking tot de herwaardering van hiervoor genoemde activa en passiva waarvan waardeveranderingen direct ten laste of ten gunste van het eigen vermogen worden gebracht, worden ook ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht en worden bij realisatie samen met de uitgestelde waardeveranderingen opgenomen in de winst- en verliesrekening.

3.6 Overige activa

Herverzekeringscontracten

Inkomende herverzekeringscontracten
Een andere verzekeraar draagt met deze contracten significante verzekeringsrisico's op uitgegeven verzekeringscontracten over, alsmede een depositocomponent. Het gehele contract kwalificeert vanwege de overdracht van significante verzekeringsrisico's als een inkomend (her)verzekeringscontract, en de verplichtingen uit de verzekerde risico's en de depositocomponent zijn, in overeenstemming met IFRS 4, opgenomen onder de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Uitgaande herverzekeringscontracten
SRH wordt bij deze contracten gecompenseerd voor verliezen op uitgegeven verzekeringscontracten, en verantwoord als een verzekeringscontract.

Het aandeel van herverzekeraars in de verplichtingen uit verzekeringscontracten begrepen technische voorzieningen waartoe SRH uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, worden opgenomen als activa uit herverzekering en het aandeel van de herverzekeraars in de verzekeringstechnische lasten wordt daarop in mindering gebracht. De activa bestaan uit kortlopende vorderingen op herverzekeraars (gepresenteerd onder overige activa) en vorderingen op langere termijn (gepresenteerd onder herverzekeringscontracten). Deze vorderingen zijn afhankelijk van de verwachte claims en uitkeringen die voortvloeien uit de herverzekerde verzekeringscontracten.

De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies voor herverzekeringscontracten. Deze premies worden als last opgenomen in de periode waarover zij verschuldigd zijn.

Vorderingen op herverzekeraars worden op rapportagedatum beoordeeld op eventuele bijzondere waardeverminderingen uit hoofde van kredietrisico's.

Overige activa

De overige activa bestaan uit vorderingen uit directe verzekeringen, overige belastingen (o.a. btw, loonbelasting), overige vorderingen en overlopende activa. Het netto bedrag van vorderingen en voorzieningen in het kader van het depositogarantiestelsel is geboekt onder overige vorderingen. Onder de overlopende activa zijn tevens opgenomen de opgebouwde rente op financiële instrumenten die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, alsmede de overige overlopende activa, waaronder de vordering van SRH op klanten en de clearing tegenpartij inzake derivatenposities.

3.7 Eigen vermogen

Geplaatst aandelenkapitaal en agioreserve

Het aandelenkapitaal bestaat uit de geplaatste en volgestorte gewone aandelen. De agioreserve betreft het gestorte kapitaal dat in aanvulling op de nominale waarde op de uitgegeven gewone aandelen is gestort. De kosten die direct zijn toe te rekenen aan de uitgifte van eigen vermogensinstrumenten worden, na aftrek van belasting, in mindering gebracht op de emissieopbrengst.

Dividend op gewone aandelen

De verwerking van dividend over een boekjaar, dat na de balansdatum wordt gedeclareerd, wordt behandeld in Regeling inzake de winst- en verliesbestemming onder de Overige gegevens.

Herwaarderingsreserve

De herwaarderingen van onroerend goed voor eigen gebruik worden opgenomen in de herwaarderingsreserve (zie Terreinen en gebouwen in eigen gebruik).

Cashflow hedge reserve

De cashflow hedge reserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve veranderingen in de reële waarde van gebruikte derivaten in het kader van de toepassing van cashflow hedge accounting, na aftrek van belastingen, mits de afgedekte transactie nog niet heeft plaatsgevonden.

Reële-waarde reserve

In de reële-waarde reserve worden winsten en verliezen als gevolg van veranderingen in de reële waarde van voor verkoop beschikbare activa verwerkt, onder aftrek van belastingen. Indien de desbetreffende activa worden verkocht, geïnd of anderszins worden vervreemd, wordt het daarop betrekking hebbende cumulatieve resultaat dat in de reële waardereserve is verwerkt, overgeboekt naar de winst- en verliesrekening (zie 1.4.4 Beleggingen). Tevens worden valutakoersverschillen op niet-monetaire financiële activa die worden geclassificeerd als voor verkoop beschikbaar opgenomen in deze reserve.

De reële-waarde reserve voor vastrentende waarden die tegenover de verzekeringsverplichtingen staat wordt, indien van toepassing, aangewend voor shadow (loss) accounting.

Overige reserves

De overige reserves bestaan met name uit de resultaten uit voorgaande jaren van SRH.

3.8 Achtergestelde schulden en slotbonusrekening

Achtergestelde schulden

Onder de achtergestelde leningen worden opgenomen de achtergestelde en onderhandse (obligatie)leningen uitgegeven door SRLEV. Waardering bij eerste opname vindt plaats tegen reële waarde, dat wil zeggen de emissieopbrengst (de reële waarde van de ontvangen vergoeding) onder aftrek van transactiekosten. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Slotbonusrekening

De slotbonusrekening betreft verplichtingen inzake slotbonussen uit hoofde van bepaalde levensverzekeringen. De aanspraak op een slotbonus bestaat uitsluitend voor bepaalde individuele verzekeringscontracten die door het verstrijken van de overeengekomen looptijd of als gevolg van het overlijden van de verzekerde tot uitkering komen. Bij afkoop van het verzekeringscontract vervalt het recht op een slotbonus. De aanspraken op nog niet uitgekeerde slotbonussen zijn achtergesteld bij alle andere schulden. Ook is bepaald dat de aanspraken op een slotbonus vervallen indien en voor zover de resultaten een zodanige invloed hebben op het aansprakelijke vermogen dat niet meer wordt voldaan, of dat dreigt dat niet meer zal worden voldaan, aan de wettelijk vereiste solvabiliteitsmarge.

De slotbonusrekening wordt actuarieel bepaald op basis van dezelfde grondslagen zoals die worden toegepast voor de waardering van de winstbijschrijvingen, die onderdeel zijn van de verplichting uit verzekeringscontracten. Daarnaast wordt rekening gehouden met geschatte kansen op vervroegde opzegging van verzekeringen.

Jaarlijks wordt een gedeelte van de slotbonusrekening volgens een vaste methodiek omgezet in een onvoorwaardelijk recht van de verzekeringsnemers en toegevoegd aan de verzekeringsverplichtingen uit verzekeringscontracten.

De verplichtingen uit hoofde van de slotbonusregeling worden in de jaarrekening gekwalificeerd als vreemd vermogen. Voor de solvabiliteitsrapportage van de verzekeringsactiviteiten aan DNB maakt deze post deel uit van het aanwezige vermogen.

3.9 Schuldbewijzen

Uitstaande schuldbewijzen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, dat wil zeggen de emissieopbrengst (de reële waarde van de ontvangen vergoeding) onder aftrek van de gemaakte transactiekosten. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Een specifieke categorie uitstaande schuldbewijzen (de gesecuritiseerde hypotheken via Holland Homes transacties) blijft na eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening zodat een inconsistentie in de waardering wordt geëlimineerd die anders zou zijn ontstaan door de afwijkende waardering van activa en verplichtingen.

Wanneer SRH eigen schuldbewijzen terugkoopt, worden deze schuldbewijzen van de balans verwijderd.

3.10 Verzekeringscontracten

Algemeen

Onder deze balanspost zijn de verplichtingen uit verzekeringscontracten opgenomen. Verzekeringscontracten zijn die contracten die een significant verzekeringsrisico dragen. Dergelijke contracten kunnen tevens een beleggingsrisico dragen. SRH kent zowel levens- als schadeverzekeringscontracten.

Voor uitkeringen uit hoofde van verzekeringscontracten die naar verwachting in de toekomst worden gedaan, wordt een verplichting opgenomen zodra het verzekeringscontract van kracht is. Bij de overgang op IFRS heeft SRH de daarvoor gehanteerde waarderingsgrondslagen voor de verplichtingen uit verzekeringscontracten gecontinueerd (de historische grondslagen) waarbij de verzekeringsverplichtingen worden vastgesteld op basis van tariefgrondslagen (levensverzekeringen) of historisch waargenomen schade-uitloop (schadeverzekeringen). Voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen wordt een combinatie van beide methoden gebruikt.

IFRS vereist bij een waardering op historische grondslagen een toereikendheidstoets waarbij de waarde van de verzekeringsverplichting op historische grondslagen, onder aftrek van de gerelateerde VOBA (Value of business acquired) wordt vergeleken met de waarde van de verplichting op actuele veronderstellingen. Als deze waarde hoger is, dan is er sprake van een tekort. In overeenstemming met het IFRS vereiste wordt de balanswaarde met dit tekort aangevuld, waarmee de verzekeringsverplichting dan wordt gewaardeerd op actuele veronderstellingen.

Hierna volgen de details van de waarderingsgrondslag voor levensverzekeringen en schadeverzekeringen en de daarop van toepassing zijnde toereikendheidstoets.

Levensverzekeringen, algemeen

Levensverzekeringscontracten zijn te onderscheiden in levensverzekeringen voor eigen rekening en risico en verzekeringen voor rekening en risico van polishouders, SRH heeft bij beide significante verzekeringsrisico's overgenomen. Bij levensverzekeringen voor rekening en risico polishouders lopen polishouders beleggingsrisico's. Bij beide verzekeringsvormen komen individuele verzekeringscontracten en collectieve verzekeringscontracten voor. Met deze verzekeringscontracten worden gedurende een vaak langere periode gebeurtenissen verzekerd die tot een uitkering in geld of de tegenwaarde van beleggingseenheden leiden in verband met het leven of het overlijden van verzekerden.

Op balansdatum worden deze verplichtingen daarbij voor levensverzekeringen vastgesteld op basis van tariefgrondslagen, eventueel verhoogd met voorzieningen voor langlevenrisico en voor rentegaranties (op levensverzekeringen, waarbij het beleggingsrisico voor rekening en risico van polishouders komt, of bij voortzetting voor eigen rekening van deze contracten) en effecten van shadow accounting.

Tariefsgrondslagen

De verplichtingen op tariefsgrondslagen worden voor levensverzekeringscontracten bepaald op basis van een voldoende voorzichtige prospectieve actuariële methode waarbij rekening gehouden wordt met alle toekomstige uitkeringen en nog te ontvangen premies, voor zover van toepassing. Bij de berekening wordt afgeweken van het gebruik van een prospectieve methode indien deze methode vanwege de aard van het betrokken type levensverzekering niet toepasbaar is.

De werkelijke uitkeringen en het tijdstip van uitkeren zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, gedrag van verzekeringnemers en andere factoren en, voor levensverzekeringen, aannames met betrekking tot de ontwikkeling van sterfte en invaliditeit. Voor sommige risicoproducten wordt ook rekening gehouden met het verval, zoals afkoop of premievrijmaking. De gebruikte aannames voor de balanswaardering zijn voor levensverzekeringen gebaseerd op de grondslagen van het tarief, zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van het verzekeringscontract. Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan nu in de jaarrekening zijn gebruikt zou een materieel effect kunnen hebben op de verplichtingen uit verzekeringscontracten en verzekeringstechnische lasten.

De disconteringsvoet is voor de meeste contracten vast en bedraagt 3% voor verzekeringscontracten gesloten na 1999 of maximaal 4% voor verzekeringscontracten voor die tijd. Voor spaarhypotheken en andere garantieproducten geldt het in het verzekeringscontract gegarandeerde rendement. De rekenrente voor deze producten is gelijk aan het beleggingsrendement dat op de bijbehorende beleggingen wordt behaald.

In verzekeringscontracten besloten opties en garanties
SRH neemt in verzekeringscontracten besloten opties en garanties, zoals opties tot afkoop van verzekeringscontracten tegen een vast bedrag, of tegen een vast bedrag en een rentevoet en die daardoor nauw verbonden zijn met het basisverzekeringscontract, niet separaat op maar verwerkt deze conform het hoofdcontract. De besloten opties en garanties worden gewaardeerd zodra de voorziening onder het niveau van de garantie komt. In de waardering wordt de tijdswaarde niet opgenomen.

Levensverzekeringen voor eigen rekening en risico

Dit betreft levensverzekeringscontracten waarbij SRH zowel een significant verzekeringsrisico draagt, als de beleggingsrisico's verbonden aan de tegenover de verzekeringsverplichtingen voor eigen rekening aangehouden beleggingen. Deze levensverzekeringscontracten zijn onderverdeeld in collectieve contracten en individuele contracten met de productgroepen spaarhypotheekverzekeringen, lijfrenten, risicoverzekeringen, spaarverzekeringen en uitvaartverzekeringen.

De verplichtingen voor levensverzekeringen voor eigen rekening en risico bestaan uit de verdisconteerde waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen aan verzekeringnemers of andere begunstigden, onder aftrek van toekomstige premies (netto premie methode).

Aannames op tariefgrondslagen
De gebruikte aannames voor de balanswaardering zijn voor levensverzekeringen voor eigen rekening gebaseerd op de grondslagen van het tarief, zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van het verzekeringscontract. Daarnaast wordt periodiek een hierna toegelichte IFRS-toereikendheidstoets uitgevoerd. Inschattingen, veronderstellingen en een toelichting op de toets zijn toegelicht in de paragraaf IFRS-toereikendheidstoets levensverzekeringen.

Voorzieningen voor langlevenrisico
Specifiek voor de pensioenportefeuille geldt dat door het langer leven van de verzekerde(n) de in de verplichtingen uit verzekeringscontracten opgenomen voorzieningen ontoereikend zouden kunnen worden op dit onderdeel. In het verleden zijn daarom additionele dotaties aan de voorziening gedaan voor dit zogenoemde langlevenrisico en zijn voorzieningen die hiervoor gevormd waren bij geacquireerde verzekeringsbedrijven gehandhaafd. Vanaf 2008 is, in samenhang met de juridische fusies van verschillende leven entiteiten en de toegenomen mogelijkheid van compensatie met kortlevenrisico's het voorzieningenbeleid anders vormgegeven, waarbij voor de mogelijke risico's van het langer leven geen aanvullende voorzieningen meer zijn opgenomen zolang er voldoende compensatie in de totale portefeuille aanwezig is. Daarnaast vormt het actuele langlevenrisico een onderdeel van de toereikendheidstoets.

Kostenopslagen
De premies bevatten opslagen voor dekking van de kosten. Wanneer de premies worden ontvangen of invorderbaar zijn geworden, vallen de opslagen vrij en zijn deze beschikbaar voor dekking van de werkelijke kosten, waaronder begrepen doorlopende kosten en acquisitiekosten.

Rentestandkortingen
De verplichtingen uit verzekeringscontracten worden vastgesteld onder aftrek van geactiveerde rentestandkortingen. De geactiveerde rentestandkortingen worden geamortiseerd op actuariële basis.

Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheidsrisico
Voor het recht van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de arbeidsongeschiktheidsrentes voor niet-geclaimde schaden, wordt in de verplichtingen uit verzekeringscontracten een voorziening aangehouden. Deze voorziening is gebaseerd op een factor maal de voor het arbeidsongeschiktheidsrisico geldende jaarpremie. De hoogte van de factor is onder meer vastgesteld op basis van Incurred But Not Reported IBNR-technieken afgeleid uit ervaringscijfers voor claimgedrag. Bij een IBNR techniek wordt per het einde van de verslagperiode op basis van ervaringscijfers een schatting gemaakt van te verwachten claims van nog niet aangemelde schades die zich op de balansdatum al wel hebben voorgedaan. De grondslagen voor waardering van ingegane premievrijstellingen vanwege arbeidsongeschiktheid zijn gelijk aan de grondslagen van de hoofdverzekering.

Winstdelingen, bonussen en kortingen
De contante waarde van de beschikbaar gestelde maar nog niet bijgeschreven winstdeling (winstkoopsommen) voor het aankomende jaar worden opgenomen onder de in de verzekeringsverplichtingen opgenomen voorziening voor winstdelingen, bonussen en kortingen.

Winstdeling
De verzekeringsportefeuille bevat zowel niet-winstdelende verzekeringscontracten als verzekeringscontracten met discretionaire, respectievelijk contractuele winstdelingsrechten. Discretionaire winstdelingen houden verband met het recht van een verzekeringnemer op een additionele uitkering boven het verzekerde of gegarandeerde kapitaal. Het vaststellen van het bedrag en tijdstip van deze extra uitkeringen is naar discretie van het bestuur van SRH. De reeds toegekende winstdelingsverplichtingen zijn eveneens opgenomen in de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Naast discretionaire winstdelingsrechten zijn er tevens individuele en collectieve contracten met een contractuele winstdeling. Dit kunnen overrentedelingen evenals technische winstdelingen zijn. De reeds toegekende verplichtingen hiervan worden opgenomen onder de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Shadow accounting
SRH past in overeenstemming met IFRS 4 shadow accounting toe ter beperking van de asymmetrie in de toereikendheidstoets van de verzekeringsactiviteiten. Daarmee geven de balans en de financiële resultaten van SRH een beter beeld geven van de economische relatie tussen activa en passiva.

De asymmetrie is een gevolg van de waardering van beleggingen op reële waarde en de waardering van de in de balans op te nemen verzekeringsverplichtingen op basis van een discontering met een vaste rekenrente (uit de tariefsgrondslagen) van de te verwachten kasstroom uit de verzekeringscontracten. Renteschommelingen hebben geen effect op de met de vaste rekenrente verdisconteerde verzekeringsverplichtingen. Shadow accounting baseert zich op het principe dat de vastrentende waarden dienen als een economische hedge op deze verzekeringsverplichtingen. Een rentestijging of daling heeft met shadow accounting in beginsel een qua richting gelijk effect op de waardering van de vastrentende waarden en de verzekeringsverplichtingen.

Met shadow accounting wordt via een hierna toegelicht shadow loss ook het effect van renteschommelingen op eventuele tekorten uit de toereikendheidstoets gebaseerd op actuele grondslagen (waaronder discontering met een actuele rentevoet) beter in lijn gebracht met de effecten van renteschommelingen op herwaarderingen van als voor verkoop beschikbaar aangehouden beleggingen.

Toepassing
Shadow accounting wordt toegepast op voor verkoop beschikbare vastrentende waarden en op rentederivaten gewaardeerde tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening, aangehouden tegenover verzekeringsverplichtingen uit:
- Verzekeringscontracten met winstdeling.
- Verzekeringscontracten zonder winstdeling, indien en voor zover het huidige renteniveau lager is dan de rentevoet die gebruikt is voor de prijsstelling toen het contract is aangegaan, bezien op portefeuille niveau.
- Bepaalde rente gerelateerde opties besloten in de verzekeringscontracten.

Shadow accounting wordt niet toegepast op:
- impairments;
- herwaarderingen van schuldinstrumenten vanwege impairments

Onder shadow accounting hebben ongerealiseerde en gerealiseerde resultaten op beleggingen hetzelfde effect op de waardering van de verplichtingen uit verzekeringscontracten.

Shadow accounting in de winst- en verliesrekening
In de winst- en verliesrekening opgenomen gerealiseerde resultaten worden met shadow accounting gespiegeld via de verzekeringstechnische lasten aan de verzekeringsverplichtingen toegevoegd, als er bij herbelegging van de verkoopopbrengsten onvoldoende rendement kan worden behaald om in de toekomst de rente component in de verzekeringstechnische lasten te dekken. Ongerealiseerde resultaten worden onder shadow accounting op dezelfde wijze behandeld.

Een in totaal negatieve stand van deze shadow resultaten in de verzekeringsverplichtingen, exclusief de altijd positieve shadow resultaten op verzekeringscontracten met winstdeling, wordt via de verzekeringstechnische lasten direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De via shadow accounting in de verzekeringsverplichtingen opgenomen gerealiseerde resultaten worden na de toevoeging geamortiseerd ten gunste van de winst- en verliesrekening om een tekort aan rendement op de (her)herbeleggingen geheel of gedeeltelijk te compenseren. De nog niet geamortiseerde gerealiseerde waarden worden begrepen in de balanswaarde van de verzekeringsverplichtingen en worden betrokken in de toereikendheidstoets op de balanswaarde van deze verplichtingen.

Shadow loss ten laste van Overig Totaalinkomen
In het Overig Totaalinkomen wordt, ten laste van de herwaarderingsreserves op voor verkoop beschikbare vastrentende waarden, een gespiegelde toevoeging (de shadow) aan de verzekeringsverplichtingen opgenomen, voor zover een tekort in de toereikendheidstoets is toe te schrijven aan een eventuele daling van het in de toets gehanteerde actuele renteniveau onder voor de prijsstelling bij het aangaan van de contracten gebruikte rentevoeten, bezien op portefeuille niveau (een shadow loss, zie ook de paragraaf IFRS-toereikendheidstoets levensverzekeringen) .

Levensverzekeringen voor rekening en risico polishouder

Algemeen
Dit betreft verzekeringscontracten waarbij de polishouder het beleggingsrisico draagt. De verplichtingen uit deze contracten bestaan uit technische voorzieningen voor de waarde van de aan de beleggingen verbonden component, de waarde van rentegaranties en de waarde van de verzekeringscomponent.

Unit linked life insurance
Bij levensverzekeringen in beleggingseenheden zijn de uitkeringen uit hoofde van deze verzekeringscontracten gekoppeld aan de waarde van beleggingen. Gezien deze koppeling worden de verzekeringstechnische verplichtingen voor deze verzekeringscontracten aangepast voor alle waardeveranderingen in deze beleggingen. De verzekeringnemer bepaalt hoe SRH de betaalde premies, na aftrek van kosten en risicopremie, dient te beleggen. SRH heeft voor dit doel veelal afzonderlijke beleggingsfondsen gecreëerd. Het economische risico over de beleggingen wordt gelopen door de verzekeringnemers. Voor de verzekeringscontracthouder is het mogelijk om naast de beleggingswijze ook het verzekeringscontract op ieder moment aan te passen aan zijn of haar persoonlijke en/of financiële situatie. Er zijn voor een beperkt deel van de garanties afgegeven op het rendement.

De collectieve verzekeringen met een gesepareerd depot worden eveneens verantwoord onder levensverzekeringen voor rekening en risico polishouder. Ook op deze contracten zijn rentegaranties afgegeven.

Technische voorzieningen voor aan de beleggingen verbonden component
De technische voorzieningen voor verzekeringen waarbij verzekeringnemers het beleggingsrisico dragen, worden voor de aan de beleggingen verbonden component gewaardeerd (gespiegeld) op de balanswaarde (reële boekwaarde) van de daarmee samenhangende beleggingen. Deze technische voorzieningen worden daarmee (evenals de verbonden beleggingen) gewaardeerd op reële waarde via de winst- en verliesrekening. Transactiekosten en provisies worden niet meegenomen in de eerste waardering maar als last verantwoord op het moment dat deze transacties plaatsvinden.

Rentegaranties
SRH heeft binnen de beleggingsverzekeringen voor een beperkt aantal beleggingsfondsen garanties afgegeven op het rendement. Deze garantie geldt alleen op de einddatum van de verzekering. Tussentijds is de technische voorziening minimaal gelijk aan de met het garantiepercentage opgerente inleg, na aftrek van de onttrekkingen voor kosten en risicopremies en gecorrigeerd voor toekomstig onnatuurlijk verval.

Voor collectieve contracten worden ten laste van de winst- en verliesrekening aanvullende voorzieningen getroffen indien de baten uit beleggingen niet toereikend zijn om de verplichtingen als gevolg van de gegarandeerde rendementen te dekken. Na een eventuele voortzetting van eigen rekening worden deze voorzieningen actuarieel geamortiseerd over de resterende looptijd van de verzekeringsverplichtingen eigen rekening.

De rentegaranties worden betrokken in de toereikendheidstoets.

Verzekeringscomponent
De verzekeringscomponent in de verplichtingen uit deze verzekeringscontracten wordt bepaald op basis van de tariefsgrondslagen.

IFRS-toereikendheidstoets levensverzekeringen

De toets
Onder IFRS dient de balanswaarde van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, na aftrek van de gerelateerde VOBA, minimaal gelijk te zijn aan de waarde van de verzekeringsverplichting op actuele grondslagen. De te toetsen totale balanswaarde van de verplichtingen bestaat uit de balanswaarde op basis van historische grondslagen, aangevuld met de effecten van shadow accounting (zie paragraaf Shadow accounting en hieronder bij ‘shadow loss') en eventuele voorzieningen voor rentegaranties op levensverzekeringen, waarbij het beleggingsrisico voor rekening en risico van verzekeringnemers komt (onder aftrek van vanwege de tekorten op de rentegaranties die bij collectieve contracten voor rekening van de werkgevers komen).

Getoetst wordt of deze balanswaarden per saldo toereikend zijn om, op basis van actuele veronderstellingen, aan de verplichtingen aan verzekeringnemers te kunnen voldoen. Bij de uitvoering van deze toets wordt een projectie gemaakt van de toekomstige contractuele kasstromen op basis van de meest realistisch geachte inschattingen van de actuele en toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot sterfte, invaliditeit, gedrag van verzekeringnemers, claimbehandelings- en beheerkosten. In deze kasstromen is waardering van de in de toekomst verwachte winstdeling en de tijdswaarde van de in de verzekeringscontracten besloten opties en garanties begrepen. De schatting wordt nog verhoogd met een onzekerheidsmarge. Voor de berekening van de onzekerheidsmarge is gebruik gemaakt van de zogenaamde Cost of Capital methode. Tenslotte worden de kasstromen verdisconteerd tegen de swapcurve met UFR, zoals gepubliceerd door DNB. Indien de aldus berekende toetsvoorziening hoger uitkomt dan de balanswaarden van de verplichtingen uit verzekeringscontracten, vermeerderd met de waarderingsverschillen van beleggingen (voor zover niet op marktwaarde gewaardeerd), is er sprake van een tekort.

Bij rentegaranties in collectieve contracten, waarbij het beleggingsrisico voor rekening en risico van verzekeringsnemers komt, is met een aantal werkgevers overeengekomen dat tekorten ten opzichte van de rentegarantie (deels) voor rekening van de werkgever komen. In verband met deze bijstortingsverplichting van de werkgever ontvangen bedragen of nog te ontvangen bedragen komen in mindering op het tekort uit de toereikendheidstoets.

Toetsniveau en frequentie
De IFRS toereikendheidstoets wordt minimaal eenmaal per kwartaal uitgevoerd op de verplichtingen uit de totale portefeuille voor levensverzekeringscontracten.

Verwerking van een toets tekort
Bij een toets tekort wordt de balanswaarde aangevuld ten laste van het vermogen, voor zover er toewijsbare positieve herwaarderingen aanwezig zijn in reële waarde reserve en cashflow hedge reserve (hierna toegelicht onder shadow loss). Als er daarna nog een tekort resteert dan wordt dit tekort eerst via de verzekeringstechnische lasten definitief afgeboekt van een eventueel aanwezige VOBA. Tot slot wordt een dan nog resterend tekort eveneens via de verzekeringstechnische lasten toegevoegd aan de verplichtingen uit verzekeringscontracten. Bij een vermindering van het tekort in een volgende verslagperiode wordt deze toevoeging aan de verplichtingen uit verzekeringscontracten

teruggenomen ten gunste van de winst- en verliesrekening (via verzekeringstechnische lasten). Afboekingen van de VOBA zijn definitief en worden daarom in volgende verslagperioden niet meer teruggenomen.

Shadow loss
Voor zover het tekort van de verplichtingen uit verzekeringscontracten in de IFRS toets verband houdt met de toename van de toetsvoorziening als gevolg van een rentedaling, wordt de benodigde aanvulling van de balanswaarde van deze verplichtingen via een shadow loss verrekend met een positieve reële waarde reserve en of positieve cash flow hedge reserve. De reële waarde wordt alleen benut voor zover deze voortkomt uit vastrentende waarden en gerelateerd is aan de verzekeringstechnische verplichtingen. Een tekort als gevolg van andere verzekeringstechnische uitgangspunten wordt niet via een shadow loss verwerkt. Als in een opeenvolgende verslagperiode een toetsoverschot ontstaat, dan wordt maximaal het eerder in de verplichting verwerkte shadow loss teruggenomen, ten gunste van de herwaarderingsreserve of cashflow hedge reserve. Zie ook de Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen voor meer informatie over de effecten van shadow (loss) accounting.

Gehanteerde veronderstellingen
Bij de IFRS-toereikendheidstoets per 31 december 2014 zijn de volgende actuele veronderstellingen gehanteerd:
- Disconteringsvoet: swapcurve inclusief de UFR (de DNB curve).
- Winsttoekenning conform de vigerende winstdelingsregelingen.
- Kostentoedeling en verdeling efficiency voordelen gebaseerd op intern onderzoek.
- Verwachte sterftekansen op prognosemodel AG 2014 voor de gehele bevolking, gecorrigeerd voor ervaring in de eigen portefeuille op basis van intern onderzoek.
- Onnatuurlijk verval ervaringstafels op basis van intern onderzoek.
- Inflatie afgeleid van marktgegevens.
- Salarisontwikkeling bij collectieve contracten conform de inflatie vooronderstelling.
- Cost of capital van 4%.

Vanwege de verkoop van de verzekeringsactiviteiten is er per eind 2015 geen toets uitgevoerd.

Sterftekansen
De verwachte sterftekansen in de projectie van de verzekeringsverplichtingen zijn de verwachte sterftekansen volgens de prognose van de sterftekansen van de gehele bevolking vermenigvuldigd met een portefeuillefactor.

Voor de inschatting van de verwachte sterftekansen voor de gehele bevolking wordt gebruik gemaakt van het AG2014 model van het Actuarieel Genootschap.

De portefeuillefactor meet het verschil tussen de bevolkingssterfte en de sterfte in de verzekeringsportefeuille. Deze factor wordt binnen de door SRH vastgestelde kaders voor iedere business unit afzonderlijk bepaald en is mede afhankelijk van de productkenmerken, geslacht en verstreken duur/leeftijd. Deze portefeuillefactor wordt jaarlijks herzien op basis van intern onderzoek en de sterftequotiënten van de meest recente CBS waarnemingen.

Schadeverzekeringen
Schadeverzekeringen zijn die verzekeringscontracten die een dekking geven die niet in verband staat met het leven of overlijden van verzekerden. Deze contracten kennen grotendeels een kortere periode waarin gebeurtenissen zijn verzekerd. De schadeverzekeringscontracten van SRH zijn in de productgroepen ziekte/ongevallen, motorrijtuigen, brand, transport en overige onder te verdelen. Uitkeringen die naar aanleiding van het optreden van de verzekerde gebeurtenis worden gedaan, zijn ofwel vast (bijvoorbeeld contractueel vastgelegde uitkering bij arbeidsongeschiktheid) of gekoppeld aan de omvang van de door de polishouder geleden economische schade (conform het indemniteitsprincipe).

De verplichtingen voor schadeverzekeringen worden bepaald met de historisch waargenomen schade-uitloop. Voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen wordt dit gecombineerd met de waardering volgens tariefsgrondslagen van levensverzekeringen, zoals toegelicht boven in de paragraaf Levensverzekeringen, algemeen.

In de verplichtingen uit contracten voor schadeverzekeringen zijn de volgende voorzieningen opgenomen:

Voorziening niet-verdiende premies
Deze voorziening geeft het deel van de geboekte premies weer dat betrekking heeft op de niet verstreken risicotermijnen. De voorziening is gelijk aan de niet-verdiende bruto premies waarbij de betaalde provisie op de bruto premie in mindering is gebracht. Deze voorziening voor niet-verdiende premies wordt separaat voor ieder verzekeringscontract bepaald op naar rato van de nog niet verstreken risicoperiode, eventueel aangepast voor variaties in risico en claimfrequenties gedurende de looptijd van het verzekeringscontract.

De wijziging in de voorziening voor niet-verdiende premies wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt zodat de opbrengsten worden opgenomen gedurende de risicotermijn.

Voorziening voor lopende risico's
De voorziening voor lopende risico's wordt gevormd ten behoeve van verplichtingen die voortkomen uit:
- Schaden en de schadebehandelingskosten die zich na de balansdatum kunnen voordoen en die gedekt worden door vóór die datum gesloten overeenkomsten, voor zover het in dit verband geraamde bedrag de voorziening voor niet-verdiende premies en de in verband met deze overeenkomsten opeisbare premies te boven gaat.
- De ontvangen premies voor verzekeringscontracten die een eenmalige of gelijkblijvende periodieke premie kennen maar waarvoor het verzekerde risico in de toekomst toeneemt. Dit betreft in het bijzonder de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen.

Voorziening voor te betalen schades
Deze voorziening is bestemd voor de per balansdatum gemelde maar nog niet afgewikkelde schaden van het boekjaar en de voorgaande jaren. De vaststelling geschiedt stelselmatig post voor post. In geval van arbeidsongeschiktheidsschaden wordt deze voorziening de Voorziening Periodieke Uitkeringen (VPU) genoemd.

Voorziening co-assurantie
VIVAT houdt co-assurantie, met name voor transportverzekeringen. Bij de berekening van de technische voorziening wordt rekening gehouden met alle per balansdatum aangegane risico's en de gedurende het boekjaar geleden (gemelde én ongemelde) schaden. De verwachte standen voor de aangegane risico's en geleden schades met betrekking tot de transportverzekeringen worden bepaald volgens het tekenjarenbeginsel.

Voorziening Incurred But Not Reported (IBNR voorziening)
De IBNR voorziening is bestemd voor de per balansdatum wel voorgevallen, maar nog niet bij de Verzekeraar gemelde schaden. Bij de vaststelling van deze op ervaring gebaseerde voorziening wordt rekening gehouden met verwachte subrogatie.

Voorziening interne afwikkelingskosten
Voor kosten in verband met schadebehandeling wordt de afzonderlijke voorziening interne afwikkelingskosten gevormd, een onderdeel van de voorziening voor te betalen schaden. Deze voorziening geeft een schatting van de kosten die zijn verbonden aan de toekomstige uitkeringen voor verzekerde gebeurtenissen die zich reeds hebben voorgedaan.

Methodiek IBNR en voorziening interne afwikkelingskosten
Anders dan bij de toereikendheidstoets – waar gebruik gemaakt wordt van actuariële analyses – worden de voorzieningen IBNR en interne afwikkelingskosten op de balans maandelijks vastgesteld door uit te gaan van de stand uit voorgaande maand, en deze waar nodig aan te passen naar de waargenomen (grote) ontwikkelingen in betreffende maand. Tweemaal per jaar worden deze voorzieningen herijkt, onder meer op basis van business informatie als ook de uitgevoerde actuariële analyses uit de laatst uitgevoerde toereikendheidstoets.

Discontering
De in deze paragraaf genoemde schadevoorzieningen, met uitzondering van die voor claims uit hoofde van arbeidsongeschiktheid, worden, conform hetgeen gebruikelijk is in de branche, niet contant gemaakt. Dit geldt ook voor de voorziening interne afwikkelingskosten. Wijzigingen in schattingen worden in het resultaat opgenomen in de periode waarin de schattingen zijn aangepast.

IFRS-toereikendheidstoets schadeverzekeringen

De toets
Deze toets wordt uitgevoerd op de bruto schadevoorzieningen, premievoorzieningen en de voorziening schadebehandelingskosten.

De toetswaarde van de verzekeringsverplichting op actuele tariefgrondslagen bestaat uit een beste schatting daarvan en een onzekerheidsmarge. De beste schatting wordt bepaald voor afzonderlijke portefeuilles. De indeling in portefeuilles (naar branches en distributiekanalen) is dusdanig tot stand gekomen dat er qua risico sprake is van homogene portefeuilles. Met de beste schatting wordt een realistische schatting gegeven van toekomstige schadebetalingen, schadebehandelingskosten en toekomstige lasten voortvloeiend uit verzekeringscontracten. De kasstromen van de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (AOV) worden gedisconteerd met de swap rentecurve inclusief de UFR. De onzekerheidsmarge wordt bepaald volgens de Cost of Capital methode (Cost of Capital: 4%). Een eventueel tekort wordt onmiddellijk ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht

Toetsniveau en frequentie
Tweemaal per jaar wordt de IFRS-toereikendheidstoets uitgevoerd op de verplichtingen uit de totale portefeuille voor schadeverzekeringscontracten en de daarin opgenomen voorzieningen.

3.11 Personeelsverplichtingen

Korte termijnbeloningen personeel

Korte termijnbeloningen voor het personeel omvatten onder andere salarissen, kort betaald verlof, winstdelingen en bonusregelingen. Dit wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening over de periode waarin de prestaties zijn geleverd. Indien werknemers de hun toekomende rechten per periode-einde niet hebben opgenomen, wordt hiervoor een verplichting gevormd voor het nominale bedrag.

Pensioenverplichtingen

Algemeen

De voornaamste pensioenregeling bij SRH is de toegezegde bijdrage regeling bij de Stichting Pensioenfonds SRH. Nieuw personeel wordt in deze regeling opgenomen. SRH heeft tevens enkele toegezegd-pensioenregelingen vanuit acquisities. Daaraan nemen vrijwel alleen nog zogenaamde slapende deelnemers en gepensioneerden deel. Zie voor meer informatie de toelichting Voorziening voor personeelsverplichtingen in de geconsolideerde jaarrekening.

Balans

Toegezegde-bijdrageregelingen
Voor deze pensioenregelingen worden vaste bijdragen betaald aan afzonderlijke entiteiten, waarvan de zelfstandige Stichting Pensioenfonds SRH (het pensioenfonds) de voornaamste is. SRH heeft naast deze vaste bijdragen geen verdere betalingsverplichtingen en loopt geen actuariële of beleggingsrisico's bij deze regelingen.

Toegezegd-pensioenregelingen
De verplichting uit hoofde van toegezegde-pensioenregelingen is de contante waarde van de toegezegde-pensioenverplichting op de balansdatum na aftrek van de reële waarde van fondsbeleggingen.

Netto verplichting (of actiefpost) uit toegezegd-pensioenregelingen
Dit is het saldo van de verplichting uit bruto pensioenaanspraken van de afzonderlijke toegezegd-pensioenregelingen, onder aftrek van de kwalificerende activa van deze regelingen. De kwalificerende activa betreffen beleggingen van pensioenfondsen of verzekeringscontracten bij verzekeringsmaatschappijen buiten de SRH groep.

Als in een regeling per saldo een overwaarde ontstaat, dan kan deze alleen worden geactiveerd voor zover deze overwaarde in de toekomst ten goede zou kunnen komen aan SRH (het activa plafond). Een overschrijding van dit plafond wordt ten laste van het overig totaalresultaat in mindering gebracht op deze overwaarde. Dit kan ontstaan uit beleggings- of actuariële resultaten of uit stortingen van de werkgever op basis van de financieringsovereenkomst met het pensioenfonds, die onder andere is gebaseerd op pensioenverplichtingen die het pensioenfonds zelf berekend op basis van de parameters die de toezichthouder DNB specifiek voorschrijft.

Bruto pensioenaanspraken uit toegezegd-pensioenregelingen
Deze worden jaarlijks door onafhankelijke actuarissen berekend op basis van de 'projected unit credit'-methode en verdisconteerd op basis van het rendement van hoogwaardige ondernemingsobligaties ('AA'-rating) met een looptijd die overeenkomt met het tijdstip van uitbetaling. Met deze methode worden de pensioenkosten in principe gelijkmatig verdeeld over de periode, waarin een werknemer actief is voor SRH.

Toegezegd pensioenregelingen in eigen beheer
De aanspraken uit deze regelingen waren binnen de SRH groep verzekerd bij SRLEV (Business unit Zwitserleven). De beleggingen die Zwitserleven tegenover de contracten aanhoudt, zijn niet aan te merken als kwalificerende pensioenbeleggingen en daarom opgenomen onder beleggingen (voor eigen rekening). Sinds de verkoop van SRLEV als dochter van VIVAT in 2015 maakt dit geen onderdeel meer uit van SRH.

Winst- en verliesrekening

Kosten toegezegde bijdrage regelingen
De reguliere bijdragen in de toegezegde-bijdrageregelingen worden beschouwd als netto periodekosten voor het jaar waarin deze verschuldigd zijn en worden opgenomen in de personeelskosten. De werknemersbijdrage wordt hierop in mindering gebracht.

Baten en lasten uit toegezegd pensioenregelingen
In de winst en verliesrekening worden hierin de volgende elementen opgenomen:
- de periodieke pensioenlasten van de in deze regelingen opgenomen deelnemers die nog actief zijn als werknemer van SRH,
- kosten van verbeteringen (of de op kosten in mindering gebrachte waarde van teruggebrachte aanspraken) van deze pensioenregelingen, voor zover deze betrekking hebben op dienstverlening in het verleden,
- een resultaat bij de definitieve afwikkeling van pensioenaanspraken, en
- de netto rente over de netto toegezegde pensioenverplichting (of actief post)

Netto rente toegezegd-pensioenregelingen
De netto rente wordt berekend met de actuariële disconteringsvoet voor de bepaling van de contante waarde van de bruto pensioenaanspraken. Deze netto verplichting (of netto actiepost) wordt bepaald bij aanvang van de jaarlijkse verslagperiode, rekening houdend met eventuele wijzigingen daarin als gevolg van bijdragen van SRH of haar werknemers en pensioenuitkeringen gedurende het verslagjaar.

De rentekosten bestaan uit de actuariële rentekosten op de bruto verplichting voor de aanspraken uit deze regelingen, het forfaitaire rendement op kwalificerende beleggingen (berekend met de disconteringsvoet van de bruto toegezegde aanspraken), en de rente over de overschrijding van het plafond dat is gesteld, als er per saldo een actiefpost ontstaat. De rente over het bedrag waarmee het aan een ontstane actiefpost gestelde plafond wordt overschreden is onderdeel van de totale verandering uit het effect van het niet-activeren als gevolg van dit plafond en wordt bepaald met de actuariële disconteringsvoet. Dit bedrag maakt enerzijds als negatief bestanddeel onderdeel uit van de bepaling van de netto rente, en vormt anderzijds een onderdeel van de herwaardering.

Overig Totaalresultaat

In het eigen vermogen (Overig totaalresultaat) worden de volgende herwaarderingen van de netto pensioenverplichtingen (of actiefpost) opgenomen:
- actuariële winsten en verliezen
- de in het verslagjaar werkelijk behaalde rendementen op kwalificerende beleggingen van toegezegde pensioenregelingen, na aftrek van het forfaitaire rendement op basis van de actuariële disconteringsvoet die is begrepen in de netto interest toegezegde pensioenregelingen.
- het effect van het aan een eventuele actiefpost gestelde plafond

Herwaarderingen worden in een volgende verslagperiode niet geherclassificeerd naar de winst- en verliesrekening, maar kunnen wel worden overgebracht naar een ander onderdeel binnen het eigen vermogen, bijvoorbeeld na afwikkeling van pensioenaanspraken.

Overige personeelsverplichtingen

De overige personeelsverplichtingen bestaan met name uit verstrekte kortingen over bank- en verzekeringsproducten aan (oud-)werknemers na de datum van pensionering. De hoogte van de verplichting wordt bepaald op basis van de contante waarde van de te verstrekken kortingen na pensioendatum, waarbij rekening gehouden wordt met actuariële veronderstellingen over sterfte en interest. Naast de verstrekte kortingen is tevens een verplichting opgenomen voor vergoedingen voor ziektekosten. Voor de verwachte kosten van deze vergoedingen wordt gedurende het dienstverband een verplichting gevormd, volgens een methode die overeenkomt met die voor toegezegd-pensioenregelingen.

Om aanspraak te maken op deze vergoedingen dient het dienstverband van de medewerkers normaliter tot aan de pensioengerechtigde leeftijd te hebben voortgeduurd en dient het dienstverband een bepaalde minimumperiode te hebben voortgeduurd.

Op aandelen gebaseerde beloningen

Als gevolg van de nationalisatie zijn de aandelen SRH onteigend en niet meer beursgenoteerd. Onder de nieuwe regeling, van kracht vanaf 1 januari 2013, is aan een aantal medewerkers van SRH en haar groepsentiteiten phantom shares verstrekt. De waardeontwikkeling van de phantom shares is gebaseerd op de ontwikkeling van het resultaat van SRH, eventueel geschoond voor incidentele baten of lasten. De waarde van de phantom shares wordt aan het einde van de looptijd uitgekeerd.

De waarde van de verstrekte phantom shares wordt als last verantwoord in de periode waarin de prestaties zijn geleverd. In de daarop volgende periodes wordt de waardeverandering in het resultaat opgenomen tot aan de datum van uitkering.

3.12 Overige voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden getroffen wanneer er sprake is van een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die voortvloeit uit gebeurtenissen in het verleden, het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van economische middelen noodzakelijk is en een betrouwbare schatting van de omvang van de verplichting kan worden gemaakt. De voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Dotaties en eventuele latere vrijvallen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Reorganisatievoorziening

De reorganisatievoorziening is een specifieke voorziening en bestaat uit de naar verwachting te betalen ontslagvergoedingen en andere kosten die direct zijn toe te rekenen aan herstructureringsprogramma's. Deze kosten worden opgenomen in de periode waarin een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting tot betaling ontstaat. Voor kosten of toekomstige bedrijfsverliezen die betrekking hebben op de voortgezette activiteiten wordt vooraf geen voorziening getroffen.

SRH neemt ontslagvergoedingen op wanneer SRH zich aantoonbaar heeft verbonden middels een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting door:

- beëindiging van het dienstverband van huidige werknemers volgens een gedetailleerd formeel plan zonder dat het plan kan worden ingetrokken; of
- uitkering van ontslagvergoedingen als gevolg van een aanbod ter aanmoediging van vrijwillig ontslag.

Vergoedingen die na meer dan twaalf maanden na balansdatum verschuldigd zijn, worden contant gemaakt.

Voorziening voor juridische kosten

SRH treft een voorziening voor gerechtelijke procedures voor de geschatte verplichting op de balansdatum met betrekking tot lopende juridische procedures. De voorziening omvat een schatting van de juridische kosten en in de loop van de juridische procedures te verrichten betalingen, voor zover het waarschijnlijk is dat op de balansdatum een verplichting bestaat, en een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de verplichting.

3.13 Financiële verplichtingen

Derivaten

Zie Derivaten onder Financiële instrumenten.

Spaargelden, schulden aan klanten en schulden aan banken

Spaargelden bestaan uit saldi op (bank)spaarrekeningen, spaardeposito's en termijndeposito's van particuliere klanten.

Schulden aan klanten hebben betrekking op niet-achtergestelde schulden aan niet-banken voor zover niet belichaamd in schuldbewijzen. De post bestaat voornamelijk uit direct opvraagbare tegoeden en kasgelden, naast depots met betrekking tot herverzekeringscontracten, premiedepots en hypotheekdepots.

Schulden aan banken betreffen de niet-achtergestelde schulden aan kredietinstellingen. De obligatieleningen aan banken vallen onder de schuldbewijzen. Onder de schulden aan banken vallen onderhandse leningen, rekeningen courant en uitgezette repo's.

Spaargelden, schulden aan klanten en schulden aan banken worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief de gemaakte transactiekosten is. Vervolgwaarderingen zijn tegen geamortiseerde kostprijs.

Een verschil tussen de eerste waardering en de aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rentemethode opgenomen in de winst- en verliesrekening onder de rubriek rentelasten bancaire activiteiten gedurende de looptijd van deze spaargelden en schulden.

3.14 Overige verplichtingen

De overige verplichtingen bestaan voornamelijk uit opgebouwde rente op financiële instrumenten die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Deze post omvat tevens crediteuren, overige belastingen en overlopende passiva, waaronder tevens de schuld van SRH aan klanten en de clearing tegenpartij inzake derivatenposities.

4 Specifieke grondslagen winst- en verliesrekening

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Kosten worden verantwoord in de kostencategorie waarop deze betrekking hebben.

Een aantal stafafdelingen was geheel of gedeeltelijk gedurende het jaar gemeenschappelijk. De kosten van de concernstaf worden doorbelast op grond van verleende diensten of, waar dat niet goed mogelijk is, proportioneel toegerekend aan de groepsonderdelen. De kosten van de financiële holding SRH, de kosten voor strategische herstructurering van SRH en hieruit voortvloeiende incidentele kosten worden niet doorbelast.

4.1 Baten

De baten geven de reële waarde weer van de diensten na eliminatie van intragroepstransacties binnen SRH. De verantwoording van de baten geschiedt als beschreven in de hiernavolgende paragrafen.

Rentebaten

De rentebaten omvatten de aan de periode toe te rekenen rente op monetaire financiële activa van de bankactiviteiten. Rente op financiële activa wordt opgenomen met behulp van de effectieve rentemethode initieel gebaseerd op de werkelijke transactieprijs.

De effectieve rentemethode is gebaseerd op de verwachte stroom van kasontvangsten, waarbij rekening wordt gehouden met het risico van vervroegde aflossing van het onderliggende financiële instrument en de directe kosten en opbrengsten, zoals de in rekening gebrachte transactiekosten, bemiddelingsprovisies en disagio of agio. Indien het risico van vervroegde aflossing in onvoldoende mate betrouwbaar kan worden bepaald, gaat SRH uit van de kasstromen gedurende de gehele contractuele looptijd van de financiële instrumenten.

Bereidstellingsprovisies, samen met de hiermee verband houdende directe kosten, worden uitgesteld en opgenomen als aanpassing van de effectieve rente van een lening indien het waarschijnlijk is dat SRH een specifieke

leningovereenkomst zal afsluiten. Indien de bereidstelling eindigt zonder dat SRH de lening verstrekt, wordt de provisie geboekt op het moment dat de bereidstellingsperiode eindigt. Indien het onwaarschijnlijk is dat een specifieke leningovereenkomst wordt aangegaan, wordt de bereidstellingsprovisie pro rata als bate opgenomen gedurende de bereidstellingsperiode.

De rentebaten op monetaire financiële activa die een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan en die zijn afgeschreven tot de geschatte realiseerbare waarde of reële waarde, worden daarna opgenomen op basis van de rentevoet die is gebruikt om middels discontering van de toekomstige kasstromen de netto contante waarde te bepalen.

Rentelasten

De rentelasten omvatten de rentelasten uit hoofde van financiële verplichtingen. Rente op financiële verplichtingen die niet worden gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening, wordt verantwoord op basis van de effectieve-rentemethode. Rente op financiële verplichtingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde via de winst- en verliesrekening wordt verantwoord op basis van nominale rentes.

Premie-inkomen

Het premie-inkomen uit verzekeringscontracten, exclusief belastingen en andere heffingen, wordt onderverdeeld in periodiek leven (waaronder pensioenen), koopsommen leven en premies schade.

Periodieke premies, koopsomcontracten en levensverzekeringen met beperkte premiebetaling uit levensverzekeringscontracten worden als opbrengst opgenomen wanneer de polishouder deze verschuldigd is. Rentestandkortingen en tariefkortingen worden bij het afsluiten van het contract als bruto premie verantwoord en gedurende de afschrijvingstermijn opgenomen in de post verzekeringstechnische lasten.

Het premie-inkomen uit schadeverzekeringen betreft de gedurende de looptijd van het contract naar evenredigheid van de verstreken verzekeringstermijn verdiende premie, waarin de mutatie in de voorziening niet-verdiende premie is begrepen. Over het algemeen betreft dit verzekeringscontracten met een maximale looptijd van twaalf maanden.

Herverzekeringspremies

Deze post omvat de premies op uitgaande herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Provisiebaten en baten uit beheervergoedingen

Dit betreft de opbrengsten van effectentransacties voor klanten, vermogensbeheer, provisie van het assurantiebedrijf en andere hieraan gerelateerde diensten die door SRH worden aangeboden. Deze worden opgenomen in de verslagperiode waarin de dienstverlening plaatsvindt. Provisies gerelateerd aan transacties met financiële instrumenten voor eigen rekening worden verwerkt in de geamortiseerde kostprijs van dit instrument, tenzij dit instrument is opgenomen in de categorie reële waarde via de winst- en verliesrekening, in welk geval de provisie wordt verantwoord in het resultaat.

Provisielasten en kosten van beheervergoedingen

Hieronder worden betaalde provisies en beheervergoedingen opgenomen, voor zover deze betrekking hebben op de in de verslagperiode ontvangen dienstverlening.

Resultaat deelnemingen

Hieronder wordt het aandeel van SRH in de resultaten van de deelnemingen verantwoord. Indien de waardering van de deelneming nihil is geworden, worden geen verdere verliezen meer verantwoord, tenzij SRH namens de deelneming verplichtingen is aangegaan of al betalingen voor de deelneming heeft verricht.

De grondslagen van de financiële verslaggeving van geassocieerde deelnemingen zijn waar nodig aangepast teneinde consistentie te waarborgen met de grondslagen van SRH.

Resultaat uit beleggingen

Het resultaat uit beleggingen bestaat uit: rente, dividend, huur en waardestijgingen en -dalingen.

Rente
De post rente omvat de rentebaten uit beleggingen.

Dividend
Dividendbaten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat het recht van de entiteit op betaling wordt gevestigd. In geval van genoteerde effecten is dit de datum waarop deze effecten ex-dividend noteren.

Huur
De huur omvat de huuropbrengsten van beleggingen in vastgoed en vastgoedprojecten. Deze huuropbrengsten worden op lineaire basis over de looptijd van de huurovereenkomst als bate verantwoord.

Waardestijgingen en -dalingen
Voor de beleggingen in de categorie reële waarde via de winst- en verliesrekening worden hieronder zowel de ongerealiseerde als de gerealiseerde waardestijgingen en -dalingen opgenomen. Deze waardemutaties betreffen het verschil tussen enerzijds de reële waarde aan het eind van het verslagjaar of de netto verkoopopbrengst in het verslagjaar en anderzijds de reële waarde aan het begin van het verslagjaar of de aankoopwaarde in het verslagjaar.

Voor de overige categorieën worden hieronder de gerealiseerde waardestijgingen en –dalingen opgenomen, zijnde het verschil tussen de verkoopprijs en de geamortiseerde kostprijs.

Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders
Dit is het resultaat op beleggingen die worden gehouden voor rekening en risico van polishouders van levensverzekeringen. Deze beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardestijgingen en -dalingen van de beleggingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als resultaat op beleggingen voor rekening en risico van polishouders. Hieronder zijn tevens het dividend en de rente voor de polishouders verantwoord.

Resultaat financiële instrumenten
Onder deze post wordt het resultaat uit derivaten en overige financiële instrumenten verantwoord. Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit herwaardering naar reële waarde wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening opgenomen in de post resultaat financiële instrumenten. Indien derivaten in een hedge accounting relatie zijn toegewezen, is de opname van een resulterende winst of een resulterend verlies afhankelijk van de aard van de post die wordt afgedekt. Het niet-effectieve deel van eventuele winsten of verliezen van een cashflow hedge wordt direct opgenomen onder resultaat financiële instrumenten.

Onder deze post wordt tevens de winst of het verlies uit herwaardering van de vorderingen op klanten en uitstaande schuldbewijzen verantwoord die na eerste opname worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening. Daarnaast worden de resultaten op terugkoop van eigen schuldpapier en verkoop van volwaardige kredieten onder deze post verantwoord.

Overige operationele opbrengsten
Deze omvatten alle baten die niet onder bovengenoemde posten kunnen worden verantwoord.

4.2 Lasten
Lasten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord op basis van een rechtstreeks verband tussen de gemaakte kosten en de bijbehorende economische voordelen. Wanneer wordt verwacht dat de economische voordelen verspreid over verschillende verslagperiodes zullen ontstaan, worden lasten in de winst- en verliesrekening verwerkt op basis van een systematische toerekeningsmethodiek. Een kostenpost wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening verwerkt wanneer er geen toekomstige economische voordelen meer worden gegenereerd.

Verzekeringstechnische lasten
Hieronder worden de netto wijziging in de verplichtingen uit verzekeringscontracten opgenomen. Deze wijziging is het saldo van met name de toevoeging van benodigde interest, de toevoeging van premiebedragen voor toekomstige uitkeringen minus verschuldigde uitkeringen (leven en schade), ontwikkelingen in de portefeuille, zoals de uitkeringen en afkopen, het actuariële resultaat op afkopen, royement en sterfte en de afschrijvingskosten van de VOBA en rentestandkortingen.

Lasten voor rekening en risico van polishouders

Hieronder worden verantwoord de uitkeringen aan verzekeringsnemers en de wijzigingen in de verplichtingen uit verzekeringscontracten voor rekening en risico van polishouders. (zie paragraaf Levensverzekeringen voor rekening en risico polishouder).

Acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten

De acquisitiekosten zijn de kosten die direct of indirect te maken hebben met het sluiten van een verzekeringsovereenkomst of het afsluiten van een hypotheek met een daaraan gerelateerd verzekeringsproduct en omvatten onder andere afsluitprovisie, kosten van medische keuring en administratiekosten voor het opnemen van posten in de portefeuille. Tevens is onder acquisitiekosten opgenomen de mutatie in de voorziening voor niet verdiende premies, voor zover deze mutatie betrekking heeft op daarop in mindering gebrachte betaalde provisies.

Bijzondere waardeverminderingen

Bijzondere waardeverminderingen betreffen afwaarderingen van activa onder de boekwaarde. Immateriële vaste activa, materiële vaste activa, geassocieerde deelnemingen, beleggingen, vastgoedprojecten, vorderingen en overige activa kunnen aan bijzondere waardeverminderingen onderhevig zijn. Zodra een bijzondere waardevermindering wordt geconstateerd, wordt deze verwerkt in de winst- en verliesrekening. De specifieke grondslagen voor bijzondere waardeverminderingen worden verder toegelicht 1.4 Specifieke grondslagen balans bij de van toepassing zijnde posten.

Personeelskosten

Deze kosten betreffen alle op het personeel betrekking hebbende kosten. Hieronder vallen onder andere salarissen, sociale lasten en pensioenlasten.

Afschrijving op materiële en immateriële activa

Deze post omvat alle afschrijvingen met betrekking tot materiële en immateriële vaste activa. De specifieke grondslagen voor de afschrijvingen worden verder toegelicht in Specifieke grondslagen balans bij de van toepassing zijnde posten.

Lease

De leaseovereenkomsten die SRH als huurder (lessee) afsluit betreffen operationele lease. Het totaal van de onder de leaseovereenkomsten betaalde bedragen wordt lineair in het resultaat verantwoord over de looptijd van de overeenkomst. De toekomstige verplichtingen uit hoofde van operationele leasecontracten zijn verantwoord als niet uit de balans blijkende verplichting. Onder deze post vallen het gehuurde onroerend goed in eigen gebruik en het wagenpark.

Overige operationele lasten

Hieronder worden kantoor-, huisvestings- en andere bedrijfskosten verantwoord.

Overige rentelasten

De overige rentelasten omvatten de rentelasten uit hoofde van financiële verplichtingen van het verzekeringsbedrijf en groepsgerelateerde activiteiten. De rentelasten worden op basis van de effectieve rentemethode in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Overige lasten

Overige lasten zijn kosten die niet in gespecificeerde rubrieken van de jaarrekening kunnen worden verantwoord. Dit betekent dat deze kosten geen directe relatie hebben met de uitoefening van de primaire en secundaire bedrijfsactiviteiten en hierdoor een incidenteel karakter hebben en slechts in één jaar voorkomen of in één jaar ontstaan en over meerdere jaren worden verdeeld.

5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen zijn verplichtingen die niet worden opgenomen in de balans, omdat het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van een of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat SRH daarop doorslaggevende invloed kan uitoefenen. Het is niet mogelijk om een betrouwbare schatting van de verplichting te maken.

Het maximale potentiële kredietrisico uit hoofde van borgtochten en garanties wordt in de toelichting vermeld. Voor de bepaling van het maximale potentiële kredietrisico wordt verondersteld dat alle tegenpartijen hun contractuele verplichtingen niet meer nakomen en alle bestaande zekerheden geen waarde hebben.

6 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit bedrijfs-, investerings- en financieringsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Bij de kasstroom uit bedrijfsactiviteiten wordt het resultaat voor belastingen gecorrigeerd voor baten en lasten die niet hebben geresulteerd in ontvangsten en uitgaven in hetzelfde boekjaar en voor wijzigingen in voorzieningen en overlopende posten.

Investeringen in deelnemingen worden vermeld onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De op acquisitiedatum aanwezige liquide middelen worden op de aankoopprijs in mindering gebracht.

In het kader van het kasstroomoverzicht zijn de kas en kasequivalenten gedefinieerd conform de balanspost kas en kasequivalenten.

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

1 Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Specificatie deelnemingen in groepsmaatschappijen

in miljoenen euro's	2015	2014
SNS Bank N.V.	--	2.963
VIVAT N.V.	--	1.809
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**4.772**

Verloop deelnemingen in groepsmaatschappijen

in miljoenen euro's	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	4.772	5.199
Kapitaalstorting	--	56
Herwaarderingen	-18	213
Resultaat voor afwaardering en verkoop	462	-452
Afwaardering	-91	-206
Verkopen en verminderingen	-5.126	--
Overige mutaties	1	-38
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**4.772**

De kapitaalstorting in 2014 van € 56 miljoen bestaat uit een kapitaalstorting in VIVAT in verband met de overdracht van de vermogensbeheeractiviteiten van ACTIAM aan VIVAT van € 56 miljoen (de netto vermogenswaarde van ACTIAM op de datum van inbreng van € 39 miljoen en de als gevolg van de overname oorspronkelijk betaalde goodwill van € 17 miljoen).

De herwaarderingen bestaan voornamelijk uit de mutaties van de herwaarderingsreserves van de deelnemingen als gevolg van waardemutaties in de beleggingen waarvan de waardemutaties in het eigen vermogen worden verantwoord. Voor SRH zijn dit wettelijke reserves. Zie ook toelichting Eigen vermogen.

Het resultaat voor afwaardering en verkoop in 2015 van € 462 miljoen betreft de winst van SNS Bank tot en met 30 september 2015 van € 299 miljoen en de winst van VIVAT tot en met 26 juli 2015 van € 163 miljoen. In 2014 bestond het resultaat voor afwaardering en verkoop van € 452 miljoen negatief uit de winst van SNS Bank van € 151 miljoen, het verlies van VIVAT van € 612 miljoen, en de winst van overige deelnemingen van € 9 miljoen.

De afwaardering van € 91 miljoen in 2015 heeft betrekking op de afwaardering van de deelnemingswaarde van SNS Bank als gevolg van de classificatie als beëindigde bedrijfsactiviteit aangehouden voor distributie. De afwaardering van € 206 miljoen in 2014 heeft betrekking op de afwaardering van de deelnemingswaarde van VIVAT als gevolg van de classificatie als beëindigde bedrijfsactiviteit aangehouden voor verkoop.

Voor de specificatie van het resultaat van de voormalige dochters VIVAT en SNS Bank zie toelichting Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten in de geconsolideerde jaarrekening.

De verkopen en verminderingen in 2015 bestaan uit de netto vermogenswaarde van de deelneming VIVAT van € 1.970 miljoen en SNS Bank van € 3.157 miljoen op het moment van verkoop respectivelijk overdracht.

Overige mutaties in 2014 bestaat voornamelijk uit het effect van de fusie van SNS REAAL met SNS REAAL Invest. SNS REAAL Invest had een negatief vermogen van € 36 miljoen.

2 Vorderingen op groepsmaatschappijen

Specificatie vorderingen op groepsmaatschappijen

	SNS Bank		VIVAT		Totaal	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
Achtergestelde leningen	--	40	--	302	--	342
Vennootschapsbelasting	--	-54	--	70	--	16
Overige activa / passiva	--	-13	--	12	--	-1
Rekening courant met groepsmaatschappijen	--	1	--	24	--	25
Kas en kas equivalenten	--	69	--	--	--	69
Totaal	**--**	**43**	**--**	**408**	**--**	**451**

De achtergestelde lening aan SNS Bank is in juni 2015 afgelost na goedkeuring van De Nederlandsche Bank.

De achtergestelde leningen aan VIVAT zijn geherrubriceerd naar overige vorderingen aangezien VIVAT door de overname door Anbang een derde partij is geworden (zie toelichting Overige vorderingen).

3 Overige vorderingen

Specificatie overige vorderingen

in miljoenen euro's	**2015**	2014
Vordering Nederlandse Staat	1.598	--
Achtergestelde leningen VIVAT	302	--
Overige vorderingen	**1.900**	**--**

Vordering op de Nederlandse Staat

Per 30 september 2015 is de deelneming in SNS Bank overgedragen door SRH aan de Nederlandse Staat. De koopsom bedroeg € 2,7 miljard zoals door de Minister van Financiën al aangekondigd in de kamerbrief van 28 augustus 2015. Deze koopsom is in overleg met SRH vastgesteld op gemeld bedrag. Aan de verplaatsing van SNS Bank komen initieel geen kasstromen te pas. De Staat verkrijgt voor de koopprijs van € 2,7 miljard alle geplaatste aandelen in SNS Bank, door:

1. de eerder aan SRH verstrekte overbruggingslening van € 1,1 miljard en daarop verschuldigde rente te verrekenen; en
2. het restant van de koopprijs van € 1,6 miljard (€ 2,7 miljard – € 1,1 miljard, vermeerderd met rente) schuldig te blijven waardoor SRH een vordering op de Staat verkrijgt.

De voorwaarden van de onder 2 genoemde lening van de Staat zijn vastgelegd in een schriftelijke leningsovereenkomst tussen SRH en de Nederlandse Staat.

De verschuldigde rente op de voormelde overbruggingslening bedroeg ten tijde van de gemelde verrekening € 2 miljoen. Na de gemelde verrekening bedraagt het restant van de vordering van SRH op de Nederlandse Staat dus € 1.598 miljoen.

De lening heeft een looptijd van 30 jaar. Er is voor gekozen om de hele lening voor een renteperiode van 5 jaar vast te leggen tegen een rentepercentage van 0,094%. SRH heeft de mogelijkheid om na afloop van deze periode andere renteloopijden voor leningdelen te kiezen. SRH kan uitbetaling van (een deel van) de vordering verlangen indien haar liquiditeitspositie dit noodzakelijk maakt. Voor zover nodig zal het betreffende bedrag dan eerst moeten worden omgezet naar het direct opeisbare leningdeel. Voor die omzetting geldt een boeteclausule, zijnde het verschil tussen de nominale waarde van het betreffende leningdeel en de op dat moment geldende marktwaarde van het betreffende leningdeel. De Staat mag de lening op elk moment zonder boeterente terugbetalen.

Het eventuele restant van de vordering wordt uitgekeerd aan de Staat bij de finale afwikkeling van SRH of deels eerder indien de wet, de statuten van SRH en het dividendbeleid van SRH in die mogelijkheid voorzien door terugbetaling van vrij uitkeerbare reserves. Ten gevolge van de uitkering aan de Staat, zal de vordering door schuldvermenging (artikel 6:161 BW) te niet gaan.

Achtergestelde leningen VIVAT

Ultimo december 2015 heeft SRH een vordering op VIVAT met een nominale hoofdsom van € 302 miljoen. Deze vordering betreft een tweetal achtergestelde leningen aan voormalige dochters van SRH:

- Een achtergestelde lening van € 207 miljoen aan VIVAT met een rentepercentage van 6,318%, met een eerstvolgende aflossingsmogelijkheid in juli 2017;
- Een achtergestelde lening van € 95 miljoen aan SRLEV met een rentepercentage van 8,9%, met een eerstvolgende aflossingsmogelijkheid in april 2018.

VIVAT en SRLEV zijn in 2015 overgegaan tot uitstel van de jaarlijkse rentebetaling. Dit betekent dat SRH naast de hoofdsom tevens een vordering van € 22 miljoen aan uitgestelde rente op VIVAT heeft. Deze vordering is opgenomen onder de Overige activa.

In de koopovereenkomst tussen SRH en Anbang met betrekking tot de aandelen in het kapitaal van VIVAT werd opgenomen dat Anbang er voor zal zorgen dat deze vorderingen uiterlijk eind januari 2016 door VIVAT aan SRH zullen worden voldaan, mits De Nederlandsche Bank haar voorafgaande toestemming verleent aan de terugbetaling van deze vorderingen (zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum).

4 Beleggingen

Specificatie beleggingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	--	38
Totaal	**--**	**38**

Verloop beleggingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	38	40
Verkopen en verminderingen	-42	--
Herwaarderingen	4	-2
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**38**

In 2015 heeft SRH haar belang van 5,5% van het totaal aantal geplaatste aandelen in het kapitaal van Van Lanschot N.V. (2.237.042 aandelen) verkocht waarbij een nettowinst van € 13 miljoen is gerealiseerd.

5 Uitgestelde belastingvorderingen

Zie voor informatie de toelichting Uitgestelde belastingvorderingen in de geconsolideerde jaarrekening.

6 Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting heeft betrekking op voorschotten en verschuldigde bedragen. De vennootschapsbelasting is inclusief ingehouden dividendbelasting, die wordt geregeld door middel van de aangifte vennootschapsbelasting. Tot 30 juni 2015 vormde SRH samen met een belangrijk deel van haar (voormalige) groepsmaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De acuut te vorderen en verschuldigde vennootschapsbelasting tot en met de jaren 2013 staat onherroepelijk vast. De op basis van de definitieve aanslagen alsmede de ingediende aangiftes verschuldigde vennootschapsbelasting van de diverse (voormalige) groepsmaatschappijen ten aanzien van deze jaren is afgerekend met SRH, het hoofd van de fiscale eenheid.

In de verkooptransactie van VIVAT is tevens de verkoop van de vorderingen van SRH op VIVAT en haar groepsmaatschappijen uit hoofde van vennootschapsbelasting meegenomen voor zover die betrekking hebben op de boekjaren 2013 en 2014, in totaal voor een bedrag van € 85 miljoen. Deze vorderingen waren gebaseerd op schattingen van de fiscaal belastbare winst van VIVAT. In de verkoopovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de verrekening van deze vorderingen naar aanleiding van de aangiftes vennootschapsbelasting. In het geval van afwijkingen van de aangiftes met de eerdere schattingen was de vraag of deze binnen de met Anbang overeengekomen grenzen zouden blijven. Op basis van de huidige geconstateerde afwijkingen is er door Anbang een additioneel bedrag van € 1 miljoen aan SRH voldaan.

7 Overige activa

Specificatie overige activa

in miljoenen euro's	2015	2014
Lopende rente	12	--
Overige overlopende activa	--	3
Overlopende activa	**12**	**3**
Overige belastingen	--	-1
Overig	28	1
Totaal	**40**	**3**

De post Overig is met name gerelateerd aan uitstaande rente op de leningen aan VIVAT. Voor meer informatie zie toelichting Overige vorderingen.

8 Kas en kasequivalenten

Specificatie kas en kasequivalenten

in miljoenen euro's	2015	2014
Kortlopende banktegoeden	--	2
Kasmiddelen	--	--
Totaal	**--**	**2**

9 Eigen vermogen

Overzicht mutaties eigen vermogen 2015

in miljoenen euro's	Geplaatst kapitaal	Agio-reserve	Reële waarde reserve	Wettelijke reserve deel-nemingen	Overige wettelijke reserves	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2015	469	5.468	9	390	--	-1.625	-712	3.999
Overboeking nettoresultaat 2014	--	--	--	--	--	-712	712	--
Ongerealiseerde herwaarderingen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	-8	--	--	--	-8
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	--	--	--	--	--
Ongerealiseerde herwaarderingen	--	--	3	-190	--	--	--	-187
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	--	15	--	--	--	15
Realisatie van herwaarderingen via W&V	--	--	-12	77	--	--	--	65
Realisatie herwaardering via eigen vermogen	--	--	--	1	--	--	--	1
Herberekeningseffecten van toegezegde pensioenregeling	--	--	--	--	--	-14	--	-14
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	20	--	--	--	20
Mutatie shadow accounting	--	--	--	67	--	--	--	67
Overige mutaties	--	8		--	--	28	--	36
Rechtstreekse mutaties in eigen vermogen	**--**	**8**	**-9**	**-18**	**--**	**14**	**--**	**-5**
Nettoresultaat 2015	--	--	--	--	--	--	-2.157	-2.157
Totaal resultaat 2015	**--**	**8**	**-9**	**-18**	**--**	**14**	**-2.157**	**-2.162**
Verkoop VIVAT	--	--	--	-205	--	205	--	--
Overdracht SNS Bank	--	--	--	-167	--	167	--	--
Transacties met aandeelhouder	**--**	**--**	**--**	**-372**	**--**	**372**	**--**	**--**
Totaal mutaties eigen vermogen 2015	**--**	**8**	**-9**	**-390**	**--**	**-326**	**-1.445**	**-2.162**
Stand per 31 december 2015	**469**	**5.476**	**--**	**--**	**--**	**-1.951**	**-2.157**	**1.837**

Overzicht mutaties eigen vermogen 2014

in miljoenen euro's	Geplaatst kapitaal	Agio-reserve	Reële waarde reserve	Wettelijke reserve deel-nemingen	Overige wettelijke reserves	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2014	469	5.468	10	178	53	268	-1.950	4.496
Overboeking nettoresultaat 2013	--	--	--	--	--	-1.950	1.950	--
Ongerealiseerde herwaarderingen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	147	--	-22	--	125
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	1	--	--	--	1
Ongerealiseerde herwaarderingen	--	--	-1	2.935	--	--	--	2.934
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	--	2	--	--	--	2
Realisatie van herwaarderingen via W&V	--	--	--	-278	--	--	--	-278
Herberekeningseffecten van toegezegde pensioenregeling	--	--	--	--	--	22	--	22
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	-476	--	--	--	-476
Aanvulling negatieve herwaarderingsreserves deelnemingen	--	--	--	--	-53	53	--	--
Mutatie shadow accounting	--	--	--	-2.118	--	--	--	-2.118
Overige mutaties	--	--	--	-1	--	4	--	3
Rechtstreekse mutaties in eigen vermogen	**--**	**--**	**-1**	**212**	**-53**	**57**	**--**	215
Nettoresultaat 2014	--	--	--	--	--	--	-712	-712
Totaal resultaat 2014	**--**	**--**	**-1**	**212**	**-53**	**57**	**-712**	**-497**
Transacties met aandeelhouder	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**
Totaal mutaties eigen vermogen 2014	**--**	**--**	**-1**	**212**	**-53**	**-1.893**	**1.238**	**-497**
Stand per 31 december 2014	**469**	**5.468**	**9**	**390**	**--**	**-1.625**	**-712**	**3.999**

9.1 Geplaatst kapitaal

Het geplaatste kapitaal is volgestort en bestaat uit alleen gewone aandelen. De nominale waarde van de gewone aandelen is € 1,63 per aandeel.

Specificatie geplaatst kapitaal

	Aantal gewone aandelen		Bedrag gewone aandelen (in € miljoenen)	
	2015	2014	**2015**	2014
Maatschappelijk aandelenkapitaal	1.044.005.149	1.044.005.149	1.702	1.702
Aandelenkapitaal in portefeuille	756.385.276	756.385.276	1.233	1.233
Totaal eind van het jaar	**287.619.873**	**287.619.873**	**469**	**469**

Verloop geplaatst kapitaal

	Aantal gewone aandelen		Bedrag gewone aandelen (in € miljoenen)	
	2015	2014	**2015**	2014
Aandelen begin van het jaar	287.619.873	287.619.873	469	469
Transacties met aandeelhouder	--	--	--	--
Uitgegeven per 31 december	**287.619.873**	**287.619.873**	**469**	**469**

10 Schuldbewijzen

Specificatie schuldbewijzen

in miljoenen euro's	**2015**	2014
EMTN leningen	--	55
Totaal	**--**	**55**

De European Medium Term Notes (EMTN) zijn op 30 oktober 2015 afgelost.

11 Voorziening voor personeelsverplichtingen

Specificatie voorziening voor personeelsverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Pensioenverplichtingen	23	59
Overige personeelsverplichtingen	--	22
Totaal	**23**	**81**

Voor meer informatie zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum en toelichting Voorziening voor personeelsverplichtingen in de geconsolideerde jaarrekening.

Verloop pensioenverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Contante waarde begin van het jaar	59	80
Overdracht i.v.m. aanpassing werkgeverschap	-57	--
Toename en oprenting via winst en verlies	19	--
Actuariële winsten en verliezen ten laste van overig totaalresultaat	2	-22
Uitkeringen	--	--
Overige mutaties	--	1
Balanswaarde eind van het jaar	**23**	**59**

Verloop overige personeelsverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	22	20
Dotatie / vrijval overige personeelsverplichtingen	--	2
Overboeking passiva aangehouden voor verkoop	-22	--
Overige mutaties	--	--
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**22**

12 Overige voorzieningen

Specificatie overige voorzieningen

in miljoenen euro's	2015	2014
Reorganisatievoorziening	1	4
Overige voorzieningen	58	--
Totaal	**59**	**4**

Verloop overige voorzieningen

in miljoenen euro's	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	4	10
Dotaties / vrijvallen	60	6
Onttrekkingen	-5	-5
Wijziging groepsstructuur	--	-7
Balanswaarde eind van het jaar	**59**	**4**

SRH heeft in 2015 een voorziening geboekt van € 59 miljoen als aanvullende vergoeding voor de overdracht aan VIVAT van pensioenindexatieverplichtingen jegens (voormalige) medewerkers van SRH, SNS Bank en VIVAT en de daarmee samenhangende kosten. Voor meer informatie zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum.

13 Schulden aan de Nederlandse Staat

Op 4 maart 2013 heeft de Nederlandse Staat aan SNS REAAL, thans genaamd SRH, een kortlopende en onder voorwaarden doorrollende lening in drie tranches verstrekt van € 1,1 miljard. Dit krediet is gebruikt om € 485 miljoen externe schuld en € 615 miljoen aan intern opgenomen leningen af te lossen. De lening is op 30 september 2015 met de opbrengst van de aandelen in SNS Bank verrekend (zie toelichting Overige vorderingen).

14 Schulden aan Banken

SNS Bank heeft een rekening-courant faciliteit verleend aan SRH van € 100 miljoen. De looptijd is tot en met 31 december 2015 met een verlengingsoptie. Op 28 december 2015 heeft SNS Bank de faciliteit verlengd tot 28 februari 2016. De faciliteit is dagelijks herroepelijk en opeisbaar. De rente van de lening is de eenmaands EURIBOR plus 300 basispunten. Deze faciliteit aan SRH wordt niet als 'at arm's length' beschouwd. Op 31 december 2015 is voor € 19 miljoen onder deze faciliteit getrokken (2014: nihil). Voor meer informatie zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum.

15 Overige verplichtingen

Overige schulden bestaan voornamelijk uit overlopende passiva en lopende rente.

16 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

16.1 Voorwaardelijke verplichtingen

SRH heeft geen voorwaardelijke verplichtingen.

16.2 Garantie- en compensatiestelsels

Alle garanties in de zin van artikel 2:403 BW die SRH voor haar voormalige dochtermaatschappijen had gesteld zijn ingetrokken. SRH heeft tevens de overblijvende aansprakelijkheid uit hoofde van deze garanties ingetrokken, na het voornemen daartoe te hebben aangekondigd in een landelijk verspreid dagblad. Enkele schuldeisers van Propertize B.V. en van een dochtermaatschappij van Propertize B.V., PRPZ Financiering Participaties B.V. hebben binnen de daartoe geldende wettelijke termijn verzet aangetekend tegen intrekking van de overblijvende aansprakelijkheid. Voor deze schuldeisers is de overblijvende aansprakelijkheid (nog) niet geëindigd. Over de vraag of het verzet van de betreffende schuldeisers al dan niet gegrond is, is SRH in een juridische procedure verwikkeld (zie ook 16.4.1).

Eind 2015 heeft SRH aangekondigd ook de overblijvende aansprakelijkheid uit hoofde van de 403-verklaring die was afgegeven ten behoeve van SNS Bank te beëindigen. Tegen dit voornemen is geen verzet aangetekend, zodat de overblijvende aansprakelijkheid ten aanzien van SNS Bank geheel is geëindigd.

Tot 30 juni 2015 vormde SRH samen met een belangrijk deel van haar (voormalige) groepsmaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, alsmede een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Voor de fiscale eenheid voor de omzetbelasting geldt dat deze voortduurde tot en met 30 september 2015 betreffende de fiscale eenheid tussen SRH en SNS Bank en haar dochtervennootschappen. Alle vennootschappen binnen deze fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden uit hoofde van vennootschapsbelasting respectievelijk de omzetbelasting van de betreffende fiscale eenheid tot dat de betreffende jaren definitief zijn afgerekend. Voor meer informatie omtrent de fiscale eenheid zie toelichting Vennootschapsbelasting.

.

16.3 Toekomstige betalingsverplichtingen

Looptijd toekomstige minimale betalingsverplichtingen operationele leasecontracten

in miljoenen euro's	2015	2014
< 1 jaar	10	17
1 - 5 jaar	39	45
> 5 jaar	57	67
Totaal	**106**	**129**

Ultimo 2015 heeft SRH een enkel operationeel leasecontract met toekomstige betalingsverplichtingen van € 106 miljoen, het betreft de huurovereenkomst voor het Hojel-gebouw in Utrecht (2014: € 116 miljoen). Gedurende geheel 2015 en per balansdatum is SRH hoofdhuurder en zijn SNS Bank en VIVAT onderhuurders. Het facilitair bedrijf van SNS Bank, de huidige hoofdgebruiker van het pand, verzorgt de betaling van de huur, hetgeen betekent dat SNS Bank de huurverplichtingen jegens de verhuurder namens SRH voldoet en de voor SRH en VIVAT relevante huur vervolgens van die partijen int. Zie ook toelichting Gebeurtenissen na balansdatum.

In verband met de herstructurering heeft de voormalige Holding SRH de resterende IT contracten in 2015 gelijk verdeeld over SNS Bank en VIVAT (2014: € 6 miljoen). De leasecontracten wagenpark en daaraan gelieerde verplichtingen zijn in het kader van de splitsing overgenomen door de Bank casu quo de Verzekeraar in de verhouding waarin de werknemers naar de Bank respectievelijk de Verzekeraar zijn overgegaan (2014: € 7 miljoen).

16.4 Juridische procedures

16.4.1 Procedures en onderzoeken naar aanleiding van de nationalisatie

Algemeen

Diverse oorspronkelijke rechthebbenden van de onteigende effecten en vermogensbestanddelen zijn juridische procedures gestart om hun schade vergoed te krijgen. Per datum van het opmaken van de jaarrekening zijn er als gevolg van de nationalisatie (nog) geen gerechtelijke procedures gestart tegen SNS REAAL, thans SRH, anders dan hierna vermeld.

Op dit moment is nog geen inschatting te maken van de kans dat mogelijke juridische procedures van oorspronkelijke rechthebbenden of overige betrokkenen bij de nationalisatie tot een verplichting voor SRH zullen leiden, noch van de hoogte van de (mogelijke) financiële impact van deze procedures op SRH. Om die reden zijn ten aanzien van mogelijke juridische procedures door rechthebbenden van de onteigende effecten en vermogensbestanddelen en overige betrokkenen eind 2015 geen voorzieningen gevormd. Aangezien de uitkomst van mogelijke juridische procedures niet met zekerheid bepaald kan worden, valt niet uit te sluiten dat een negatieve uitkomst daarvan een materiële negatieve financiële impact zou kunnen hebben op de vermogenspositie, resultaten en/of kasstromen van SRH.

Enquêteprocedure Vereniging van Effectenbezitters

Op 6 november 2014 heeft de Vereniging van Effectenbezitters (de ‘VEB’) bij de Ondernemingskamer te Amsterdam een verzoekschrift ingediend tot het houden van een enquête naar het beleid van SNS REAAL, thans genaamd SRH, SNS Bank en het voormalige SNS Property Finance, thans genaamd Propertize, over de periode 2006 tot en met het moment waarop de enquête is afgerond. Op 19 februari 2015 vond een preliminaire behandeling van de bevoegdheid en ontvankelijkheid van de VEB plaats. Deze behandeling betreft uitsluitend het ontvankelijkheidsvraagstuk en gaat nog niet in op het inhoudelijke verzoek tot enquête. Op 8 juli 2015 heeft de Ondernemingskamer zich aldus uitsluitend uitgelaten over de ontvankelijkheid van de VEB en de Ondernemingskamer heeft bepaald dat de VEB (alsmede de in de procedure aan haar zijde gevoegde partij Stichting Beheer SNS REAAL) ontvankelijk is in haar verzoek voor zover het SRH betreft. Ten aanzien van SNS Bank is de beslissing aangehouden en ten aanzien van Propertize is het verzoek afgewezen. De Ondernemingskamer heeft instelling van tussentijdse cassatie van haar beschikking mogelijk gemaakt. SRH, alsmede SNS Bank, hebben cassatie ingesteld tegen deze beslissing van de Ondernemingskamer. Pas na de beslissing op het cassatieberoep door de Hoge Raad en alleen wanneer de VEB ontvankelijk wordt geoordeeld in haar verzoek, kunnen de inhoudelijke gronden van het verzoek tot enquête worden behandeld.

Stichting Beheer SNS REAAL

In de door de Stichting Beheer SNS REAAL (de 'Stichting') op 11 november 2013 bij de rechtbank Amsterdam geëntameerde verzoekschriftprocedure tot het houden van een voorlopig getuigenverhoor heeft de rechtbank bij beschikking van 15 januari 2015 het verzoek van de Stichting afgewezen. De argumentatie van de rechtbank is – kort gezegd – dat het verzoek van de Stichting ‘in al zijn onderdelen' prematuur is, omdat de schadeloosstellingsprocedure bij de Ondernemingskamer (zie hierna Overige procedures, onderzoeken en ontwikkelingen relevant voor SRH) zich nog in een beginstadium bevindt. Bij beroepschrift van 14 april 2015 is de Stichting van de uitspraak van de rechtbank in beroep gekomen. SRH (en de Staat als gevoegde partij aan de zijde van SRH) hebben schriftelijk verweer gevoerd. Medio april 2016 heeft de mondelinge behandeling in deze zaak plaatsgevonden. Eind mei 2016 wordt in deze procedure een uitspraak verwacht.

Voorts heeft de Stichting bij dagvaarding van 23 februari 2015 SRH gedagvaard ter verkrijging van een verklaring voor recht omtrent de status van de door haar in 2008 uitgegeven Core Tier 1 Capital Securities (de ‘Stichting Securities'). De Stichting stelt zich op het standpunt dat de achterstellingsclausule in de terms and conditions van de Stichting Securities geen toepassing zou (moeten) vinden. De in de Stichting Securities belichaamde vorderingen zouden daarmee volgens de Stichting in rang gelijk zijn aan concurrente vorderingen hetgeen mogelijk relevant is voor haar positie in de schadeloosstellingsprocedure bij de Ondernemingskamer (zie Overige procedures, onderzoeken en ontwikkelingen

relevant voor SRH). Inmiddels heeft de Staat zich in de onderhavige procedure aan de zijde van SRH gevoegd en heeft SRH (evenals de Staat) bij conclusie van antwoord geconcludeerd dat de achterstelling moet worden erkend. De uitspraak in deze procedure wordt medio mei 2016 verwacht.

Procedure in verband met verklaringen uit hoofde van art. 2:403 BW Propertize c.s.

Deze procedure houdt geen rechtstreeks verband met het onteigeningsbesluit maar vloeit voort uit de daarop volgende verzelfstandiging van Propertize. In het kader van die verzelfstandiging hebben SRH en SNS Bank de in het verleden voor Propertize c.s. afgegeven 403-verklaringen ingetrokken. Door het verstrijken van de verzettermijn is deze intrekking voor crediteuren onherroepelijk geworden, met uitzondering van twee partijen die vorderingen op Propertize c.s. pretenderen, Commerzbank en – zakelijk weergegeven – de curatoren in de faillissementen van de 2SQR-vennootschappen, voormalige cliënten van Propertize. Bij eindbeschikking van 14 januari 2015 is het door deze partijen ingestelde verzet tegen de intrekking van de 403-verklaringen door de rechtbank Midden-Nederland gegrond verklaard. SRH, SNS Bank en ook Propertize hebben tegen deze eindbeschikking hoger beroep ingesteld. De beroepschriften van SRH, SNS Bank en Propertize zijn gezamenlijk behandeld ter zitting van 11 juni 2015. De Ondernemingskamer heeft bij beschikking van 9 december 2015 de uitspraak van de rechtbank bekrachtigd, en daarmee het verzet tegen de intrekking gegrond verklaard. SRH gaat tegen de beschikking van de Ondernemingskamer in cassatie. (De uitkomst van) deze verzetprocedure heeft als zodanig geen materiële betekenis voor de balans van SRH.

Verder hebben enkele wederpartijen van Propertize die juridische procedures voeren tegen Propertize daarbij tevens SRH gedaagd. De juridische grondslag daarvan is niet altijd duidelijk en SRH acht de kans van slagen van deze claims tegen SRH beperkt.

Overige procedures, onderzoeken en ontwikkelingen relevant voor SRH

Verder zijn er nog procedures waarbij SRH geen (proces)partij of rechtstreeks onderwerp van onderzoek is doch het verloop en de uitkomst van deze trajecten kan mogelijk materiële invloed hebben op de positie van SRH.

Dit geldt allereerst voor de door rechthebbenden van de onteigende effecten en vermogensbestanddelen gestarte schadeloosstellingsprocedure bij de Ondernemingskamer. In de door de Ondernemingskamer op 11 juli 2013 gewezen tussenbeschikking is bepaald dat deskundigen zullen worden benoemd ter bepaling van de waarde van de op 1 februari 2013 onteigende vermogensbestanddelen en effecten, en heeft de Ondernemingskamer ook zelf uitgangspunten voor de waardebepaling gegeven. De Hoge Raad heeft zich in zijn arrest van 20 maart 2015 over die uitgangspunten uitgesproken.

Een van de uitgangspunten was dat de schadeloosstelling hoger moet zijn dan het aanbod van € 0,--, omdat de minister dat aanbod onvoldoende heeft toegelicht. Volgens de Hoge Raad moet de Ondernemingskamer zelf, dus los van het aanbod, de schadeloosstelling vaststellen, en daarvoor is niet van belang hoe de Minister zijn aanbod heeft toegelicht. Dat betekent dat de schadeloosstelling alsnog op € 0,-- zou kunnen uitkomen.

Daarnaast beoordeelt de Hoge Raad een groot aantal andere door de Ondernemingskamer gegeven uitgangspunten voor de schadeloosstelling, onder meer over de betekenis van de beurskoers voor de waardebepaling en de vraag of rekening mag worden gehouden met het optreden van de Nederlandsche Bank voorafgaand aan de onteigening (het zogenaamde SREP-besluit). Op diverse punten worden nieuwe uitgangspunten geformuleerd.
Het gevolg van de uitspraak van de Hoge Raad is dat de schadeloosstellingsprocedure, die bij de Ondernemingskamer wordt voortgezet, op diverse punten moet worden bijgesteld.

De Ondernemingskamer heeft - met inachtneming van de in het arrest van de Hoge Raad van 20 maart 2015 gegeven kaders - bij beschikking van 26 februari 2016 bepaald dat de waarde van de onteigende effecten en vermogensbestanddelen dient te worden vastgesteld door deskundigenonderzoek. In dat verband heeft de Ondernemingskamer drie deskundigen benoemd, die het onderzoek zullen gaan uitvoeren. Uit de beschikking volgt dat de Ondernemingskamer ernaar streeft dat de deskundigen op 1 oktober 2016 hun onderzoeksrapport opleveren. Een eventuele uit deze procedure voortvloeiende schadeloosstelling wordt voldaan door de Staat.

Daarnaast heeft een aantal partijen de uitkomst van de beroepsprocedure bij de Raad van State, waarbij het onteigeningsbesluit in stand is gelaten, ter toetsing voorgelegd aan het Europees Hof voor Rechten van de Mens (‘EHRM’). Bij uitspraken van 14 januari 2014 en 11 februari 2014 heeft het EHRM de zaken op een aantal onderdelen niet-ontvankelijk verklaard en voor het overige geoordeeld dat momenteel nog nationale procedures aanhangig zijn over

(eventuele) compensatie in verband met de onteigening. Het gaat daarbij met name om de schadeloosstellingsprocedure voor de Ondernemingskamer. Een hernieuwde rechtsgang naar het EHRM na het onherroepelijk eindigen van de Ondernemingskamer-procedure behoort tot de mogelijkheden. Deze rechtsgang zal dan echter in beginsel alleen betrekking kunnen hebben op de procesgang rondom de schadeloosstelling in verband met de nationalisatie. Het EHRM heeft bij uitspraak van 9 april 2015 namelijk geoordeeld dat de beroepsprocedure zelf als rechtmatig heeft te gelden. Het EHRM verklaarde de hiertegen gerichte klachten niet-ontvankelijk. Het Hof stelde dat obligatiehouders tijdens het proces van de onteigening niet geconfronteerd werden met een oneerlijk nadeel.

Arbitrage procedure over achterstelling lening

Bij het Nederlands Arbitrage Instituut is een procedure aanhangig geweest tussen een leninggever van een onderhandse lening die behoort tot de passiva die bij Besluit van 1 februari 2013 van de Minister in Stichting afwikkeling onderhandse schulden SNS REAAL zijn ondergebracht en SRH (als oorspronkelijke contractpartij). In de procedure stond de vraag centraal of de lening als achtergesteld dient te worden beschouwd. In een NAI arbitrageprocedure is inmiddels bij arbitraal vonnis bepaald dat de betreffende onderhandse lening als achtergestelde lening dient te worden beschouwd.

16.4.2 Andere claims en rechtszaken

SRH is betrokken bij rechtszaken die reeds voor de nationalisatie aanhangig waren en waarvoor de nationalisatie aldus geen aanleiding vormde. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat SRH in de toekomst in nieuwe juridische procedures betrokken zal worden. Hoewel het niet mogelijk is de uitkomst van lopende of dreigende juridische procedures te voorspellen, is de Raad van Bestuur van mening - op grond van de informatie die thans beschikbaar is en na raadpleging van externe juridische adviseurs - dat het onwaarschijnlijk is dat de uitkomsten van deze procedures materieel nadelige gevolgen zullen hebben voor de financiële positie of bedrijfsresultaten van SRH.

17 Verbonden partijen

17.1 Identiteit van verbonden partijen

Partijen worden als verbonden beschouwd wanneer één partij bij de besluitvorming over financiële of operationele kwesties zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen over de andere partij. SRH onderhoudt in het kader van haar gewone bedrijfsvoering verschillende soorten normale zakelijke relaties met verbonden ondernemingen en partijen. De verbonden partijen van SRH zijn de aandeelhouder Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI), de Nederlandse Staat, Stichting Afwikkeling Onderhandse Schulden SRH (Stichting AOS) en het topkader inclusief naaste familieleden. De relaties met deze verbonden partijen zijn vooral op het gebied van administratieve relaties. De voormalige dochters VIVAT en SNS Bank worden tot het moment van aandelenoverdracht als verbonden partijen beschouwd.

Stichting AOS wordt als verbonden partij beschouwd omdat op het moment van nationalisatie in februari 2013 de onteigening van de achtergestelde onderhandse schulden heeft plaatsgevonden door onteigening van de met die schulden corresponderende passieve vermogensbestanddelen van SRH en SNS Bank ten name van de Stichting AOS. SRH is bij wijze van onmiddellijke voorziening als enig bestuurder van Stichting AOS benoemd.

Transacties met verbonden partijen hebben plaatsgevonden op marktconforme voorwaarden, behalve indien anders vermeld. Bij de transacties met verbonden partijen is voldaan aan best practice-bepalingen II.3.2, II.3.3, II.3.4, III.6.1, III. 6.3 en III.6.4 van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Een aantal stafafdelingen waren gedeeltelijk gedurende het jaar gemeenschappelijk. De kosten van de concernstaf werden doorbelast op grond van verleende diensten of, waar dat niet goed mogelijk is, proportioneel toegerekend aan de voormalige groepsonderdelen. De kosten van de financiële holding SRH, de kosten voor strategische herstructurering van SRH en hieruit voortvloeiende incidentele kosten worden niet doorbelast.

17.2 Posities en transacties tussen SRH en (voormalige) dochters

	SNS Bank		VIVAT		Overige groepsmaatschappijen	
in miljoenen euro's	**30-9-2015**	2014	**31-7-2015**[1]	2014	**2015**	2014
Posities						
Vorderingen	46	43	327	408	--	--
Transacties						
Mutatie vorderingen	3	215	-81	-154	--	-16
Ontvangen opbrengsten	12	141	15	180	--	--
Overige betaalde kosten	9	--	18	7	--	3

1 Omdat 26 juli 2015 niet gelijk valt met een afsluitdatum zijn de posities per 31 juli 2015 opgenomen. De posities per 31 juli 2015 wijken niet materieel af van dit per 26 juli 2015.

Posities en transactie binnen SRH groep

SRH heeft op 30 september 2015 alle aandelen in SNS Bank overgedragen aan de Nederlandse Staat tegen een door de Minister vastgestelde prijs. Direct na de overdracht heeft de Staat SNS Bank overgedragen aan SNS Holding, een 100% dochter van Stichting Administratiekantoor Beheer Financiële Instellingen (NLFI). De overdracht van SNS Bank naar de Staat - nadat eerder VIVAT per 26 juli door SRH aan Anbang werd verkocht - betekent dat SNS Bank en VIVAT verzekeringen op 31 december 2015 niet meer onderdeel uit maken van SRH groep. Aangezien SNS Bank en VIVAT gedurende het jaar nog wel onderdeel uit maakten van de SRH groep worden de posities en transacties tussen SRH en haar dochtermaatschappijen tot het moment van verkoop en overdracht in bovenstaande tabel toegelicht.

Funding gerelateerde intragroep transacties en posities

SNS Bank heeft een rekening-courant faciliteit verleend aan SRH van € 100 miljoen. De looptijd is tot en met 31 december 2015 met een verlengingsoptie. Op 28 december 2015 heeft SNS Bank de faciliteit verlengd tot 28 februari 2016. De faciliteit is dagelijks herroepelijk en opeisbaar. De rente van de lening is de eenmaands EURIBOR plus 300 basispunten. Deze faciliteit aan SRH wordt niet als ‘at arm's length’ beschouwd en wordt volledig op het kapitaal van SNS Bank in mindering gebracht in de berekening van de solvabiliteit van SNS Bank. Op 31 december 2015 is voor € 19 miljoen onder deze faciliteit getrokken. Zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum voor meer informatie.

Vennootschapsbelasting (fiscale eenheid)

Tot 30 juni 2015 vormde SRH samen met een belangrijk deel van haar (voormalige) groepsmaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, alsmede een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Voor de fiscale eenheid voor de omzetbelasting geldt dat deze voortduurde tot en met 30 september 2015 betreffende de fiscale eenheid tussen SRH en SNS Bank en haar dochtervennootschappen. Alle vennootschappen binnen deze fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden uit hoofde van vennootschapsbelasting respectievelijk de omzetbelasting van de betreffende fiscale eenheid tot dat de betreffende jaren definitief zijn afgerekend.

Belangrijke transacties

De belangrijkste transacties tussen SRH en haar voormalige dochters in deze rapportageperiode zijn uitgevoerd in het kader van de wijziging van de groepsstructuur en de hieruit voortvloeiende ontvlechting van SRH:

- Per 1 januari 2015 is het werkgeverschap voor een deel van de stafmedewerkers van SRH overgedragen naar SNS Bank. Begin 2015 zijn de personeelsverplichtingen als gevolg van deze overgang overgegaan op SNS Bank. De voorziening personeelsverplichtingen bedroeg circa € 4 miljoen.
- Alle intercompany posities zijn met de dochtermaatschappijen afgerekend op het moment van verkoop van VIVAT en overdracht van SNS Bank.

17.3 Posities en transacties tussen SRH, de Nederlandse Staat en Stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen

Tot en met 30 september 2015 heeft de Nederlandse staat SRH een overbruggingskrediet verstrekt van € 1,1 miljard (2014: € 1,1 miljard). Deze lening is op 30 september 2015 met de opbrengst van de overdracht van de aandelen in SNS Bank aan de Nederlandse Staat verrekend waarna het restant van de vordering van SRH op de Nederlandse Staat € 1.598 miljoen bedraagt (voor meer informatie zie toelichting Overige vorderingen en de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten).

17.4 Posities en transacties met het topkader van SRH

Sinds 1 januari 2015 bestaat het topkader uit de leden van de Raad van Bestuur van SRH. Het bestuur van de voormalige dochters wordt sinds 1 januari 2015 niet meer als topkader beschouwd. Het topkader bestond op 31 december 2015 uit 2 personen (31 december 2014: 15). Voor een uitgebreide beschrijving van de wijzigingen in de Raad van Bestuur zie sectie Samenstelling Raad van Bestuur in het Bericht van de Raad van Commissarissen en sectie Feitelijke beloning Raad van Bestuur het Remuneratierapport.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de totale beloning van het topkader.

Specificatie beloning topkader

	Raad van Bestuur		Overige bestuurders		Totaal	
in duizenden euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
Jaarinkomen	1.658	2.013	--	3.784	1.658	5.797
Pensioenopbouw	51	327	--	548	51	875
Langetermijnbeloning	--	--	--	--	--	--
Beëindigingsvergoeding	669	--	--	--	669	--
Totaal	**2.378**	**2.340**	**--**	**4.332**	**2.378**	**6.672**

Onder 'Jaarinkomen' (IFRS: 'Korte termijn personeelsbeloning') wordt de vaste beloning (inclusief vakantiegeld, dertiende maand, voordeel van het privégebruik van een ter beschikking gestelde auto, bijdrage in de ziektekostenverzekering en sociale lasten) verstaan. Er is over 2015 geen variabele beloning toegekend aan het topkader.

SRH heeft voor één lid van het topkader twee verzekeringen afgesloten die worden gezien als inkomen: een arbeidsongeschiktheidsverzekering en een overlijdensrisicoverzekering. De premies hiervoor worden door SRH betaald. Deze premies maken ook onderdeel uit van het Jaarinkomen.

Onder 'Pensioenopbouw' (IFRS: 'Vergoeding na uitdiensttreding') wordt de door de werkgever betaalde pensioenpremie verstaan, na aftrek van de door de werknemer betaalde eigen bijdrage.

Onder 'Lange termijn beloning ' (IFRS: 'Andere lange termijn personeelsbeloningen') wordt de over 2015 voorwaardelijk toegekende en later uit te keren variabele beloning verstaan. Er is over 2015 geen variabele beloning toegekend aan het topkader.

Onder 'Beëindigingsvergoeding' (IFRS: 'Ontslagvergoeding') wordt de vergoeding in het kader van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst verstaan, inclusief eventuele beloning waarop in het kader van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst recht bestaat, zonder dat daar een arbeidsprestatie tegenover staat.

De beloning van de individuele leden van de Raad van Bestuur en de leden van de Raad van Commissarissen wordt verder toegelicht in paragraaf 3.5 Remuneratierapport van het hoofdstuk Corporate governance in het jaarverslag. Deze informatie maakt deel uit van de jaarrekening.

18 Gebeurtenissen na balansdatum

Gedeeltelijke aflossing achtergestelde schulden door VIVAT

Ultimo december 2015 had SRH een vordering op VIVAT met een nominale hoofdsom van € 302 miljoen, bestaande uit een achtergestelde lening van € 207 miljoen aan VIVAT en een achtergestelde lening van €95 miljoen aan SRLEV. Omdat VIVAT en SRLEV in 2015 zijn overgegaan tot uitstel van de jaarlijkse rentebetaling, had SRH naast de nominale hoofdsom tevens een vordering van € 22 miljoen aan uitgestelde rente (zie toelichting Overige vorderingen).

Conform het bepaalde in de koopovereenkomst tussen SRH en Anbang diende Anbang er zorg voor te dragen dat VIVAT en SRLEV op uiterlijk eind 22 januari 2016 de leningen, vermeerderd met de verschuldigde rente, aan SRH zouden voldoen, na verkregen instemming van DNB. Op 1 februari 2016 heeft SRH de lening van SRLEV vermeerderd met de over de leningen verschuldigde rente geheel ontvangen. Tevens heeft SRH van VIVAT een bedrag ter aflossing van de hoofdsom ontvangen van € 63 miljoen, vermeerderd met de verschuldigde en lopende rente over de gehele

hoofdsom van de lening tot en met de datum van aflossing. Dit betekent dat van de lening van VIVAT nog een hoofdsom resteert van € 144 miljoen.

In de koopovereenkomst met Anbang heeft SRH zich voorts jegens Anbang verplicht om de indexatieverplichtingen van de verzekerde pensioenen van een groep (voormalige) medewerkers van VIVAT volledig gefinancierd over te dragen. Het betreft (voormalige) medewerkers van VIVAT die in dienst zijn gekomen bij VIVAT vanuit fusies en overnames van VIVAT met andere verzekeraars.

Een deel van deze pensioenindexatieverplichtingen jegens (voormalige) medewerkers is achtergebleven bij SRH en een ander gedeelte is per 1 januari 2015 in het kader van de splitsing tussen Bank en Verzekeraar overgegaan naar SNS Bank en VIVAT. Daarbij heeft SRH aan SNS Bank en VIVAT vergoedingen betaald voor het overnemen van de indexatieverplichtingen van respectievelijk € 3,6 en € 35,8 miljoen.

In de onderhandelingen over de uitvoering van in de koopovereenkomst opgenomen afspraak, hebben SRH, SNS Bank, Anbang en VIVAT begin mei 2016 overeenstemming bereikt over de volledige financiering van VIVAT's voormelde pensioenindexatieverplichtingen door SRH, alsmede over de overdracht van de voormelde pensioenindexatieverplichtingen van SRH en SNS Bank aan VIVAT voor een totaal bedrag van € 117,5 miljoen. Deze overeenkomst resulteert voor SRH in een verplichting jegens VIVAT (bovenop het voormelde reeds betaalde bedrag van € 35,8 miljoen) ter grootte van € 81,7 miljoen en jegens SNS Bank (bovenop het voormelde reeds betaalde bedrag van € 3,6 miljoen) ter grootte van € 0,4 miljoen, voor welke bedragen SRH per 31 december 2015 een voorziening in haar boeken heeft genomen.

De door SRH aan VIVAT uit hoofde van deze overeenkomst te betalen bedragen zullen worden verrekend met het bedrag van de voormelde achtergestelde lening. Het restant zal begin juli 2016 door VIVAT aan SRH worden betaald. Gemelde verrekening behoeft de instemming van De Nederlandsche Bank (opschortende voorwaarde). Mocht deze instemming niet worden verkegen, dan kan worden teruggevallen op de eerdere afspraak die is opgenomen in de koopovereenkomst met Anbang. SNS Bank en SRH dragen hun eigen pensioenindexatieverplichtingen dan niet over aan VIVAT.

Beëindiging Rekening Courant faciliteit SNS Bank

Sinds december 2013 had SRH een kredietfaciliteit van maximaal € 100 miljoen bij SNS Bank, waarvan per ultimo december 2015 voor een bedrag van € 19 miljoen onder deze faciliteit werd getrokken. Op 28 december 2015 is de faciliteit door SNS Bank verlengd tot 28 februari 2016. Aangezien SRH door de aflossing van de achtergestelde schulden door VIVAT en SRLEV weer over voldoende liquide middelen beschikt, is deze faciliteit niet langer noodzakelijk en is deze niet langer gecontinueerd.

Juridische procedures

Voor een beschrijving van de ontwikkelingen in de juridische procedures sinds balansdatum wordt verwezen naar de toelichting Juridische procedures.

Beëindiging operationele leasecontracten

Het in 16.3 gemelde operationele leasecontract is beëindigd met ingang van 31 maart 2016. De beëindiging heeft evenwel plaatsgevonden onder een aantal opschortende voorwaarden, waaronder goedkeuring van het bestuur van mede-eigenaar SRLEV en het aangaan van een nieuwe huurovereenkomst met betrekking tot het Hojel-gebouw door SNS Bank. Per de datum van opmaak van deze jaarrekening zijn de opschortende voorwaarden niet vervuld.

19 Resultaat groepsmaatschappijen

in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat voormalige dochters VIVAT en SNS Bank	-2.138	-667
Resultaat overige voormalige dochters	--	10
Resultaat groepsmaatschappijen	**-2.138**	**-657**

Voor de specificatie van het Resultaat voormalige dochters VIVAT en SNS Bank zie toelichting Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten in de geconsolideerde jaarrekening. Het Resultaat overige voormalige dochters betreft het resultaat van Actiam over de eerste helft van 2014.

20 Resultaat uit beleggingen

Specificatie resultaat uit beleggingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Voor verkoop beschikbaar	13	--
Leningen en vorderingen	23	24
Totaal	**36**	**24**

Verdeling resultaat uit beleggingen 2015

	Voor verkoop beschikbaar	Leningen en vorderingen	Totaal
in miljoenen euro's			
Rente	--	23	23
Dividend	--	--	--
Huur	--	--	--
Totaal rente dividend en huur	**--**	**23**	**23**
Gerealiseerde waardeveranderingen	13	--	13
Ongerealiseerde waardeveranderingen	--	--	--
Totaal waardeveranderingen	**13**	**--**	**13**
Totaal	**13**	**23**	**36**

Verdeling resultaat uit beleggingen 2014

	Voor verkoop beschikbaar	Leningen en vorderingen	Totaal
in miljoenen euro's			
Rente	--	28	28
Dividend	--	--	--
Huur	--	--	--
Totaal rente dividend en huur	**--**	**28**	**28**
Gerealiseerde waardeveranderingen	--	-4	-4
Ongerealiseerde waardeveranderingen	--	--	--
Totaal waardeveranderingen	**--**	**-4**	**-4**
Totaal	**--**	**24**	**24**

Onder het resultaat uit beleggingen is het valutakoersverschil in 2015 nihil (2014: € 4 miljoen).

21 Personeelskosten

Specificatie personeelskosten

in miljoenen euro's	2015	2014
Salarissen	5	108
Pensioenkosten	1	16
Sociale lasten	--	14
Overige personeelskosten	8	102
Totaal	**14**	**240**

Overige personeelskosten bestaan grotendeels uit kosten van tijdelijk ingehuurd personeel van € 6 miljoen (2014: € 80 miljoen). Daarnaast bevatten de overige personeelskosten de kosten van het wagenpark, reiskosten, personeelskortingen en opleidingskosten.

De beloning van de individuele leden van de Raad van Bestuur en de leden van de Raad van Commissarissen wordt toegelicht in paragraaf 3.5 Remuneratierapport van het hoofdstuk Corporate governance in het jaarverslag. Deze informatie maakt deel uit van deze jaarrekening.

Aantal medewerkers op basis van fulltime equivalenten (fte's)

in aantallen	2015	2014
Aantal medewerkers op basis van fte's	10	6.368

In het kader van de ontvlechting is per 1 januari 2015 het juridisch werkgeverschap van bijna alle medewerkers overgegaan van SRH naar SNS Bank of VIVAT. Sindsdien detacheert SNS Bank een aantal medewerkers aan SRH. Deze zijn in de FTE getallen meegenomen. Per 31 december 2015 zijn 2 medewerkers direct in dienst bij SRH. Hun dienstverband zal in de eerste helft van 2016 worden beëindigd.

22 Overige operationele lasten

Specificatie overige operationele lasten

in miljoenen euro's	2015	2014
Huisvestingskosten	1	1
Automatiseringskosten	19	-166
Kosten marketing en public relations	--	1
Kosten externe adviseurs	14	31
Overige kosten	-5	-54
Totaal	**29**	**-187**

In 2014 en 2015 worden kosten die op groepsniveau worden gemaakt structureel toegerekend aan SNS Bank en VIVAT. De (negatieve) automatiseringskosten in 2014 bevatten doorbelastingen vanuit de Holding naar VIVAT en SNS Bank van IT gerelateerde kosten (waaronder personeelskosten).

Onder de overige operationele lasten zijn de kosten uit hoofde van leaseverplichtingen in 2015 nihil (2014: € 10 miljoen).

23 Overige rentelasten

Hieronder zijn opgenomen aan het boekjaar toe te rekenen rentelasten die verband houden met niet-bancaire activiteiten.

Specificatie overige rentelasten

in miljoenen euro's	2015	2014
Obligatieleningen	3	3
Onderhandse leningen	-39	--
Overige rentelasten en kosten beleggingen	39	--
Rentelasten schulden aan aandeelhouders	9	15
Totaal	**12**	**18**

De rentelasten schulden aan aandeelhouders betreft de rente op de op 30 september 2015 verrekende schuld aan de Nederlandse Staat (zie toelichtingen Schulden aan de Nederlandse Staat en Overige vorderingen).

24 Overige lasten

De overige lasten bedroegen in 2015 € 8 miljoen (2014: € 9 miljoen). De lasten in 2015 hingen samen met de verkoop van de Verzekeraar. Als gevolg van de verkoop van VIVAT konden vorderingen voor een bedrag van € 8 miljoen inzake nog te verrekenen bronbelasting op portefeuilles van de Verzekeraar niet meer door SRH met de belastingdienst worden verrekend en zijn deze afgeboekt.

25 Belastingen

Specificatie belastingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Verslagjaar	-35	-15
Correcties voorgaande jaren	1	--
Verschuldigde winstbelasting	**-34**	**-15**
Ontstaan en afwikkeling tijdelijke verschillen	26	3
Uitgestelde belasting	**26**	**3**
Totaal	**-8**	**-12**

Aansluiting tussen het nominale en effectieve belastingpercentage

in miljoenen euro's	2015	2014
Nominaal belastingpercentage	25,0%	25,0%
Resultaat voor belasting	-27	-57
Nominaal belastingbedrag	**-7**	**-14**
Vrijstellingen	-1	2
Correcties voorgaande jaren (inclusief vrijval belastingvoorziening)	1	--
Permanente verschillen	--	--
Totaal	**-7**	**-12**
Effectief belastingpercentage	25,1%	21,1%

26 Accountantskosten

In het boekjaar zijn de volgende honoraria van de accountantsorganisatie KPMG Accountants N.V. en de overige KPMG onderdelen ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

Toelichting accountantskosten

	KPMG Accountants N.V.		Overige KPMG Nederland onderdelen		Totaal	
in duizenden euro's, exclusief van toepassing zijnde btw	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Onderzoek van de jaarrekening, waaronder de controle van de statutaire jaarrekeningen en overige statutaire controles van dochtervennootschappen en andere geconsolideerde maatschappijen	2.576	3.073	--	--	2.576	3.073
Andere controlediensten	1.050	1.607	--	--	1.050	1.607
Adviesdiensten op fiscaal terrein	--	--	--	93	--	93
Andere niet-controlediensten	--	--	--	--	--	--
Totaal	**3.626**	**4.680**	**--**	**93**	**3.626**	**4.773**

De accountantskosten voor 2015 zijn gedaald ten opzichte van 2014 omdat in 2015 de kosten voor de controle van de jaarrekeningen van SNS Bank en VIVAT niet meer geheel ten laste worden gebracht van SRH.

De andere controlediensten hebben voor 2014 betrekking op controlewerkzaamheden ten aanzien van de betaalde compensatie inzake beleggingsverzekeringen, de controle van de statutaire jaarrekening van securitisatie entiteiten en overige deelnemingen, de controle van het verslag van dochterondernemingen inzake verantwoord ondernemen en controles op verzoek van toezichthouders.

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans

Voor resultaatverdeling en in miljoenen euro's	Toelichting[1]	2015	2014
Activa			
Immateriële vaste activa	3	--	15
Materiële vaste activa	4	--	86
Beleggingen	5	--	7.038
Derivaten	6	--	2.689
Uitgestelde belastingvorderingen	7	--	494
Vorderingen op klanten	8	--	51.760
Vorderingen op banken	9	--	2.604
Overige vorderingen	10	1.900	--
Vennootschapsbelasting	11	8	77
Overige activa	12	40	281
Kas en kasequivalenten	13	--	1.970
Activa aangehouden voor verkoop	2	--	57.792
Totaal activa		**1.948**	**124.806**
Passiva			
Aandelenkapitaal		469	469
Overige reserves		3.525	4.242
Onverdeeld resultaat		-2.157	-712
Eigen vermogen toe te schrijven aan aandeelhouders		**1.837**	**3.999**
Belang van derden		--	--
Totaal eigen vermogen		**1.837**	**3.999**
Schuldbewijzen	14	--	11.236
Voorziening voor personeelsverplichtingen	15	23	81
Overige voorzieningen	16	59	59
Derivaten	6	--	3.266
Uitgestelde belastingverplichtingen	7	--	287
Spaargelden	17	--	35.666
Overige schulden aan klanten	18	--	7.876
Schulden aan de Nederlandse Staat	19	--	1.100
Schulden aan banken	20	19	2.099
Overige verplichtingen	21	10	2.012
Passiva aangehouden voor verkoop	2	--	57.125
Totaal passiva		**1.948**	**124.806**

1 De bij de balansposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichtingen op de geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

in miljoenen euro's	Toelichting[1]	2015	2014[2]
Baten			
Provisie- en beheervergoedingen		--	1
Resultaat uit beleggingen		36	24
Totaal baten		**36**	**25**
Lasten			
Personeelskosten		14	240
Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa		--	12
Overige operationele lasten		29	-187
Overige rentelasten		12	18
Overige lasten		8	--
Totaal lasten		**63**	**83**
Resultaat voor belastingen		**-27**	**-58**
Belastingen		-8	-12
Nettoresultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten		**-19**	**-46**
Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten	2	-2.138	-666
Nettoresultaat over de periode		**-2.157**	**-712**
Verdeling:			
Nettoresultaat toewijsbaar aan aandeelhouders		-2.157	-712
Nettoresultaat toewijsbaar aan belang derden		--	--
Nettoresultaat over de periode		**-2.157**	**-712**

1 De bij de resultaatposten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

2 De vergelijkende cijfers zijn aangepast voor de toepassing van IFRS 5. Zie voor meer informatie over deze presentatiewijziging paragraaf 1.4. van de Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd totaalresultaat

Overig geconsolideerd totaalresultaat

in miljoenen euro's	2015	2014
Posten die achteraf niet zullen worden gereclassificeerd naar winst en verlies		
Mutatie herwaarderingsreserve materiële vaste activa	--	1
Herberekeningseffecten van toegezegde pensioenregeling	-14	22
Resultaat common control transactie	--	--
Overige mutaties totaalresultaat	--	--
Totaal posten nooit te reclassificeren naar winst en verlies	**-14**	**23**
Posten die achteraf mogelijk zullen worden gereclassificeerd naar winst en verlies		
Mutatie cashflow hedgereserve	-20	1
Mutatie reële waardereserve	-9	188
Overige mutaties totaalresultaat	38	3
Totaal posten die achteraf mogelijk zullen worden gereclassificeerd naar winst en verlies	**9**	**192**
Overig totaalresultaat (na belastingen)	**-5**	**215**

Totaalresultaat over de periode

in miljoenen euro's	2015	2014
Nettoresultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	-19	106
Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten	-2.138	-818
Overig totaalresultaat (na belastingen)	-5	215
Totaalresultaat over de periode	**-2.162**	**-497**
Verdeling:		
Totaalresultaat toewijsbaar aan aandeelhouder	-2.162	-497
Totaalresultaat toewijsbaar aan minderheidsbelangen	--	--
Totaalresultaat over de periode	**-2.162**	**-497**

Geconsolideerd overzicht mutaties eigen vermogen

Geconsolideerd overzicht mutaties totale eigen vermogen 2015

in miljoenen euro's	Geplaatst kapitaal	Agioreserve	Herwaardering materiële vaste activa	Cashflow hedgereserve	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2015	469	5.468	42	80	244	-1.592	-712	3.999
Overboeking nettoresultaat 2014	--	--			--	-712	712	--
Overboekingen 2014	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**-712**	**712**	**--**
Ongerealiseerde herwaarderingen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	-8	--	--	--	-8
Ongerealiseerde herwaarderingen	--	--	--	-19	-168	--	--	-187
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	--	--	15	--	--	15
Realisatie herwaarderingen via W&V	--	--	--	--	65	--	--	65
Realisatie herwaarderingen via eigen vermogen	--	--	-37	--	--	37	--	--
Herberekeningseffecten van toegezegde pensioenregeling	--	--	--	--	--	-14	--	-14
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	--	20	--	--	20
Mutatie shadow accounting	--	--	--	8	59	--	--	67
Overige mutaties	--	8	--	-1	--	30	--	37
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	**--**	**8**	**-37**	**-20**	**-9**	**53**	**--**	**-5**
Nettoresultaat 2015	--	--	--	--	--	--	-2.157	-2.157
Totaal resultaat 2015	**--**	**8**	**-37**	**-20**	**-9**	**53**	**-2.157**	**-2.162**
Verkoop VIVAT	--	--	-4	--	-133	137	--	--
Overdracht SNS Bank	--	--	-1	-60	-102	163	--	--
Totaal mutaties eigen vermogen 2015	**--**	**8**	**-42**	**-80**	**-244**	**353**	**-2.157**	**-2.162**
Stand per 31 december 2015	**469**	**5.476**	**--**	**--**	**--**	**-1.951**	**-2.157**	**1.837**

SRH heeft besloten over 2015 geen dividend uit te keren. Voor een toelichting op de componenten van het eigen vermogen wordt verwezen naar het paragraaf Eigen vermogen in de Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht mutaties totale eigen vermogen 2014

in miljoenen euro's	Geplaatst kapitaal	Agioreserve	Herwaardering materiële vaste activa	Cashflow hedgereserve	Reële waarde reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2014	469	5.468	41	79	56	333	-1.950	4.496
Overboeking nettoresultaat 2013	--	--			--	-1.950	1.950	--
Overboekingen 2013	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**-1.950**	**1.950**	**--**
Ongerealiseerde herwaarderingen uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	125	--	--	--	125
Uitgesteld renteresultaat uit hoofde van cashflow hedges	--	--	--	1	--	--	--	1
Ongerealiseerde herwaarderingen	--	--	2	--	2.933	--	--	2.935
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	--	--	2	--	--	2
Realisatie herwaarderingen via W&V	--	--	--	--	-278	--	--	-278
Herberekeningseffecten van toegezegde pensioenregeling	--	--	--	--	--	22	--	22
Mutatie winstdelingsreserve	--	--	--	--	-476	--	--	-476
Mutatie shadow accounting	--	--	--	-125	-1.993	--	--	-2.118
Overige mutaties	--	--	-1	--	--	3	--	2
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen	**--**	**--**	**1**	**1**	**188**	**25**	**--**	**215**
Nettoresultaat 2014	--	--	--	--	--	--	-712	-712
Totaal resultaat 2014	**--**	**--**	**1**	**1**	**188**	**25**	**-712**	**-497**
Totaal mutaties eigen vermogen 2014	**--**	**--**	**1**	**1**	**188**	**-1.925**	**1.238**	**-497**
Stand per 31 december 2014	**469**	**5.468**	**42**	**80**	**244**	**-1.592**	**-712**	**3.999**

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

in miljoenen euro's	2015	2014
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		
Resultaat voor belastingen	-27	194
Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten	-2.138	-818
Aanpassingen voor:		
Afschrijving materiële en immateriële vaste activa	14	44
Mutaties in verzekeringscontracten eigen rekening	--	1.549
Mutaties in overige voorzieningen en belastinglatenties	-188	-24
Bijzondere waardeverminderingen en terugnemingen	--	274
Ongerealiseerde resultaten beleggingen via winst- en verliesrekening	18	-50
Niet uitgekeerd aandeel in resultaat van geassocieerde deelnemingen	--	1
Betaalde / ontvangen belastingen	--	19
Mutaties in operationele activa en passiva:		
Mutatie vorderingen op en schulden aan klanten	-21	-696
Mutatie vorderingen op en schulden aan banken	-182	-2.275
Mutatie overige vorderingen en schulden Nederlandse Staat	800	--
Mutatie spaargelden	1.640	2.390
Mutatie handelsportefeuille	412	-232
Mutatie overige operationele activiteiten	-3.935	1.509
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten	**-3.607**	**1.885**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Verkoop van materiële vaste activa	1	7
Verkoop van vastgoedbeleggingen	--	4
Verkoop en aflossingen van beleggingen en derivaten	3.106	11.995
Verwerving van immateriële vaste activa	--	-1
Verwerving van materiële vaste activa	-8	-39
Verwerving van vastgoedbeleggingen	--	-2
Verwerving van beleggingen en derivaten	-2.156	-12.442
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten	**943**	**-478**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Uitgifte van schuldbewijzen	160	660
Aflossing van achtergestelde leningen	--	-1
Aflossing van schuldbewijzen	-3.048	-6.518
Betaald dividend	--	--
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten	**-2.888**	**-5.859**
Netto afname geldmiddelen en kasequivalenten	**-5.552**	**-4.452**
Geldmiddelen en kasequivalenten op 1 januari	1.970	6.422
Geldmiddelen van beëindigde bedrijfsactiviteiten	3.582	273
Mutatie van geldmiddelen en kasequivalenten	-5.552	-4.725
Geldmiddelen en kasequivalenten op 31 december	--	**1.970**

Geconsolideerd kasstroomoverzicht beëindigde bedrijfsactiviteiten

In miljoenen euro's	2015	2014
Geldmiddelen en kasequivalenten beëindigde bedrijfsactiviteiten op 1 januari	273	--
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	-1.872	--
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	905	--
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-2.888	--
Geldmiddelen van beëindigde bedrijfsactiviteiten	3.582	273
Geldmiddelen en kasequivalenten beëindigde bedrijfsactiviteiten op 31 december	**--**	**273**

Het kasstroomoverzicht beëindigde bedrijfsactiviteiten heeft in zijn geheel betrekking op VIVAT en SNS Bank in 2015 en VIVAT in 2014.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

1 Acquisities en verkopen

Gedurende het jaar zijn alle aandelen in de dochterondernemingen VIVAT N.V. en SNS Bank N.V. evenals de belegging in certificaten van aandelen in Van Lanschot N.V. verkocht. Voor meer informatie zie toelichting Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten en toelichting Beleggingen.

2 Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten

Verkoop VIVAT

Op 26 juli 2015 zijn de aandelen VIVAT overgedragen aan Anbang Group Holdings Co. Ltd., een volle dochter van Anbang Insurance Group Co. Ltd. ('Anbang'). Na een aanpassing van de oorspronkelijke koopovereenkomst per 30 juni 2015, bedroeg de verkoopprijs voor (a) de aandelen in REAAL N.V.(thans genaamd VIVAT N.V.) en (b) de vorderingen van SRH op VIVAT en haar groepsmaatschappijen uit hoofde van vennootschapsbelasting die betrekking hebben op de boekjaren 2013 en 2014, gezamenlijk € 85 miljoen. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de omvang van de sub (b) vermelde vorderingen (naar schatting) € 85 miljoen bedroeg, zodat SRH haar aandelen in het kapitaal van VIVAT feitelijk voor een prijs van € 1 heeft verkocht aan Anbang. De boekwaarde van VIVAT bedroeg op het moment van overdracht € 1.970 miljoen. In verband met de verkoop is door SRH € 6 miljoen aan transactiekosten betaald, en maakten de boekhoudkundige consequenties van de ontvlechting van SRH en de overeenkomst tussen Anbang, VIVAT en SRH met betrekking tot de pensioenindexatieverplichtingen van SRH een dotatie van € 19 miljoen aan de pensioenvoorziening en € 55 miljoen aan de overige voorzieningen noodzakelijk. Hierdoor is op de verkoop in totaal een verlies van € 2.050 miljoen geleden. Omdat VIVAT sinds 31 december 2014 wordt beschouwd als een beëindigde bedrijfsactiviteit is het reguliere resultaat van VIVAT tot het moment van verkoop alsmede het transactieresultaat in de winst- en verliesrekening opgenomen als resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten.

In relatie tot het reguliere resultaat van VIVAT tot en met het moment van verkoop (26 juli 2015), merken wij op dat VIVAT op 30 juni 2015 een volledige actuariële afsluiting heeft uitgevoerd en deze halfjaarcijfers heeft laten controleren door de externe accountant. Op het moment van verkoop (26 juli 2015) is echter geen actuariële afsluiting uitgevoerd. Om de boekwaarde op verkoopdatum te bepalen is daarom een schatting gemaakt van de resultaten en de mutatie van het eigen vermogen gedurende deze 26 dagen tussen de halfjaarafsluiting per transactiedatum. Door het ontbreken van een actuariële afsluiting per 26 juli 2015 resteert een onzekerheid over het reguliere resultaat gedurende de periode 30 juni 2015 tot en met 26 juli 2015. Wij merken op dat dit alleen van invloed is op de splitsing van het met VIVAT samenhangende resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten in het reguliere resultaat van VIVAT en het verlies op de verkoop zoals dat is opgenomen in de toelichting Resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten.

Per 31 december 2014 waren de activiteiten van VIVAT reeds geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. De reële waarde van de voor verkoop aangehouden bedrijfsactiviteit (verminderd met verkoopkosten) was ultimo december 2014 significant lager dan de boekwaarde. Dit heeft eind 2014, conform IFRS 5, geresulteerd in een afwaardering van de vaste activa van VIVAT die binnen de scope voor waardering van IFRS 5 vallen met € 206 miljoen (materiële vaste activa € 75 miljoen - immateriële vaste activa € 131 miljoen). Deze afwaardering is opgenomen in de winst- en verliesrekening 2014 op de regel Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten. De belangrijkste activa van VIVAT zijn financiële instrumenten en vallen daarmee buiten het waarderingstoepassingsgebied van IFRS 5 evenals de verzekeringsverplichtingen van VIVAT. Omdat er op 31 december 2014 nog geen verkoopovereenkomst voor de verkoop van VIVAT was getekend, kon in 2014 geen verdere afwaardering plaatsvinden en is, in overeenstemming met IFRS, het resterende verlies in 2015 verantwoord.

Overdracht van SNS Bank aan de Nederlandse Staat

Op 28 augustus 2015 heeft de minister van financiën het definitieve plan voor de juridische verhanging van SNS Bank per 30 september 2015 aan de Tweede Kamer gecommuniceerd. Hiermee was het vanaf die datum hoogstwaarschijnlijk - in de zin van IFRS 5 - dat SNS Bank door SRH zou worden vervreemd en is SNS Bank vanaf die datum geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. SNS Bank is eveneens vanaf die datum beschouwd als een beëindigde bedrijfsactiviteit, waardoor het resultaat van SNS Bank tot het moment van juridische verhanging is opgenomen als resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten in de winst- en verliesrekening. De vergelijkende cijfers in de winst- en verliesrekening zijn hiervoor aangepast.

De reële waarde van de voor distributie aangehouden bedrijfsactiviteit (verminderd met verkoopkosten) werd ultimo augustus 2015 beschouwd als lager dan de boekwaarde. Dit heeft, conform IFRS 5, geresulteerd in een afwaardering van de vaste activa van SNS Bank, die binnen de scope voor waardering van IFRS 5 vallen, met € 91 miljoen (materiële vaste activa € 80 miljoen - immateriële vaste activa € 11 miljoen). Deze afwaardering is opgenomen in de winst- en verliesrekening 2015 op de regel Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten.

Op 30 september 2015 zijn de aandelen SNS Bank overgedragen aan de Nederlandse Staat voor een bedrag van € 2.700 miljoen zoals door de minister aangekondigd in de Kamerbrief van 28 augustus 2015. De betaling van de koopsom voor de aandelen heeft daarbij in twee delen plaatsgevonden: i) een verrekening met de overbruggingslening van de Nederlandse Staat van € 1.100 miljoen (zie toelichting Schulden aan de Nederlandse Staat), en ii) een door de Nederlandse Staat schuldig gebleven bedrag van € 1.598 miljoen dat als vordering op de balans is opgenomen (zie toelichting Overige vorderingen).

De boekwaarde van SNS Bank, na de eerder genoemde afwaardering van de vaste activa in de waarderingsscope van IFRS 5, bedroeg op het moment van overdracht € 3.157 miljoen. Het verschil tussen boekwaarde en transferwaarde van € 457 miljoen is ten laste van het resultaat gebracht en verantwoord op de regel Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten.

Indien SRH op enig moment in de toekomst niet uit haar eigen middelen aan haar huidige of toekomstige betalingsverplichtingen kan voldoen en deze verplichtingen zijn ontstaan uit of direct gerelateerd zijn aan een handeling die verricht was voor 30 september 2015, heeft SRH het recht de koopsom van de aandelen door een investeringsbank bindend te laten toetsen.

SNS Securities

Per 31 december 2014 zijn de activa en passiva van SNS Securities geclassificeerd als aangehouden voor verkoop. Activa en passiva aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op boekwaarde of lagere reële waarde verminderd met verkoopkosten met uitzondering van activa die buiten het waarderingstoepassingsgebied van IFRS 5 vallen. De belangrijkste activa van SNS Securities zijn financiële instrumenten en vallen daarmee buiten het waarderingstoepassingsgebied van IFRS 5. SNS Securities is als deel van SNS Bank op 30 september 2015 overgedragen aan de Staat en daarom is dit alleen relevant voor de vergelijkende cijfers 2014.

2.1 Activa en passiva aangehouden voor verkoop

Specificatie activa en passiva aangehouden voor verkoop

	Activa aangehouden voor verkoop		Passiva aangehouden voor verkoop	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014
VIVAT	--	57.639	--	57.116
SNS Securities	--	149	--	18
Eliminaties	--	4	--	-9
Totaal	**--**	**57.792**	**--**	**57.125**

Specificatie activa aangehouden voor verkoop 2014

in miljoenen euro's	**VIVAT**	**SNS Securities**
Beleggingen	32.131	125
Beleggingen voor rekening en risico van polishouders	14.496	--
Beleggingen voor rekening risico derden	1.427	--
Herverzekeringscontracten	3.714	--
Vorderingen op klanten	2.061	6
Uitgestelde belastingvorderingen	1.674	--
Kas en kasequivalenten	273	14
Overige	1.863	4
Totaal activa aangehouden voor verkoop	**57.639**	**149**

Specificatie passiva aangehouden voor verkoop 2014

in miljoenen euro's	**VIVAT**	**SNS Securities**
Achtergestelde schulden	585	--
Verzekeringscontracten	46.646	--
Verplichtingen beleggingen rekening risico derden	1.427	--
Uitgestelde belastingverplichtingen	1.218	--
Schulden aan klanten	3.801	5
Schulden aan banken	698	4
Overige voorzieningen	--	1
Vennootschapsbelasting	--	3
Overige	2.741	5
Totaal passiva aangehouden voor verkoop	**57.116**	**18**

2.2 Resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten

Specificatie resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten

in miljoenen euro's	**2015**	2014
VIVAT	-1.887	-818
SNS Bank	-248	151
Eliminatie	-3	--
Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten	**-2.138**	**-667**

Specificatie resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten VIVAT

in miljoenen euro's	2015	2014
Baten		
Premie-inkomen	1.587	3.105
Herverzekeringspremies	121	207
Netto premie-inkomen	**1.466**	**2.898**
Nettoprovisie en beheervergoedingen	70	93
Resultaat uit beleggingen	719	1.473
Resultaat uit beleggingen voor rekening en risico van polishouders	1.048	2.159
Resultaat financiële instrumenten	-16	-78
Totaal baten	**3.287**	**6.545**
Lasten		
Verzekeringstechnische lasten	1.070	4.065
Lasten voor rekening en risico van polishouders	1.411	2.329
Acquisitiekosten verzekeringsactiviteiten	110	215
Personeelskosten	223	242
Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa	10	15
Overige operationele lasten	33	215
Bijzondere waardeverminderingen	47	21
Overige lasten	133	258
Totaal lasten	**3.037**	**7.360**
Belastingen	87	203
Nettoresultaat voor afwaardering en verkoop	**163**	**-612**
Netto resultaat afwaardering	--	-206
Netto resultaat verkoop	-2.050	--
Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteit	**-1.887**	**-818**

Specificatie resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten SNS Bank

in miljoenen euro's	2015	2014
Baten		
Rentebaten	1.405	2.081
Rentelasten	652	1.057
Rentemarge	**753**	**1.024**
Nettoprovisie en beheer vergoedingen	36	44
Resultaat beleggingen	31	72
Resultaat financiële instrumenten	28	-46
Overige operationele opbrengsten	2	5
Totaal baten	**850**	**1.099**
Personeelskosten	266	217
Overige operationele lasten	138	274
Bijzondere waardeverminderingen	49	274
Overige lasten	-1	83
Totaal lasten	**452**	**848**
Belastingen	99	100
Nettoresultaat voor afwaardering	**299**	**151**
Netto resultaat afwaardering	-91	
Netto resultaat verkoop	-456	--
Nettoresultaat beëindigde bedrijfsactiviteit	**-248**	**151**

3 Immateriële vaste activa

Specificatie immateriële vaste activa

in miljoenen euro's	2015	2014
Software	--	6
Overige immateriële vaste activa	--	9
Totaal	**--**	**15**

De software ultimo 2014 heeft in zijn geheel betrekking op intern ontwikkelde software. De overige immateriële vaste activa ultimo 2014 hebben in hun geheel betrekking op het distributienetwerk van RegioBank.

Verloopoverzicht immateriële vaste activa 2015

in miljoenen euro's	Software	Overige immateriële vaste activa	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	15	21	36
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-12	-13	-25
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-3	-8	-11
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**--**	**--**
Balanswaarde begin van het jaar	6	9	15
Geactiveerde kosten	--	--	--
Afschrijvingen geactiveerde kosten	-3	--	-3
Afschrijvingen aankopen	--	-1	-1
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	--
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-3	-8	-11
Overig	--	--	--
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**--**	**--**

Verloopoverzicht immateriële vaste activa 2014

in miljoenen euro's	Software	Overige immateriële vaste activa	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	23	34	124
Cumulatieve afschrijving en bijzondere waardeverminderingen	-17	-25	-109
Balanswaarde eind van het jaar	**6**	**9**	**15**
Balanswaarde begin van het jaar	18	68	170
Geactiveerde kosten	1	--	1
Afschrijvingen geactiveerde kosten	-7	--	-7
Afschrijvingen aankopen	-1	-8	-9
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	-67
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-7	-51	-75
Overig	2	--	2
Balanswaarde eind van het jaar	**6**	**9**	**15**

Op 28 augustus 2015 zijn immateriële vaste activa van SNS Bank overgeboekt naar Activa aangehouden voor distributie voor een bedrag van € 11 miljoen en vervolgens volledig afgewaardeerd als onderdeel van de herwaardering van de activa aangehouden voor distributie naar reële waarde. Op 31 december 2014 zijn immateriële vaste activa van VIVAT overgeboekt naar Activa aangehouden voor verkoop voor een bedrag van € 75 miljoen en vervolgens volledig afgewaardeerd als onderdeel van de herwaardering van de activa aangehouden voor verkoop naar reële waarde. Zie toelichting Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten.

4 Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

in miljoenen euro's	2015	2014
Terreinen en gebouwen in eigen gebruik	--	23
Informatieverwerkende apparatuur	--	14
Overige materiële vaste activa	--	49
Totaal	**--**	**86**

Verloop materiële vaste activa 2015

in miljoenen euro's	Terreinen en gebouwen	Informatie-verwerkende apparatuur	Overige materiële vaste activa	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	53	32	85	170
Cumulatieve herwaarderingen	-14	--	--	-14
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-20	-19	-37	-76
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-19	-13	-48	-80
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**--**	**--**	**--**
Balanswaarde begin van het jaar	23	14	49	86
Herclassificaties	-2	--	2	--
Herwaarderingen	-1	--	--	-1
Investeringen	--	4	4	8
Desinvesteringen	-1	--	--	-1
Buiten gebruikstellingen	--	-1	-1	-2
Afschrijvingen	--	-4	-6	-10
Bijzondere waardeverminderingen	--	--	--	--
Terugnemingen bijzondere waardeverminderingen	--	--	--	--
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-19	-13	-48	-80
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**--**	**--**	**--**

Verloop materiële vaste activa 2014

in miljoenen euro's	Terreinen en gebouwen	Informatie-verwerkende apparatuur	Overige materiële vaste activa	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarden	60	30	82	172
Cumulatieve herwaarderingen	-16	--	--	-16
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	-21	-16	-33	-70
Balanswaarde eind van het jaar	**23**	**14**	**49**	**86**
Balanswaarde begin van het jaar	144	27	50	221
Herclassificaties	-8	--	6	-2
Herwaarderingen	3	--	--	3
Investeringen	1	21	17	39
Desinvesteringen	-7	--	--	-7
Buiten gebruikstellingen	--	-2	-3	-5
Afschrijvingen	-2	-13	-13	-28
Bijzondere waardeverminderingen	-6	--	--	-6
Terugnemingen bijzondere waardeverminderingen	--	--	2	2
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-102	-19	-10	-131
Balanswaarde eind van het jaar	**23**	**14**	**49**	**86**

Ultimo 2015 bedragen de verbouwingen voor nog niet in gebruik genomen gehuurde kantoorpanden nihil (2014: € 4 miljoen).

Op 28 augustus 2015 zijn materiële vaste activa van SNS Bank overgeboekt naar Activa aangehouden voor distributie voor een bedrag van € 80 miljoen en vervolgens volledig afgewaardeerd als onderdeel van de herwaardering van de activa aangehouden voor distributie naar reële waarde. Op 31 december 2014 zijn materiële vaste activa van VIVAT overgeboekt naar Activa aangehouden voor verkoop voor een bedrag van € 131 miljoen en vervolgens volledig afgewaardeerd als onderdeel van de herwaardering van de activa aangehouden voor verkoop naar reële waarde. Zie toelichting Activa en passiva aangehouden voor verkoop en resultaat beëindigde bedrijfsactiviteiten.

5 Beleggingen

Specificatie beleggingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Reële waarde via winst- en verliesrekening: handelsdoeleinden	--	817
Voor verkoop beschikbaar	--	6.221
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**7.038**

Reële waarde via winst- en verliesrekening: notering

	Handelsdoeleinden					
	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentedragende waarden		Totaal	
in miljoenen euro's	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Beursgenoteerd	--	1	--	816	--	817
Niet-beursgenoteerd	--	--	--	--	--	--
Totaal	**--**	**1**	**--**	**816**	**--**	**817**

Reële waarde via winst- en verliesrekening: verloop

	Handelsdoeleinden					
	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentedragende waarden		Totaal	
in miljoenen euro's	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	1	2	816	711	817	713
Herclassificaties	--	--	29	-8	29	-8
Herwaarderingen	--	--	3	5	3	5
Mutatie handelsportefeuille[1]	-1	--	-411	232	-412	232
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	--	-1	-451	-124	-451	-125
Overige	--	--	14	--	14	--
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**1**	**--**	**816**	**--**	**817**

1 De aan- en verkopen binnen de handelsportefeuille worden gesaldeerd weergeven op de verloopregel 'mutatie handelsportefeuille'.

Voor verkoop beschikbaar: notering

	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentedragende waarden		Totaal	
in miljoenen euro's	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Beursgenoteerd	--	39	--	6.173	--	6.212
Niet-beursgenoteerd	--	9	--	--	--	9
Totaal	**--**	**48**	**--**	**6.173**	**--**	**6.221**

Voor verkoop beschikbaar: verloop

	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentedragende waarden		Totaal	
in miljoenen euro's	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	48	1.215	6.173	26.534	6.221	27.749
Herclassificaties	--	--		--	--	--
Aankopen	--	1.788	2.156	8.371	2.156	10.159
Verkopen	-38	-1.649	-3.027	-6.634	-3.065	-8.283
Verandering samenstelling groepsmaatschappijen	--	--		--	--	--
Herwaarderingen	--	29	-13	4.069	-13	4.098
Bijzondere waardeverminderingen	--	-1		--	--	-1
Amortisatie	--	--	-24	-104	-24	-104
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-10	-1.334	-5.248	-26.070	-5.258	-27.404
Overige	--	--	-17	7	-17	7
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**48**	**--**	**6.173**	**--**	**6.221**

Voor verkoop beschikbaar: waardering

	Aandelen en vergelijkbare beleggingen		Rentedragende waarden		Totaal	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
(Geamortiseerde) Kostprijs	--	41	--	5.649	--	5.690
Herwaardering	--	7	--	455	--	462
Lopende rente	--	--	--	69	--	69
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**48**	**--**	**6.173**	**--**	**6.221**

Een deel van de beleggingen is in onderpand gegeven bij schulden aan banken (repo's). De boekwaarde van de in onderpand gegeven beleggingen bedraagt op 31 december 2015 € nihil (2014 € 1,3 miljard).

De boekwaarde van de beleggingen die in onderpand zijn gegeven bij het Europese Stelsel van Centrale Banken (ESCB) is op 31 december 2015 € nihil (2014: € 11,7 miljard).

6 Derivaten

Specificatie derivaten

	Positieve waarde		Negatieve waarde		Saldo	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
Derivaten aangehouden voor cashflow hedge accounting	--	140	--	13	--	127
Derivaten aangehouden voor fair value hedge accounting	--	1.979	--	2.382	--	-403
Derivaten aangehouden voor balansbeheer die niet in aanmerking komen voor hedge accounting	--	391	--	687	--	-296
Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	--	179	--	184	--	-5
Totaal	**--**	**2.689**	**--**	**3.266**	**--**	**-577**

Verloop derivaten

in miljoenen euro's	**2015**	2014
Balanswaarde begin van het jaar	-577	273
Aankopen	--	166
Verkopen	-41	-117
Herwaarderingen	252	-232
Valutakoersverschillen	11	9
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	355	-676
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**-577**

Op 28 augustus 2015 zijn derivaten van SNS Bank van per saldo € 355 miljoen negatief overgeboekt naar Activa aangehouden voor verkoop, waarvan € 2.128 miljoen activa en € 2.483 miljoen passiva.

Op 31 december 2014 zijn derivaten van VIVAT van per saldo € 676 miljoen overgeboekt naar Activa aangehouden voor verkoop, waarvan € 845 miljoen activa en € 169 miljoen passiva.

7 Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

Specificatie uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

in miljoenen euro's	**2015**	2014
Uitgestelde belastingvorderingen	--	494
Uitgestelde belastingverplichtingen	--	-287
Totaal	**--**	**207**

Oorsprong uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen 2015

in miljoenen euro's

	1 januari	Mutatie via W&V	Mutatie via vermogen	Overboeking activa/passiva aangehouden voor verkoop	Overige mutaties	31 december
Immateriële vaste activa	26	-26	--	--	--	--
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	5	--	--	-3	-2	--
Beleggingen	-91	41	-1	51	--	--
Derivaten	184	-64	6	-132	6	--
Vorderingen op klanten	-201	34	--	162	5	--
Overige schulden aan klanten	--	145	--	-145	--	--
Voorziening voor personeelsverplichtingen	31	--	--	-35	4	--
Fiscaal compensabele verliezen	239	-239	--	--	--	--
Overige	14	-3	--	-15	4	--
Totaal	**207**	**-112**	**5**	**-117**	**17**	**--**

Oorsprong uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen 2014

in miljoenen euro's

	1 januari	Mutatie via W&V	Mutatie via vermogen	Overboeking activa/passiva aangehouden voor verkoop	Overige mutaties	31 december
Immateriële vaste activa	16	-3	--	13	--	26
Value of business acquired	5	-1	--	-4	--	--
Geactiveerde acquisitiekosten uit hoofde van verzekeringsactiviteiten	85	-29	--	-56	--	--
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	-26	2	--	29	--	5
Beleggingen	-267	-5	-893	1.082	-8	-91
Derivaten	97	73	-42	53	3	184
Vorderingen op klanten	-178	-16	--	--	-7	-201
Verzekeringscontracten	537	204	865	-1.606	--	--
Voorziening voor personeelsverplichtingen	42	-2	-7	-2	--	31
Fiscaal compensabele verliezen	354	-115	--	--	--	239
Overige	7	-29	--	35	1	14
Totaal	**672**	**79**	**-77**	**-456**	**-11**	**207**

Specificatie belastingeffect mutatie eigen vermogen

in miljoenen euro's	2015	2014
Mutatie herwaarderingsreserve	--	--
Mutatie cash flow hedge reserve	6	28
Mutatie reële-waardereserve	-1	-105
Mutatie overige reserves	17	-11
Totaal	**22**	**-88**

De uitgestelde belastingvorderingen ultimo 2014 betroffen een bedrag van € 239 miljoen met betrekking tot voorwaartse fiscale verliescompensatie. Deze verliescompensatie had betrekking op de afwaardering van de vastgoedfinancieringsportefeuille van Propertize (voorheen SNS Property Finance) in 2013. De uitgestelde belastingvordering werd verantwoord door SNS Bank, die het verlies heeft gedragen. Binnen een fiscale eenheid kunnen verliezen worden gecompenseerd door fiscale winsten van de fiscale eenheid in de komende negen jaren. Echter, tegen de achtergrond van de voorziene verbreking van de fiscale eenheid op 30 juni 2015 heeft het management besloten tot een versnelde verrekening van de resterende compensabele verliezen door het realiseren van latente fiscale winst binnen de fiscale eenheid. Als gevolg daarvan werd de uitgestelde belastingvordering met betrekking tot voorwaartse verliescompensatie per 30 juni 2015 omgezet in een uitgestelde belastingvordering met betrekking tot een tijdelijk waarderingsverschil.

De realisatie van de latente fiscale winst is gebaseerd op standaard fiscale wetsbepalingen en besluiten. Uit hoofde van de transparantie en open communicatie is de Nederlandse belastingdienst vooraf over deze realisatie geïnformeerd en is een en ander afgestemd. Voor de transactie is desgevraagd een verklaring van geen bezwaar afgegeven door De Nederlandsche Bank.

SRH heeft per ultimo 2015 geen uitgestelde belastingvorderingen meer opgenomen, aangezien zij verwacht dat er geen mogelijkheden tot toekomstige verliescompensatie zullen zijn omdat zij voor de toekomstige jaren geen fiscaal belastbare winst verwacht te realiseren.

8 Vorderingen op klanten

Verdeling vorderingen op klanten

	Vorderingen		Voorzieningen		Balanswaarde	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
Particuliere hypotheken	--	46.556	--	-326	--	46.230
Overige particulier	--	268	--	-55	--	213
Mkb	--	1.164	--	-129	--	1.035
Overig	--	4.282	--	--	--	4.282
Totaal	**--**	**52.270**	**--**	**-510**	**--**	**51.760**

Verloop vorderingen op klanten 2015 (bruto)

in miljoenen euro's	Particuliere hypotheken	Overige	Mkb	Totaal
Balanswaarde begin van het jaar	46.556	4.550	1.164	52.270
Wijziging groepsstructuur	--	--	--	--
Aankopen	--	--	--	--
Herclassificaties	--	--	--	--
Verstrekkingen	1.729	35.087	--	36.816
Aflossingen	-2.703	-35.839	-182	-38.724
Verkopen	--	--	--	--
Reële waardemutatie als gevolg van hedge accounting	-130	--	--	-130
Reële waardemutatie hypotheken via winst- en verliesrekening	11	--	--	11
Mutatie rekening-courant	--	5	--	5
Overige mutaties	27	22	--	49
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-45.490	-3.825	-982	-50.297
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**--**	**--**	**--**

Verloop vorderingen op klanten 2014 (bruto)

in miljoenen euro's	Particuliere hypotheken	Overige	Mkb	Totaal
Balanswaarde begin van het jaar	50.161	4.083	1.249	55.493
Wijziging groepsstructuur	-415	454	--	39
Aankopen	26	-26	--	--
Herclassificaties	--	3	--	3
Verstrekkingen	2.046	305	--	2.351
Aflossingen	-3.365	-521	-92	-3.978
Verkopen	-3	-136	--	-139
Reële waardemutatie als gevolg van hedge accounting	36	1	--	37
Reële waardemutatie hypotheken via winst- en verliesrekening	105	--	--	105
Mutatie rekening-courant	--	434	7	441
Overige mutaties	32	-40	--	-8
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-2.067	-7	--	-2.074
Balanswaarde eind van het jaar	**46.556**	**4.550**	**1.164**	**52.270**

Verloop voorziening op klanten specifiek

	Particuliere hypotheken		Overige particulier		Mkb		Totaal	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
Stand begin van het jaar	266	272	52	46	123	94	441	412
Onttrekkingen	-72	-102	-10	-7	-18	-15	-100	-124
Dotaties	90	162	4	15	21	59	115	236
Vrijvallen	-39	-35	-2	-1	-14	-15	-55	-51
Overige mutaties	1	-24	--	--	--	--	1	-24
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-246	-7	-44	-1	-112	--	-402	-8
Stand eind van het jaar	**--**	**266**	**--**	**52**	**--**	**123**	**--**	**441**

Verloop voorziening op klanten IBNR

	Particuliere hypotheken		Overige particulier		Mkb		Totaal	
in miljoenen euro's	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014	**2015**	2014
Stand begin van het jaar	60	41	1	1	6	6	67	48
Dotaties	8	17	1	2	--	--	9	19
Vrijvallen	-19	-21	-1	--	--	--	-20	-21
Schattingswijziging	--	23	--	--	--	--	--	23
Overboeking activa aangehouden voor verkoop	-49	--	-1	--	-6	--	-56	--
Stand eind van het jaar	**--**	**60**	**--**	**3**	**--**	**6**	**--**	**69**

9 Vorderingen op banken

Ultimo 2015 heeft SRH geen vorderingen op banken. De balans ultimo 2014 van € 2.604 miljoen betreft vorderingen op banken, voor zover niet in de vorm van rentedragende waardepapieren, met een resterende looptijd langer dan drie maanden. Deze vorderingen zijn met de verkoop van SNS Bank overgedragen aan de Staat.

10 Overige vorderingen

Specificatie overige vorderingen

in miljoenen euro's	**2015**	2014
Vordering Nederlandse Staat	1.598	--
Achtergestelde leningen VIVAT	302	--
Overige vorderingen	**1.900**	**--**

Voor informatie over deze post zie toelichting Overige vorderingen in de enkelvoudige jaarrekening.

11 Vennootschapsbelasting

Zie toelichting Vennootschapsbelasting in de enkelvoudige jaarrekening.

12 Overige activa

Specificatie overige activa

in miljoenen euro's	**2015**	2014
Lopende rente	12	191
Overige overlopende activa	--	90
Overlopende activa	**12**	**281**
Overige belastingen	--	--
Overig	**28**	--
Totaal	**40**	**281**

Voor een specificatie van Overige activa ultimo 2015 zie toelichting Overige activa in de enkelvoudige jaarrekening.

De Overige overlopende activa ultimo 2014 bestaan onder meer uit het door SNS Bank aan DNB betaalde voorschot van € 63 miljoen (2013: € 148 miljoen) onder het depositogarantiestelsel voor haar aandeel in het faillissement van DSB

Bank. Dit voorschot is verminderd met de voorziening van € 17 miljoen (2013: € 20 miljoen). De voorziening is de inschatting van het verwachte tekort van SNS Bank na uitwinning van de boedel.

13 Kas en kasequivalenten

Specificatie kas en kasequivalenten

in miljoenen euro's	2015	2014
Direct opeisbare tegoeden bij DNB	--	860
Kortlopende banktegoeden	--	1.053
Kasmiddelen	--	57
Totaal	**--**	**1.970**

14 Schuldbewijzen

Specificatie schuldbewijzen

in miljoenen euro's	2015	2014
Medium Term Notes	--	5.037
Schuldbewijzen uitgegeven onder securitisatieprogramma's Hermes en Pearl	--	5.141
Schuldbewijzen geclassificeerd tegen reële waarde via winst- en verliesrekening (securitisatieprogramma Holland Homes)	--	1.058
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**11.236**

15 Voorziening voor personeelsverplichtingen

Specificatie voorziening voor personeelsverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Pensioenverplichtingen	23	59
Overige personeelsverplichtingen	--	22
Totaal	**23**	**81**

In verband met de aanpassing van het juridisch werkgeverschap per 1 januari 2015, waarbij het dienstverband van de (actieve) medewerkers van SRH is overgegaan op SNS Bank respectievelijk VIVAT, zijn de bijbehorende pensioenvoorziening en overige voorziening voor personeelsverplichtingen en de daaraan gerelateerde lasten per die datum toegerekend aan de betreffende entiteiten voor zover deze verplichtingen zijn overgegaan op SNS Bank en VIVAT.

Ultimo december 2015 bestaat de voorziening voor personeelsverplichtingen van € 23 miljoen uit de pensioenverplichting van SRH conform IAS 19 en heeft betrekking op indexatieverplichtingen voor oud-medewerkers van SRH, voor zover deze pensioenverplichtingen niet aan SNS Bank of VIVAT zijn overgegaan bij de ontvlechting. Zie voor meer informatie de toelichting Gebeurtenissen na balansdatum in de enkelvoudige jaarrekening.

15.1 Pensioenverplichtingen

Specificatie pensioenverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Pensioenverplichtingen	23	59
Pensioenverplichtingen aangehouden voor verkoop[1]	--	530
Totaal pensioenverplichtingen	**23**	**589**

1 Gepresenteerd in verzekeringstechnische voorziening als onderdeel van Passiva aangehouden voor verkoop.

15.1.1 Overzicht pensioenverplichtingen

Opbouw van de pensioenverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014	2013	2012	2011
Contante waarde pensioenaanspraken	23	655	548	771	730
Reële waarde beleggingen van pensioenregelingen	--	66	51	293	262
Contante waarde van netto verplichtingen	**23**	**589**	**497**	**478**	**468**
Asset ceiling beleggingen	--	--	--	21	3
Totaal	**23**	**589**	**497**	**499**	**471**

Verloop contante waarde pensioenverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Contante waarde begin van het jaar	655	548
Overdracht i.v.m. aanpassing werkgeverschap	-653	--
Toename en oprenting via winst en verlies	19	19
Actuariële winsten en verliezen ten laste van overig totaalresultaat	2	102
Uitkeringen	--	-16
Settlement Pensioenfonds AXA	--	--
Overige mutaties	--	2
Balanswaarde eind van het jaar	**23**	**655**

Onder de transactiekosten voor de verkoop van VIVAT is een bijzondere dotatie aan de voorziening voor pensioenverplichtingen opgenomen van € 19 miljoen. Deze dotatie was noodzakelijk omdat SRH voor haar pensioenverplichtingen, bestaande uit toekomstige indexatieverplichtingen voor een deel van haar voormalige werknemers, niet meer gebruik kan maken van de voorziening vanuit het meegeconsolideerde LAT-tekort van haar voormalige verzekeringsdochter, VIVAT. Met deze dotatie is inhoudelijk niets gewijzigd in de pensioenrechten van de betreffende voormalige werknemers.

De belangrijkste actuariële parameter, de disconteringsvoet, bedroeg ultimo 2015 2,3% (2014: 2,1%).

Verloop Overig totaalresultaat (bruto)

in miljoenen euro's	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	16	-13
Actuariële winsten en verliezen ten laste van overige totaalresultaat	2	-102
Rendement beleggingen ten gunste en ten laste van overig totaal resultaat	-1	10
Mutatie beleggingen asset ceiling	--	--
Additionele overboeking vanuit verzekeringstechnische voorzieningen	--	115
Overboeking naar overige reserves i.v.m. aanpassing werkgeverschap	-15	6
Balanswaarde eind van het jaar	**2**	**16**
Mutatie overig totaalresultaat	-14	29
Belastinglatentie	--	-7
Herberekeningseffecten van toegezegde pensioenregelingen	**-14**	**22**

15.2 Overige personeelsverplichtingen

Onderstaande tabel geeft het verloop van de voorziening voor overige personeelsverplichtingen weer.

Verloop overige personeelsverplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	22	28
Dotatie / vrijval overige personeelsverplichtingen	--	3
Overboeking passiva aangehouden voor verkoop	-22	-8
Overige mutaties	--	-1
Balanswaarde eind van het jaar	**--**	**22**

16 Overige voorzieningen

Specificatie overige voorzieningen

in miljoenen euro's	2015	2014
Reorganisatievoorziening	1	19
Overige voorzieningen	58	40
Totaal	**59**	**59**

Verloop overige voorzieningen

	Reorganisatievoorziening		Overige voorzieningen		Totaal	
in miljoenen euro's	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Balanswaarde begin van het jaar	19	52	40	52	59	104
Dotaties / vrijvallen	4	-4	62	4	66	--
Onttrekkingen	-13	-20	-5	-4	-18	-24
Reclassificaties	--	--	--	8	--	8
Overige mutaties	1	1	--	--	1	1
Overboeking passiva aangehouden voor verkoop	-10	-10	-39	-20	-49	-30
Balanswaarde eind van het jaar	**1**	**19**	**58**	**40**	**59**	**59**

Voor informatie over deze post zie toelichting Overige voorzieningen in de enkelvoudige jaarrekening.

17 Spaargelden

in miljoenen euro's	2015	2014
Direct opvraagbaar	--	28.969
Overige spaargelden	--	6.697
Totaal	**--**	**35.666**

18 Overige schulden aan klanten

Specificatie overige schulden aan klanten

in miljoenen euro's	2015	2014
Langlopende schulden	--	1.529
Direct opvraagbare tegoeden	--	5.937
Hypotheekdepots	--	89
Overig	--	321
Totaal	**--**	**7.876**

19 Schulden aan de Nederlandse Staat

Voor informatie over deze post zie toelichting Schulden aan de Nederlandse Staat in de enkelvoudige jaarrekening.

20 Schulden aan banken

Specificatie schulden aan banken

in miljoenen euro's	2014	2014
Direct opvraagbaar	19	580
Deposito's en certificaten	--	487
Onderhandse leningen	--	1.032
Totaal	**19**	**2.099**

SNS Bank heeft een rekening-courant faciliteit verleend aan SRH van € 100 miljoen. De looptijd is tot en met 31 december 2015 met een verlengingsoptie. Op 28 december 2015 heeft SNS Bank de faciliteit verlengd tot 28 februari 2016. De faciliteit is dagelijks herroepelijk en opeisbaar. De rente van de lening is de eenmaands EURIBOR plus 300 basispunten. Deze faciliteit aan SRH wordt niet als ‘at arm's length’ beschouwd en wordt volledig op het kapitaal van SNS Bank in mindering gebracht in de berekening van de solvabiliteit van SNS Bank. Op 31 december 2015 is voor € 19

miljoen onder deze faciliteit getrokken. Voor meer informatie zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum in de enkelvoudige jaarrekening.

De deposito's en certificaten ultimo 2014 bestaan uit verplichtingen uit hoofde van repo-contracten ter waarde van € 487 miljoen. Tegenover de verplichtingen uit deze repo-contracten staan beleggingen die voor het overgrote deel bestaan uit staatsobligaties met een hoge rating. Deze schulden zullen op hetzelfde moment als de bijbehorende beleggingen worden afgewikkeld.

Ultimo 2014 is er voor respectievelijk € 698 miljoen en € 4 miljoen aan schulden aan banken met betrekking tot VIVAT en SNS Securities gepresenteerd onder Passiva aangehouden voor verkoop.

21 Overige verplichtingen

Specificatie overige verplichtingen

in miljoenen euro's	2015	2014
Overige belastingen	--	28
Overige schulden	10	1.268
Lopende rente	--	716
Totaal	**10**	**2.012**

Ultimo 2014 bestaat het saldo van de overige schulden voor € 952 miljoen uit een kasgeldlening, waarvan de uitbetaling op 2 januari 2015 heeft plaatsgevonden.

Ultimo 2014 is er voor respectievelijk € 2.453 miljoen en € 5 miljoen aan overige verplichtingen met betrekking tot VIVAT en SNS Securities gepresenteerd onder Passiva aangehouden voor verkoop.

22 Financiële instrumenten

22.1 Reële waarde van financiële activa en passiva

Balanswaarde van financiële activa en passiva

	Reële waarde	Balanswaarde	Reële waarde	Balanswaarde
in miljoenen euro's	2015	2015	2014	2014
Financiële activa				
Beleggingen				
- Reële waarde via W&V: Handelsdoeleinden	--	--	817	817
- Voor verkoop beschikbaar	--	--	6.221	6.221
Derivaten	--	--	2.689	2.689
Vordering op klanten	--	--	53.720	51.760
Vorderingen op banken	--	--	2.605	2.604
Overige vorderingen	1.905	1.900	--	--
Overige activa	40	40	281	281
Kas en kasequivalenten	--	--	1.970	1.970
Activa aangehouden voor verkoop	--	--	51.290	50.754
Totaal financiële activa	**1.945**	**1.940**	**119.593**	**117.096**
Financiële passiva				
Schuldbewijzen	--	--	11.656	11.236
Derivaten	--	--	3.266	3.266
Spaargelden	--	--	36.369	35.666
Overige schulden aan klanten	--	--	8.031	7.876
Schulden aan banken	19	19	2.164	2.099
Schulden aan aandeelhouder	--	--	1.101	1.100
Overige verplichtingen	10	10	2.012	2.012
Passiva aangehouden voor verkoop	--	--	8.581	7.725
Totaal financiële passiva	**29**	**29**	**73.180**	**70.980**

De tabel geeft inzicht in de reële waarde van de financiële activa en passiva van SRH. Hierbij is voor een aantal waarderingen gebruik gemaakt van schattingen. In deze tabel zijn enkel de financiële activa en financiële passiva opgenomen. De balansposten die niet voldoen aan de definitie van een financieel actief of passief zijn niet in deze tabel opgenomen. Het totaal van de hieronder weergegeven reële waarde geeft niet de onderliggende waarde van SRH weer en dient derhalve niet als zodanig te worden geïnterpreteerd.

De reële waarden vertegenwoordigen de bedragen waarvoor de financiële instrumenten op de balansdatum tussen marktpartijen hadden kunnen worden verhandeld in een ordelijke transactie. De reële waarde van financiële activa en passiva is gebaseerd op genoteerde marktprijzen, voor zover deze beschikbaar zijn. Voor het geval dat actieve marktprijzen ontbreken, zijn er diverse waarderingsmethoden gehanteerd om de reële waarde van deze instrumenten te bepalen. De parameters van deze waarderingsmethoden kunnen subjectief zijn en maken gebruik van diverse veronderstellingen, bijvoorbeeld met betrekking tot de disconteringsvoet en het tijdstip en de omvang van de verwachte toekomstige kasstromen. De mate van subjectiviteit is van invloed op de reële waarde hiërarchie, welke in de paragraaf Hiërarchie reële waardebepaling bij financiële instrumenten wordt behandeld. Waar mogelijk en beschikbaar, maken deze modellen gebruik van informatie die waarneembaar is in de relevante markt. Veranderingen in de veronderstellingen kunnen de geschatte reële waarden significant beïnvloeden. De belangrijkste veronderstellingen zijn in de volgende paragraaf per balanspost toegelicht.

Voor financiële activa en passiva waarvan waardering tegen geamortiseerde kostprijs plaatsvindt, is de reële waarde getoond exclusief overlopende rente. De overlopende rente van deze instrumenten valt onder de rubriek overige activa of overige verplichtingen.

22.2 Toelichting waardering financiële activa en passiva

De volgende methoden en veronderstellingen zijn gebruikt om de reële waarde van de financiële instrumenten te bepalen. Voor activa en passiva aangehouden voor verkoop zijn deze voor de individuele financiële activa en passiva zoals hieronder beschreven ook van toepassing.

Beleggingen
De reële waarden van aandelen zijn gebaseerd op gepubliceerde koersen van actieve markten of overige beschikbare marktinformatie. De reële waarden van rentedragende waardepapieren, voor zover geen hypothecaire leningen, zijn eveneens gebaseerd op beurskoersen of – indien er geen actieve beurskoersen zijn te verkrijgen – op de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Deze contante waarden zijn gebaseerd op de relevante marktrente zoals deze van toepassing is met inachtneming van de liquiditeit, de kredietwaardigheid en de looptijd van de betreffende belegging.

Vordering op klanten
De reële waarde van de hypotheken wordt bepaald op basis van een contante-waarde methode. De rentecurve, die wordt gebruikt om de verwachte kasstromen van hypothecaire vorderingen contant te maken, is het gemiddelde van de laagste vijf hypotheekrentes in de markt, gecorrigeerd voor rentes die als niet representatief worden beschouwd ('teaser-rates'). Deze rente kan verschillen per deelportefeuille als gevolg van verschillen in looptijd, bevoorschottingsklasse en aflosvorm. Bij het bepalen van de verwachte kasstromen wordt rekening gehouden met verwachte toekomstige vervroegde aflossingen.

De reële waarde van overige vorderingen op klanten is vastgesteld door middel van het bepalen van de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Voor de contante waardeberekening is gebruik gemaakt van verschillende opslagen op de rentecurve. Hierbij is onderscheid gemaakt naar aard van de vorderingen en klantengroepen waarop de vordering betrekking heeft.

Derivaten
De reële waarden van bijna alle derivaten zijn gebaseerd op waarneembare marktinformatie, zoals marktrentes en valutakoersen. Voor een aantal instrumenten waarvoor niet alle informatie in de markt waarneembaar is, worden schattingen of aannames gebruikt binnen een netto contante waarde model of een optiewaarderingsmodel om de reële waarde te bepalen. Bij het bepalen van de reële waarde wordt rekening gehouden met het kredietrisico wat een marktpartij zou inprijzen.

Vorderingen op banken
Door het kortlopende karakter van de leningen die onder de vorderingen op banken vallen, wordt de balanswaarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Overige vorderingen
De reële waarde van deze rentedragende vorderingen wordt bepaald op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen. Deze contante waarden zijn gebaseerd op de relevante marktrente zoals deze van toepassing is met inachtneming van de liquiditeit, de kredietwaardigheid en de looptijd van de betreffende vordering.

Overige activa
Door het overwegend kortlopende karakter van de overige activa wordt de balanswaarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Kas en kasequivalenten
De balanswaarde van de liquide middelen wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Activa aangehouden voor verkoop
De reële waarde van de activa aangehouden voor verkoop in 2014 bestaat respectievelijk voor € 51.141 miljoen en € 149 miljoen uit de activa van VIVAT en SNS Securities en bestaat voornamelijk uit Beleggingen (zowel eigen rekening en risico als voor rekening en risico van polishouders), Vordering op klanten en Derivaten.

Schuldbewijzen
De reële waarde van de schuldbewijzen is geschat op basis van de contante waarde van de geldstromen, gebruik makend van de interestvoet plus een risico-opslag. De risico-opslag is gebaseerd op het door de markt veronderstelde kredietrisico dat houders van deze instrumenten hebben ten opzichte van SRH.

Schulden aan klanten
Voor direct opvraagbare spaargelden en spaargelden met looptijd wijkt de reële waarde af van de nominale waarde vanwege het feit dat de rente niet dagelijks wordt aangepast en de klant de spaargelden in de praktijk voor langere tijd op de rekening laat staan. De reële waarde is berekend door de rentetypische kasstromen van deze portefeuilles contant te maken met een specifieke disconteringscurve. Voor het spaargeld gedekt door het Deposito Garantie Stelsel (DGS) is de curve gebaseerd op de gemiddelde huidige tarieven van verschillende Nederlandse aanbieders. Voor het spaargeld niet gedekt door het DGS is de Internal Funds Transfer Price-curve (IFTP) van SNS Bank gebruikt.

Schulden aan banken
De reële waarde van de schulden aan banken is geschat op basis van de contante waarde van de toekomstige geldstromen, gebruikmakend van de interestvoet plus een risico-opslag. De risico-opslag is gebaseerd op het door de markt veronderstelde kredietrisico dat houders van deze instrumenten hebben ten opzichte van SRH, gedifferentieerd naar looptijd en type instrument. Voor schulden met een looptijd van maximaal een maand wordt de balanswaarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Overige verplichtingen
De balanswaarde van de overige verplichtingen wordt geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Passiva aangehouden voor verkoop
De reële waarde van de passiva aangehouden voor verkoop bestaat ultimo 2014 respectievelijk voor € 8.563 miljoen en € 18 miljoen uit de passiva van VIVAT en SNS Securities en bestaat voornamelijk uit Overige Schulden aan klanten, Schulden aan banken, Achtergestelde schulden en Overige passiva.

22.3 Hiërarchie reële waardebepaling bij financiële instrumenten

Een belangrijk deel van de financiële instrumenten wordt in de balans opgenomen tegen reële waarde. Daarnaast wordt de reële waarde van de overige financiële instrumenten toegelicht. De volgende tabel verdeelt deze instrumenten over level 1, level 2 en level 3. Er wordt geen levelindeling gegeven van de financiële activa en passiva, waarbij de boekwaarde een redelijke benadering is van de reële waarde.

Nadere toelichting van de levelindeling
Voor financiële instrumenten die tegen reële waarde op de balans staan of waarvoor de reële waarde wordt toegelicht, wordt deze reële waarde ingedeeld in een level. Dit level is afhankelijk van de parameters die gebruikt worden om de reële waarde te bepalen en geeft verder inzicht in de waardering. Hieronder worden de verschillende levels uiteengezet:

Level 1 – Reële waarde gebaseerd op gepubliceerde koersen in een actieve markt
Van alle financiële instrumenten in deze waarderingscategorie zijn gepubliceerde koersen afkomstig van een beurs, broker of prijsinstelling beschikbaar. Bovendien is bij deze financiële instrumenten sprake van een actieve markt. Hierdoor vormen de koersen een goede afspiegeling van actuele en regelmatig voorkomende markttransacties tussen onafhankelijke partijen. De beleggingen in deze categorie omvatten voornamelijk beursgenoteerde aandelen en obligaties, inclusief de beleggingsfondsen voor rekening en risico polishouders waarvan de onderliggende beleggingen beursgenoteerd zijn.

Level 2 – Reële waarde gebaseerd op beschikbare marktinformatie
De categorie bevat financiële instrumenten waarvoor geen afgegeven prijzen beschikbaar zijn, maar waarvan de reële waarde is bepaald met behulp van modellen waarbij de parameters bestaan uit beschikbare marktinformatie. Het gaat bij deze instrumenten met name om onderhands afgesloten derivaten. In deze categorie vallen verder beleggingen waarvan prijzen zijn afgegeven door brokers, maar waarvan tevens geconstateerd is dat sprake is van inactieve markten. In dat geval zijn de beschikbare koersen grotendeels onderbouwd en gevalideerd met behulp van marktinformatie waaronder marktrentes en actuele risico-opslagen behorende bij de verschillende creditratings en sectorindelingen.

Level 3 – Reële waarde niet gebaseerd op beschikbare marktinformatie
De financiële instrumenten in deze categorie zijn voor een significant deel bepaald aan de hand van niet in de markt waarneembare aannames en parameters. Dit zijn bijvoorbeeld veronderstelde default percentages behorend bij een bepaalde rating. De level 3-waarderingen van beleggingen (aandelen) zijn gebaseerd op quotes afkomstig uit niet-liquide markten. De derivaten in level 3 zijn verbonden aan enkele hypotheeksecuritisaties en de waardering is deels afhankelijk van de onderliggende hypotheekportefeuilles en bewegingen in risicospreads.

Hiërarchie financiële instrumenten 2015

in miljoenen euro's	Boekwaarde	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal reële waarde
Overige vorderingen	1.900	--	1.905	--	1.905

Hiërarchie financiële instrumenten 2014

in miljoenen euro's	Boekwaarde	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal reële waarde
Financiële activa gewaardeerd op reële waarde					
Beleggingen reële waarde via W&V: Handelsdoeleinden	49.554	816	1	--	817
Beleggingen voor verkoop beschikbaar	--	5.961	249	11	6.221
Derivaten	--	--	2.310	379	2.689
Vorderingen op klanten[1]	2.206	--	--	2.206	2.206
Activa aangehouden voor verkoop	43.234	39.660	2.600	974	43.234
Financiële activa niet gewaardeerd op reële waarde					
Vordering op klanten	49.554	--	--	51.514	51.514
Beleggingen leningen en vorderingen					--
Vorderingen op banken	2.604	--	--	--	--
Overige activa	281	--	--	--	--
Kas en kasequivalenten	1.970	--	--	--	--
Activa aangehouden voor verkoop	7.520	--	--	--	--
Financiële passiva gewaardeerd op reële waarde					
Derivaten	--	--	2.589	677	3.266
Schuldbewijzen	1.059	--	--	1.059	1.059
Passiva aangehouden voor verkoop	169	--	120	49	169
Financiële passiva niet gewaardeerd op reële waarde					
Schuldbewijzen	10.177	--	--	10.597	10.597
Spaargelden	35.666	--	31.277	5.092	36.369
Overige schulden aan klanten	7.876	--	8.031	--	8.031
Schulden aan banken	2.099	--	2.164	--	2.164
Schulden aan aandeelhouder	1.100	--	--	--	--
Overige verplichtingen	2.012	--	--	--	--
Passiva aangehouden voor verkoop	7.556	--	--	--	--

1 Een deel van de Vorderingen op klanten en Schuldbewijzen staat gewaardeerd op reële waarde en het resterende deel op geamortiseerde kostprijs

Verloop financiële instrumenten gewaardeerd op reële waarde level 3 2015

	Reële waarde via de W&V:				Derivaten		
in miljoenen euro's	aangewezen	handels-doeleinden	Voor verkoop beschikbaar	Vorderingen op klanten	Activa	Passiva	Schuld-bewijzen
Balanswaarde begin van het boekjaar	--	--	11	2.206	379	677	1.059
Ongerealiseerde opbrengsten of verliezen verwerkt via W&V	--	--	--	7	-106	-156	31
Ongerealiseerde opbrengsten of verliezen verwerkt via eigen vermogen	--	--	1	--	--	--	--
Mutatie lopende rente	--	--	--	--	4	4	--
Verkoop/afwikkeling	--	--	--	-98	--	--	-126
Aangehouden voor verkoop	--	--	-12	-2.114	-277	-525	-1.012
Overig	--	--	--	-1	--	--	48[1]
Balanswaarde eind van het boekjaar	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**

1 Deze post betreft de schuldbewijzen van SNS Bank die door VIVAT worden aangehouden. Na de verkoop van VIVAT aan Anbang is VIVAT een derde partij geworden.

Verloop financiële instrumenten gewaardeerd op reële waarde level 3 2014

	Reële waarde via de W&V:					Derivaten		
in miljoenen euro's	aangewezen	handels-doeleinden	Voor verkoop beschikbaar	Beleggingen voor RRPH	Vorderingen op klanten	Activa	Passiva	Schuld-bewijzen
Balanswaarde begin van het boekjaar	14	--	703	411	--	--	242	--
Aankopen	--	--	73	9	--	--	--	--
Verschuiving naar level 3	11	4	9	--	2.206	382	435	1.059
Gerealiseerde opbrengsten of verliezen verwerkt via W&V	-1	--	21	9	--	--	--	--
Ongerealiseerde opbrengsten of verliezen verwerkt via W&V	--	--	-4	6	--	--	49	--
Ongerealiseerde opbrengsten of verliezen verwerkt via eigen vermogen	--	--	9	--	--	--	--	--
Verkoop/afwikkeling	--	--	-228	-20	--	--	--	--
Aangehouden voor verkoop	-24	-4	-565	-378	--	-3	-49	
Verschuiving van level 3	--	--	-7	-37	--	--	--	--
Balanswaarde eind van het boekjaar	**--**	**--**	**11**	**--**	**2.206**	**379**	**677**	**1.059**

Onderverdeling financiële instrumenten level 3

in miljoenen euro's	2015	2014
Aandelen	--	11
Vordering op klanten	--	2.206
Derivaten	--	379
Activa aangehouden voor verkoop	--	974
Totaal activa	**--**	**3.570**
Schuldbewijzen	--	1.059
Derivaten	--	677
Passiva aangehouden voor verkoop	--	49
Totaal	**--**	**1.785**

Bijzondere waardeverminderingen en terugnemingen naar categorie

	Level 1		Level 2		Level 3		Totaal	
in miljoenen euro's	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Aandelen	--	--	--	--	--	1	--	1
Totaal	**--**	**--**	**--**	**--**	**--**	**1**	**--**	**1**

SRH verantwoordt een bijzondere waardevermindering op aandelen indien de marktwaarde 25% of meer gedaald is onder de kostprijs, of negen maanden of langer onafgebroken onder de kostprijs noteert.

SRH verantwoordt een bijzondere waardevermindering op financiële instrumenten indien bij het financieel instrument sprake is van een tot verlies leidende gebeurtenis. Ter identificatie hiervan worden de financiële instrumenten periodiek beoordeeld aan de hand van een aantal door het Financial Committee vastgestelde criteria. Financiële instrumenten die aan één of meer van deze criteria voldoen worden individueel geanalyseerd en beoordeeld. Uit deze analyse wordt geconcludeerd of sprake is van een tot verlies leidende gebeurtenis.

De tabel hieronder toont de verschuivingen tussen de levels onderling van de financiële activa en passiva gewaardeerd op reële waarde.

Verschuivingen tussen categorieën 2015

In 2015 hebben geen significante verschuivingen plaatsgevonden.

Verschuivingen tussen categorieën 2014

in miljoenen euro's	naar Level 1	naar Level 2	naar Level 3	Totaal
Van:				
Gebaseerd op beschikbare marktinformatie (Level 2)	409	--	4.082	4.491

Verschuivingen tussen level 2 en 1
Begin 2014 heeft er een verschuiving plaatsgevonden van level 2 naar level 1 voor een bedrag van € 409 miljoen aan beleggingen voor verkoop beschikbaar. Deze verschuiving is het gevolg van een verdere verfijning van de levelindeling.

Verschuivingen tussen level 2 en 3
Ultimo 2014 heeft er een verschuiving plaatsgevonden van level 2 naar level 3 voor een bedrag van € 2.206 miljoen aan vorderingen op klanten, € 379 miljoen aan derivaten aan activazijde, € 386 miljoen aan derivaten aan passivazijde en € 1.106 miljoen aan schuldbewijzen. Deze verschuivingen zijn het resultaat van een nieuwe methodiek voor het bepalen van de reële waarde van de hypotheekportefeuille van SRH. De vorderingen op klanten worden gewaardeerd op basis van deze methodiek en de waardering van de derivaten en schuldbewijzen zijn hiervan afgeleid.

23 Hedging en Hedge accounting

Ultimo december 2015 past SRH geen hedging en hedge accounting meer toe.

Handtekeningen

Utrecht, 19 mei 2016

Raad van Commissarissen

J. M. Leopold (voorzitter)
C.M. Insinger
M.B.G.M. Oostendorp

Raad van Bestuur

H. de Mol van Otterloo (voorzitter)
D.J. Okhuijsen

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Zie toelichting Gebeurtenissen na balansdatum op de enkelvoudige jaarrekening.

Regeling inzake de winst-en verliesbestemming

Resultaat 2015: € 2.157 miljoen verlies.

Statutaire regeling inzake de winst- en verliesbestemming

De verliesverdeling zal worden bepaald in overeenstemming met artikel 30.4 van de statuten van SRH N.V. zoals geldend per 31 december 2015.

Resultaatbestemming

Het verlies over het boekjaar 2015 komt ten laste van de overige reserves van SRH N.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van SRH N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2015

Oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van SRH N.V. per 31 december 2015 en van het resultaat over het jaar 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.
- geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van SRH N.V. per 31 december 2015 en van het resultaat en de kasstromen over het jaar 2015, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2015 van SRH N.V. ('SRH' of 'de vennootschap') te Utrecht gecontroleerd. De jaarrekening omvat de enkelvoudige en de geconsolideerde jaarrekening.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. de enkelvoudige balans per 31 december 2015;
2. de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2015; en
3. de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2015;
2. de volgende geconsolideerde overzichten over 2015: de winst- en verliesrekening, het totaalresultaat, het overzicht mutaties eigen vermogen en het kasstroomoverzicht; en
3. de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van SRH zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 150 miljoen. Voor de bepaling van de materialiteit is uitgegaan van het eigen vermogen van de vennootschap. Wij

beschouwen het eigen vermogen van SRH als de meest geschikte benchmark, omdat na de separatie van de bank- en verzekeringsactiviteiten, SRH geen operationele activiteiten meer heeft en zich nu richt op het verder afwikkelen van de (verplichtingen van de) vennootschap. Het aanwezige eigen vermogen is daarmee voor de resterende stakeholders de belangrijkste maatstaf, omdat deze weergeeft in welke mate SRH aan haar resterende verplichtingen zal kunnen voldoen. Onze materialiteit bedraagt 8% van het eigen vermogen per 31 december 2015. Omdat we deze materialiteit niet passend vinden voor de post operationele kosten van SRH hebben we specifiek hiervoor een lagere materialiteit bepaald (EUR 2 miljoen). Daarnaast houden wij ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Omdat door de separatie van de bank- en verzekeringsactiviteiten het karakter van SRH sterk is gewijzigd, is een goede vergelijking met de voor de controle van de 2014 jaarrekening gehanteerde materialiteit niet goed mogelijk. Wij hebben deze daarom hier ook niet vermeld.

Wij hebben met de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde en niet gecorrigeerde afwijkingen boven de EUR 7,5 miljoen, respectievelijk EUR 100 duizend voor wat betreft de operationele kosten, zullen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij besproken met de Raad van Commissarissen, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Afronding van de separatie van de bank- en verzekeringsactiviteiten

Omschrijving

Op 26 juli 2015 heeft SNS REAAL N.V. (thans SRH) haar dochteronderneming VIVAT N.V. ('VIVAT') verkocht aan Anbang Insurance Group Co. Ltd. ('Anbang'), gevolgd door de overdracht van haar dochteronderneming SNS Bank N.V. ('SNS Bank') aan de Nederlandse Staat op 30 september 2015.

Na het afsplitsen van de verzekerings- en bankactiviteiten, heeft SRH geen dochterondernemingen meer en resteren er geen operationele activiteiten meer. SRH zal zich richten op het verder afwikkelen van de (verplichtingen van de) vennootschap. Voor nadere informatie verwijzen wij naar paragraaf 2 van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening en paragraaf 1.1 van het jaarverslag.

De volgende ontwikkelingen zijn van invloed geweest op onze controle van de jaarrekening van SRH en worden daarom aangemerkt als kernpunt van de controle:

- Als onderdeel van de ontvlechting is in 2015 sprake geweest van een aantal eenmalige en omvangrijke transacties, waaronder de verkoop respectievelijk overdracht van VIVAT en SNS Bank. Daarnaast is in 2015 een aantal intercompany-posities afgewikkeld en is de fiscale eenheid SNS REAAL op 30 juni 2015 ontbonden. Gezien het incidentele karakter van deze transacties en de omvang ervan, zijn wij van mening dat er een verhoogd risico is van materiële afwijkingen of een inadequate toelichting in de jaarrekening.
- In 2015 is de administratieve organisatie en de governance van SRH aangepast aan het gewijzigde profiel van de vennootschap. Zo is de samenstelling van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen gewijzigd (zie paragraaf 3.1 van het jaarverslag) en is de organisatieomvang, inclusief de financiële functie, in lijn gebracht met de aard en omvang van de resterende activiteiten. Het risico bestaat dat deze veranderingen impact hebben gehad op interne beheersing van SRH en daarom was dit relevant voor onze controle.
- Na de overdracht van VIVAT is er verschil van inzicht ontstaan tussen SRH en VIVAT/Anbang over de hoogte van de vergoeding die door VIVAT is ontvangen voor het overnemen van de voorwaardelijke indexatieverplichtingen voor de pensioenen van bepaalde groepen van medewerkers van VIVAT. Over dit verschil van inzicht is in 2016 overeenstemming bereikt met VIVAT/Anbang, waarvoor in de jaarrekening 2015 een voorziening is getroffen van EUR 55 miljoen. Wij verwijzen voor een nadere toelichting naar paragraaf 18 van de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

Onze aanpak

In onze controleaanpak onderscheiden wij de volgende onderdelen:

- We hebben specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd omtrent de juiste verwerking en toelichting van de verkoop, respectievelijk overdracht, van VIVAT en SNS Bank, alsmede van de afwikkeling van alle significante financiële relaties tussen SRH, SNS Bank en VIVAT in 2015. Tevens hebben we werkzaamheden verricht ten aanzien van de met VIVAT en SNS Bank resterende (financiële) relaties en eventuele resterende onzekerheden die daarmee verband houden. Zo hebben we de verwerking van de verkoop, respectievelijk overdracht, van VIVAT en SNS Bank gecontroleerd aan de hand van de onderliggende contractdocumentatie en hebben we de juiste verwerking in overeenstemming met IFRS vastgesteld. Voorts hebben we de inning of volwaardigheid van vorderingen op VIVAT vastgesteld, door de financiële positie van de wederpartij te beoordelen en/of de ontvangst van de bedragen vast te stellen aan de hand van ontvangsten op de bankrekening van SRH.
- Ook hebben we gecontroleerd of de gevolgen van de verbreking van de fiscale eenheid SNS REAAL adequaat zijn verantwoord. In dat kader hebben we gecontroleerd of een transactie gericht op het, voor voorafgaande aan de verbreking van de fiscale eenheid, versneld realiseren van de actieve belastinglatentie van SNS Bank uit hoofde van voorwaartse verliescompensatie juist is verantwoord. Deze compensabele verliezen zouden anders zijn verdampt. Hiertoe hebben we onder meer inlichtingen ingewonnen bij het hoofd van de fiscale afdeling van de bank en de onderliggende documentatie doorgenomen, waaronder de correspondentie met de Belastingdienst.
- Voor zover als noodzakelijk voor de controle van de adequate verantwoording van de verkoop, respectievelijk overdracht, van VIVAT en SNS Bank, inclusief de informatie die is opgenomen in de toelichting op de jaarrekening, hebben wij de externe accountants (KPMG) van VIVAT en SNS Bank instructies gestuurd om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Wij hebben door middel van een dossier review de toereikendheid van de door de externe accountants van SNS Bank en VIVAT uitgevoerde werkzaamheden beoordeeld. Tevens hebben we kennisgenomen van de door hen gerapporteerde bevindingen en die betrokken in onze oordeelsvorming omtrent de juiste verwerking van de gerapporteerde bevindingen in de jaarrekening
- We hebben, voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening, de impact van de ontvlechting op de interne beheersomgeving beoordeeld door middel van gesprekken met het verantwoordelijke senior management, inzage in de onderliggende documentatie en toetsing van de relevante aspecten van de governance van SRH. Op basis van onze werkzaamheden zijn ten aanzien van de administratieve organisatie en de governance geen bevindingen naar voren gekomen die aanleiding hebben gegeven tot een wijziging van onze beoogde controleaanpak.
- In relatie tot het verschil van inzicht met VIVAT/Anbang over de hoogte van de door SRH te betalen vergoeding voor de overdracht van de indexatieverplichting voor bepaalde pensioenaanspraken, hebben wij kennisgenomen van de onderliggende documentatie, waaronder de overeenkomst tussen SRH en VIVAT/Anbang waarin de afspraken over het afwikkelen van dit geschil zijn vastgelegd. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht besteed aan de resterende onzekerheden (zoals bijvoorbeeld opschortende voorwaarden) die nog met deze overeenkomst samenhangen (zoals toegelicht in paragraaf 18 van de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening), ten einde vast te stellen dat deze adequaat in de jaarrekening zijn toegelicht. Tenslotte hebben wij het geschil en de gesloten overeenkomst besproken met de Raad van Bestuur, de Raad van Commissarissen en de interne en externe juristen van de vennootschap.

Naast hetgeen hiervoor is beschreven, hebben we informatie vergaard bij leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen en gesprekken met hen gevoerd. Daarnaast hebben we de toelichtingen in de jaarrekening aangesloten op de onderliggende gegevens.

Onze observatie

Wij zijn van mening dat de transacties in verband met de afronding van de ontvlechting van de verzekerings- en bankactiviteiten juist zijn verwerkt en toegelicht in de jaarrekening (wij verwijzen naar paragraaf 2 van de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening), waaronder ook de bovengenoemde realisatie van de actieve belastinglatentie uit hoofde van voorwaartse verliescompensatie door middel van een specifiek daarop gerichte transactie. Tevens zijn wij van mening dat de voorziening voor het juridische verschil van inzicht tussen SRH en VIVAT/Anbang inzake de overdracht van bepaalde pensioenaanspraken (wij verwijzen naar paragraaf 18 van de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening), in overeenstemming met IFRS is bepaald dat de daarmee samenhangende onzekerheden adequaat zijn toegelicht.

Juridische procedures in relatie tot de nationalisatie

Omschrijving

SRH heeft in paragraaf 16.4 een toelichting opgenomen over claims en juridische zaken, waarvan een belangrijk deel betrekking heeft op procedures en onderzoeken naar aanleiding van de nationalisatie van SNS REAAL op 1 februari 2013.

In relatie tot de juridische risico's die verband houden met de nationalisatie geeft de Raad van Bestuur in paragraaf 16.4.1 aan dat eind 2015 geen inschatting kan worden gemaakt van de kans dat mogelijke juridische procedures in relatie tot de nationalisatie leiden tot een verplichting voor SRH om geleden schade te vergoeden. Er zijn op dit moment (nog) geen gerechtelijke procedures gestart tegen SRH, anders dan vermeld in paragraaf 16.4.1 van de jaarrekening. Voorts is de hoogte van de eventuele financiële impact op SRH op dit moment niet betrouwbaar te schatten. Per 31 december 2015 is daarom, in overeenstemming met de verslaggevingsvereisten zoals opgenomen in IAS 37, geen voorziening getroffen.

In het licht van de potentieel materiële impact hiervan op het vermogen en het resultaat van SRH en vanwege van de mogelijke maatschappelijke aandacht hiervoor, vormt dit een kernpunt in onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben in onze controle kennis genomen van beschikbare interne analyses en onderliggende documentatie inzake de met de nationalisatie samenhangende juridische risico's, die ten grondslag liggen aan de conclusie van de Raad van Bestuur dat geen voorziening kan worden getroffen. Wij hebben deze analyses besproken met de afdeling Juridische Zaken van SRH, de externe juridische adviseurs van de vennootschap, de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Hierbij hebben wij vastgesteld dat de toelichting op de juridische risico's in overeenstemming is met de in- en externe juridische analyses.

De Raad van Bestuur heeft in paragraaf 16.4.1 gewezen op de potentiële risico's, waarvoor op 31 december 2015 geen betrouwbare inschatting is te maken van de uitkomst en eventuele financiële impact. Het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van deze toelichting vormde onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze observatie

Wij zijn van mening dat de financiële gevolgen van de hierboven beschreven juridische risico's in overeenstemming met de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de jaarrekening zijn verantwoord. Tevens zijn wij van mening dat de hieruit mogelijk voortvloeiende materiële negatieve financiële consequenties adequaat zijn toegelicht.

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW en voor het opstellen van het verslag van de Raad van Bestuur in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die zij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij zij het voornemen heeft om de vennootshap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). www.nba.nl/standaardteksten-controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het verslag van de Raad van Bestuur en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het directieverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het verslag van de Raad van Bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het verslag van de Raad van Bestuur, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amstelveen, 20 mei 2016

KPMG Accountants N.V.

P.A.M. de Wit RA